REHA OĞUZ TÜRKKAN
Türkçü Bozkurt ve Gök-Börü dergilerinin müessisi

İLERİ TÜRKÇÜLÜK ve PARTİLER

TÜSTAV

MİLLİYETÇİLİK
ŞAHSİYETÇİ DEMOKRASİ
MUTEDİL SOSYALİZM
İSTİKLÂL ve BARIŞÇILIK

Yayınlayan: Rafet Zaimlar Ankara cad. Istanbul - 1946

Bu Kitap, modern mânâda prensipli, sistemli ve memleketimizin bünyesine uygun particilik çığırının açılmasını isteyenlere ithaf olunur.

R. O. T.

TÜSTAV

27-7-1947

Müellifin Diğer Eserleri

— *Türkçülüğe Giriş*, 1940, Bozkurtçu Yayını (tükendi)
— *Milliyetçilik Yolunda*, 1944, Müftüoğlu Yayını
— *Irk Muhite Tâbi midir?* 1939, Bozkurtçu Yayını (tükendi)
— *Le Racisme est-il Justifié?* 1943-44 (La République gazetesinde tefrika edilmiş, kitap haline konmamıştır)
— *Solcular ve Kızıllar* (Avrupada Komünizm), 1943, Bozkurtçu Yayını (tükendi).
— *Kızıl Faaliyet* (Türkiyede Komünizm), 1943, Bozkurtçu Yayını (tükendi).
— *Kuyruk Acısı*, 1943, Bozkurtçu Yayını (satılmıyor).

— *Ergenekon ve Bozkurt* Koleksiyonlarının mevcudu kalmamıştır.

— *Gök - Börü* Koleksiyonu (sayı 1-13): 250 kuruş (müracaat: Oğuz Türkkan, Büyük Ada, Maden, 97 İstanbul)

Çıkacak kitapları

— *Umumî Kültür Antolojisi* (25 Cilt).
— *Kızıl Step:* J. Kessel'den tercüme (roman)

TÜSTAV

Ön Söz

Demokrasi güneşinin memleketimizde yeni yeni ışıldamağa yüz tuttuğu günlerdeydi.. Fikirlerimiz bazı kimselerin hoşuna gitmediği, cüret ettiğimiz tenkitler, açık sözlülük ve açık yazış cinayet sayıldığı halde bu yolda ısrar ettiğimiz için felâkete uğramış, masalvârî birtakım suçlarla yüklü olarak bir buçuk yıldır cezaevinde yaşıyorduk.. İşte burada, "Suçlu,, der gibi bir edayla "Türkçü,, diye anılan bizler, gazetelerde başlıyan demokrasi fısıldamalarını, hürriyet mırıltılarını merakla tâkip ediyorduk. İlk karşı parti kıpırdanmaları başladığı sıralarda da mevkuftum ve işte orada, bugün okuyucularıma sunduğum bu kitabın ana hatlarını yazmağa başladım. Bunu, âdil Askerî Yargıtayın üç defa tekrarlanan kesin kararı sayesinde, demir parmaklıksız ve kapısı nöbetçisiz evimde tamamlamak nasip oldu.

Bizde particiliğin şahıslar etrafında toplanmak yoluna gittiği daima görülmüştü. Bu sefer olsun, fikirler, prensipler veya sınıf menfaatları çevresinde birleşilip partiler kurulması beklenirken, gene eski yola sapılması üzülmeğe değer bir haldi. Yeni partilerin, demokrasiyi yurdumuzda kökleştirmek vazifesini hakkiyle yaptıkları inkâr kabul etmez. Ancak bu iş, daha ziyade bir cereyan mahiyetini taşımaktadır. Kırgınlıkların, hırsların yahut da, vatanperverliği ve hüsnüniyeti söz götürmez ferdî isimlerin birleştirdiği şahıslar parti olarak ortaya atılmakta, bir siyasî partinin herşeyden evvel fikir, prensip ve sistem ifade ettiğini düşünmemektedirler. Gerçi bazı prensipler ilân ediliyor, fakat, ileride göreceğimiz gibi, bunlar pek vuzuhsuz, hattâ birbirine zıt şeylerin sistemsiz bir sırayla alt alta dizilmesinden ibaret kalmaktadır. Her parti memleketi kalkındırmayı ve işleri düzeltmeği en büyük prensibi olarak ileri sürmektedir. Hangi parti bu fikirde değildir

ki? Ve bu kalkınma, bu "düzeltme„ işlerine, hangi esaslar, hangi ana - prensipler gereğince girişilecek ve başarılacaktır? Bu prensip vuzuhsuzluğuna karşılık, solcu - sosyalist partilerimiz pek mutantan ve pek tastamam prensipler ilân etmişlerdir. Dördü bulan bu Sosyalist partiler, başka memleketlerdeki sosyalist sistemleri ve prensipleri aynen ve kelimesi kelimesine tercüme ederek kendilerine program edinmek yolundadırlar. Ana hatlarıyla Demokrasi, Sosyalizm, Nasyonalizm gibi sistemler her memlekette aynı ise de, teferruatları o memleketlerin iç ve hususî bünyelerine göre değiştiği de unutulmamalıdır. Onun için, hazır ilâç alır gibi, teferruatına kadar hazır doktrin ve ideoloji alıp bunlardan parti programları biçmek, memleketimizin bünyesine ve ihtiyaçlarına cevap vermiyecek teşebbüslere girişmek demektir. Bazı partilerimiz ise, bugünkü medenî dünya ve denenmiş yollar karşısında irtica teşkil edebilecek geri prensipleri programlarına gelişi güzel sıkıştırmaktadırlar.. ilh..

Bütün bu gelişi güzellik manzarası bana bu kitabı yazmak fikrini ilham etti. Ve bir "İleri Türkçülük Partisi„ tasavvur ettim. Bu ufak eser, kurmağa hazırlandığım bir partinin programı değildir. Bunu, milliyetçi, Türkçü münevver gençlerin kendikendilerine yapmaları çok daha doğru olacaktır. Bu gençler, politikanın kirli, çamurlu, iftiralı havasından bezmemiş olmanın vereceği taze enerji ve îmanla, fikirleri iş haline sokmanın çetin ve bataklıklı yoluna atılacaklardır. Lüzumsuz kavgalarla vakit kaybetmeyecek, iftiralara karşı yalnız enerji değil, sabır da göstermesini bilecek şekilde politik olgunluğu olan gençler bu işi usanmadan yürütebileceklerdir. Cessur ve idealist insanın pek nâdir bulunur bir mahlûk olduğunu bilmekle beraber, en güvenilir, en yiğit, en idealist diye bildiği seçkin kimselerin bile, biraz fazla bir korku veya menfaat karşısında, yüzde 2-3 kadar pek az bir istisnayla nekadar âdileşivereceklerini gözleriyle henüz görmemiş olacaklarından, bu gençlerde harekete geçmek ve

toplu çalışmalarda bulunabilmek için şart olan biraz daha hayal ve insanları biraz daha asil bilmek gibi faydalı kusurlar bulunacaktır. Bu hamlelerin en büyük engeli olan tiksinti, onların ruhuna henüz sızmamış olacaktır.

Bu gençlerin kuracakları parti, millet yolunda hür konuşma çığrında şanlı bir mâziyle övünebilecektir. Çünkü herkesin ve bugün artık korkulacak bir şey kalmayınca, cayır cayır yazan muhaliflerin bile sindikleri, iktidardaki hükümete kasideler yazdıkları yıllarda, hoşa gitmiyen fikir ileri sürmenin ve tenkitte bulunmanın pek tehlikeli bulunduğu günlerde, birbirini kovalayan tehditlere ve belâlara rağmen bildiğini söylemekten şaşmayanlar, yazmaktan yılmayanlar, muhakkak ki bazı ırkçı pantürkist Türkçülerdi. Mecmualarımızın defalarca kapatılması, kitaplarımızın toplatılması, Emniyet Müdürlüğüne sık sık götürülmelerimiz, uğradığımız tehditler, tevkifler, sayısını hatırlıyamıyacağımız kadar çok kere verildiğimiz mahkemeler, îdama kadar götüren suçların isnadı altında 1,5 yıl ağır hapis hayatımız, bütün bu eziyetli gayretler ve yıpratıcı emekler, kurulacak Türkçülük partisinin mâzisinde, muhakkak ki kendi ufak çaplarında da olsa, birer kurucu taş olarak bulunacaktır.

İleri Türkçülük Partisini kuracak olanlar, herhalde dermeçatma kimseler olmıyacaktır. Her önüne gelenin kendinde bu kabiliyeti tevehhüm etmemesi için, bir insanda toplu bulunması epey zor olan şartları ve vasıfları hatırlamak faydasız olmaz. Birkaçını sayabiliriz: Burada yazılı esaslara inanmış olmak (şüphesiz bu ilk şart); Türk olmak (Türkçülük partisini Türk olmayanların kurması düşünülemez bile); kültürlü ve bilgili olmak (bilhassa umumî kültür ve az çok hukukî bilgiler); particilik hakkında etraflı bilgi sahibi olmak (gerek dünyadaki, gerekse Türkiyedeki particilik); Makûl ve muvazeneli insan olmak (muvazenesizlik kadar siyasî gidişi bozacak bir şey

tasavvur edilemez. Örneklerini gördük ve görüyoruz); Siyasî olgunluğa erişmiş olmak (bu, en belli başlı bir şarttır ve çeşitli icabatı vardır: icabında yumuşamasını, elâstikî (souple) olmasını bilmek; akılla, dirayetle taktik kullanabilmek; lâzım geldiği zaman susmak, icabettiği zaman fısıldamak veya bağırmak; soğukkanlı, hazımlı olmak; insan tartmasını ve kullanmasını bilmek; nabza göre şerbet vermek; taraftarlarını ahlâksızlardan toplamamakla beraber, bazı noksanlara da göz yummasını bilmek; ne hayalperest, ne de bedbin olmamak; dost kazanmanın ve düşman tepelemenin sırrını bilmek; ya söz, ya da yazıyla inandırma, sürükleme kabiliyetini taşımak; en fena anlarda bile ümitsizleşmemek ve ümitsizleşenlerin mâneviyatını yükseltebilmek; kendini sevdirebilmek; emreder görünmeden emretmesini becermek; kibir ve azamet göstermemek... ilh. İşte siyasî olgunluk denen şey bukadar karışıktır. Çok kimselerde bu mühim kabiliyetin pek çok kısımları yoktur. Bunlar kendilerini aldatmamalıdırlar); Ayrıca, partiyi kuracak olanlara medenî cesaret de lâzımdır. (Çünkü zaman olur ki, hürriyete hakikaten "şal örtmek,, isteyenler bulunabilir. Cesaretin ise satın alınır veya öğrenilir şeylerden olmadığı malûmdur). Nihayet bu kurucular, bilhassa enerji ve karakter sahibi olmalıdırlar. Enerjileri noksansa, ya parti mücadelesini sonuna kadar vardıramazlar, ya da, iktidar mevkiine ulaşacak olurlarsa, programlarını tatbik edemezler; seciyesizseler, o zaman daha feci: onları satın almak, ülküyü piç etmek, partiyi mahvetmek işten bile değildir. Bu memleketin başına belâ açanların çoğu, bu vicdansız politikacılar olmuştur.

Vatanperverlik şartını saymıyorum bile. O, her parti kurucusunda bulunması en birinci şart olan şeydir. Öyle ki, memleketin, milletin ve vatanın menfaatlarını, daima parti menfaatlarının üstünde tutabilsin.

Bu seçkin Türk aydınları acaba kimlerdir? Nerededirler? Ortaya çıkışlarını görmem bana nasip olacaksa, bir buçuk yıldır bu Türk ülkesinde, Türk ve Türkçü olarak

çektiğim müthiş - bu kelimeyi mübalâğa etmeden yazdım - ve maddî - manevî acılarımın boşa gitmediğini görmenin saadetine varacağım.

Benim onlara yapabileceğim nâçiz yardım, kendi köşemden, Büyük Ülküyü işlemek ve ideolojiyi yoğurmak olacaktır.

Yeni hürriyet havası eselidenberi yapılan parti müracaatlarını ve kurulan parti programlarını dikkatle tâkip ettim. Bu seyrin verdiği üzüntü, bu kitapçığın yazılmasındaki sebeplerden biri olduğuna daha başlangıçta işaret etmiştim.

Parti, ya bir sınıfın menfaatlarını korumak; ya da muayyen prensiplerin tatbikiyle memleketi kalkındırmak amaciyle kurulur. Birinci şıkka göre partiler, ya burjuva sınıfın, ya - sınıf diyemesek de - memur zümresinin, ya işçilerin, ya da köylülerin menfaatları için kurulmuş olur. İkinci şıkta, sınıf menfaati gözetilmemiş olabilir; muayyen bir dünya görüşü olan kimseler, memleketi kalkındırmak ve ilerletmek için bazı prensiplerin tatbikini zarurî görür, ancak bu içtimaî - siyasî - iktisadî sistemle tam başarı beklenebileceğine inanırlar. Bunların mufassal ve birbirini tutar, birbirini tamamlar iktisadî, hukukî, içtimaî, idarî, siyasî prensipleri vardır. Sadece (Memleketi kalkındıracağız, şu şu dertleri düzeltecek, şu dâvaları halledeceğiz) demekle kalmaz, vaidlerle, kimbilir hangi mucizevî çarelerle düzeltecekleri millî yaraların listesini vermekle yetinmezler. Bunları nihayet herkesten, herhangi bir kahve müdavimlerinden bile dinlemek mümkündür. Anpirik çareler ve beylik devalar da burada duyulabilir. Parti programının bu isme lâyık olabilmesi için, herkesin az çok bildiği bu dertleri ve dâvaları, hangi sistem ve görüş dahilinde, ilmî değeri olan hangi esaslarla, hangi prensiplerle düzelteceğini doğru dürüst bildirmesi şarttır. İdarede demokrasi taraftarıysa, hangi çeşidini

memleketimizde tatbik edecektir? (Fransa, İngiltere ve Amerika demokrasileri, ancak ana hatlarında birdir).

İktisatta sosyalizm mi, etatizm mi, liberalizm mi, himayecilik mi güdecektir? Sosyalistse, iki yüz çeşidi sayılan bu sistemin hangi cinsini? Milliyetçiyse, milleti nasıl anlıyor, nasıl tarif ediyor? Gelenekçi midir, geleneksizlik taraftarı mı? Emperyalist mi, pasifist mi?.. ilh. Bu suallerin sayısı birhayli arttırılabilir. Halbuki bizde görülen nedir? Maalesef, eski kötü âdet üzerine, fikirler ve sınıflar etrafında değil, şahıslar çevresinde toplanıldığı göze çarpıyor. Belki de bizde particiliğin başarısızlığının asıl sebebini bunda aramak gerektir. İttihat ve Terakki olsun, İtilâf ve Hürriyet olsun, gelip geçmiş partilerimizin hangisi bir sistem sahibiydi? Bunların, sırf iktidarı ele almak ve günün icaplarına göre siyaset yürütmekten başka ne gibi siyasî, içtimaî ve iktisadî bir programları, sistemleri, ideolojileri, dünya görüşleri vardı? Hiç, daha doğrusu, çorba gibi! Kurtuluş Savaşının zaruretinden doğan Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti ve onun çocuğu olan Cumhuriyet Halk Partisi, sulh çağında da devam edince, kuruluşunun sebebini kaybetmiş gibi oldu; derhal bir program hazırlandı. Fakat eski partilerin programsızlığına karşılık, bu sefer de aşırı zenginlikte bir program ortaya atılmıştı. Onun bir veçhesi - çünkü, Hint mitolojisinin tanrıları gibi, C. H. P. nin de çeşit çeşit veçheleri ve tecellileri vardır - Ana yasayı hazırlıyan parti olmak sıfatile, halis demokrasi ve Fransa tipi parlömantarizmdir. Fakat gene bu partinin hazırladığı ceza, seçim, mahbuat, cemiyet ve polis vazife ve salâhiyet kanunlarile de, halis totaliter, otoriter ve doğrusu faşizmi pek andırır bir veçhe taşır. Tatbikat da bu mahiyettedir. Fakat, gene şu son zamanlardaki tâdillerin ve kanunların yapıcısı olmak hasebiyle de, Halk Partisi vasat bir demokrat veçhelidir. Nihayet, asıl parti programına ve Altı Okuna bakacak olursak, bu veçhesine ne ad vereceğimizi şaşırırız. Sentez, telif ve terkip imkânlarını da

kapatan bu prensip aburcuburluğu, herbir prensibin muğlaklığı, müphemliği ve derecesinin belirsizliği ile büsbütün içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Bunun içindir ki Parti programı her isteyen tarafından istenilen yolda tefsir edilmiştir. Milliyetçilik okunu alalım: Parti tüzüğünün müphem çümlelerine göre, ırkı reddeden ve kültür esasına dayanan bir millet tarifi kabul ediliyor gibi. Halbuki Atatürk olsun, Parti Başkan Vekili olan Başbakan Saracoğlu olsun, Türklüğü kana da başlamışlardı. Sonra da ırkçılık, gene bu parti mensupları tarafından, lânetlendi. Cumhuriyetçiliği alalım. İyi, fakat bunda demokrasinin nisbeti ne ile tayin edilecektir? Meçhul. Devletçilik okunu alalım. Meclis kürsüsünden (Şirketi Hayriyenin satın alınması sırasında) Partili milletvekilleri bile sınırın belirsiz oluşu yüzünden görülen anarşiye işaret ettiler ve yanılıp yakıldılar. Sosyalizm mi, devlet kapitalizmi mi, hattâ yer yer liberalizm mi.. Hiçbir kesin hüküm veremezsiniz.. Her prensipte müphemiyet, tezat.. Öyleki Halk Partisi, hem sağdır, hem sol. Muayyen bir sınıfı da temsil ettiği söylenemez. "Sınıfsız millet,, prensibini gütmekte ise de, tatbikatta memur sınıfını korumağa çalıştığı da göze çarpmaktadır (meselâ, aynî yardımlarda). Buna "buhrandan en çok sıkıntı çeken sınıf memurlar olduğu için,, denemez, çünkü dar gelirli olan, fakat hükümet memuru olmayan vatandaşlar, memurlar için yapılan o bir iki ufacık yardımlardan mahrum ve ayrı tutulmuşlardır. Nihayet, altı ok Ana Yasanın 2. nci maddesine, 1937 tâdiliyle, altı umde şeklinde geçtiğindenberi, parti prensibi olmaktan çıkmış, devlete maledilmişlerdir. Şuhalde C. H. P., diğer partilerden ayrılık prensipleriymiş gibi artık altı okunu ileri süremez. Bu suretle C. H. P. si de, pek bol oklu prensiplerine rağmen, memleketimizdeki prensipsiz ve programsız parti gelenegini devam ettirmekten başka bir şey yapamamıştır. (Onun asıl vasfını teşkil eden, fakat programında yer almıyan hususiyetlerine ileride işaret edeceğiz).

Muhalefet de bizde hep böyle olmuştur. Daima, iktidardaki hükümetten veya partiden - çeşitli sebeplerle - memnun olmayan şahıslar, iktidara geçmek istiyen politikacılar, menfiler, idealistler, vatanperverler.. ilh., hep aynı muhalefet bayrağının altına toplanmışlardır. Halbuki çoğunun muayyen bir fikir ve kanaati olmadığı gibi, olanların da birbirine uymayan prensipler peşinden koştukları görülüyordu. Bu gelişigüzel muhalefet çok zararlı olmuştur. Serbest Fırka işte böyle hüviyetsizdi ve Fethi bey günlük bir sürü vaitlerle parti kurulamıyacağını anlıyamamıştır. Şimdiki muhalif partilerde de az çok bu hüviyeti görmek kabildir.

Prensip ve sistemleri pek belli olan solcu partilerimiz ise doktrinlerini Avrupa sosyalist ideolojisinden aynen tercüme ettiklerinden, memleket bünyesinin icabatına yabancı kalmışlardır.

Mamafih Demokrat Parti gibi, Millî Kalkınma Partisi gibi teşekküller, gökteki nebülözlere benzetilebilirler. İlk amaçları, memleketimizde keyfî idareye son vermek, bunun için mücadele etmektir. Bu prensipleri sarihtir. Ve bununla da memlekete çok büyük bir tarihî hizmet etmiş olacaklardır. Bu gaye elde edildikten sonra bu partilerin diğer prensiplerinin de vâzıhlaşacağı tahmin edilebilir.

Hulâsa, şimdilik Avrupa mânasile parti olmağa lâyık bir parti kurulamadığı âşikârdır. Muayyen ve vazıh bir sistemi ve ideolojisi olan, yahut da sınıf menfaatlarını hakkıyla temsil eden büyük ve hakiki partiler, yani memleketin beklediği sunî olmayan, şahsî olmayan partiler henüz doğmamıştır. Doğmuş olanlar henüz nebülöz halindedir. Nelere gebe oldukları tam kestirilemez. Milletimizin bütün sınıflarını birden kavrayan, tam ve sarih bir sistem ve ideolojisi olan, millî dâvaları hangi prensiplerle ve esaslarla halletmeğe kalkışacağını bilen ve ilân eden bir parti mutlaka kurulmalı ve bu parti, XX ci asrın en gerçek kıymet hükümlerini, milletimizin en hakikî ihtiyaçlarını temsil etmeliydi. Bu parti, belki de şim-

di mevcut olan partilerden birinin gelişmesiyle veya bölünmesiyle, belki de yepyeni bir şekilde kurularak doğacaktır. Bu doğumun nasıl olması gerektiğini, şahsî düşüncelerim olarak, bu ufak kitapta tesbite çalıştım. İstifade edilmesi ümidiyle okuyucularara sunuyorum.

Bu kitapçık şu sıra üzerine tertip edilmiştir: Giriş kısmında, evvelâ asrımızın son merhaleleri ve ana kıymetleri üzerine bir göz atılmış, bu prensiplerin tesbitiyle işe başlanmıştır. Sonra, diğer memleketlerdeki başlıca siyasî fırkaların doğuşları, tarihçeleri ve mahiyetleri, çok kısa olarak, incelenmiştir. (1) *Daha sonra mesele, kendi millî çerçevemizde mütalâa edilerek, Türk fikir ve fiil tarihinde görülen başlıca istikametler ve bizdeki siyasî partiler gözden geçirilmiş, neşriyat yaptığım gündenberi müdafaa ettiğim prensipler ve beslediğim kanaatlar kısaca hatırlatılarak, bugün verdiğim esaslarla mukayese edilmiş ve farklı tarafları açıkça belirtilmiştir. Bu son iki bahsin daha mufassal delillerle takviyesi, akışı bozmamak için, eserin son kısmına bırakılmıştır. Nihayet Giriş kısmı, (Tenkidî Mülâhazalar) bahsinde, güdülen prensiplerin kabul edilemiyecek çeşitlerinin tenkidi yapılmak suretiyle bitirilmiştir.*

Kitabın esas 1. nci bölümünde, İleri Türkçülük Partisinin Prensipleri az çok mufassal bir şekilde izah ve müdafaa edilmiş, 2 inci bölümünde ise bu prensipler program halinde kısaca sayılmış, millî meseleler de gözden geçirilmiştir. Nihayet eser, bahisleri fazla yüklememek için sona bırakılmış olan (deliller) bölümüyle bitirilmiştir.

8.VII.946 *Reha Oğuz TÜRKKAN*
Büyük Ada

(1) Kitap fazla büyüdüğü için bu bahis son dakikada çıkarılmış ve eserin ikinci baskısına bırakılmıştır.

Giriş

I) Asrımızın Son Merhaleleri

İnsanlık, uzun bocalamalardan ve denemelerden sonra, gerçek kıymetini isbat etmiş ve kesin zaruretini hissettirmiş olan dört prensibe sarılmıştır: Milliyetçilik, hürriyetçilik, cemiyetçilik ve barışçılık. Asrımız, bütün dünyayı saran savaş ateşleri içinde kıvrana kıvrana, bu dört prensibi doğurmuş, geliştirmiş, olgunlaştırmış ve kıymetleri hususunda uyanan şüpheleri silmiştir. Asrımızın şu son merhalesinde, dünyanın neresine bakacak olsak, milliyet meselelerinin, içtimaî adalet dâvasının, hürriyet ve nihayet barış isteklerinin galip bir cereyan halinde göze çarptığı görülür. Bu dört istikamet, ideolojik bir mahiyet alarak, Nasyonalizm, Demokrasi, Sosyalizm ve anti-emperyalizm olmuştur.

1. Milliyetçilik

Milliyet duygusu, her kavimde, en eski çağlardanberi mevcuttur. Bu prensip, mensup olunan milleti sevmek, hususiyetlerine yakınlık ve bağlılık duymak, diğer milletlere kendi milletini tercih etmek, öteki milletlerden daha ileri, daha kuvvetli, daha parlak olmasını istemek, bunun çarelerini aramak, bunun için çalışmak ve nihayet, kendi milletini hür ve müstakil yaşatmak, bağımsızlığına el konmasına boyun eğmektense, ölmeği tercih etmiş bulunmak demektir. Milliyetçilik, kısaca, işte budur.

Milliyetçilik, asırlar boyunca gitgide daha vuzuh kazanarak kuvvetlenmiş, XVIII ve XIX. ncu yüzyıllarda, bir yandan Milliyetler prensibi (Principe des Nationalités), diğer yandan da milliyetçilik (Nasyonalizm) şekillerinde sistemleşmiş ve gerek siyasette, gerekse hukuk, içtimaiyat, iktisat ve felsefede esas temel olmuştur. Bugün milliyetçilik, en büyük bir gerçektir. İnkâr edenler bile sonunda ona dönmüşlerdir. Evvelâ kozmopolitler ve ebedî

barışçılar ondan şüphe ettiler, milliyetin bulunmıyacağı bir dünya kardeşliği arzuladılar. Bugünün realist barışçıları, (Dünya Devleti) tezini işlerken, millî hususiyetlere dokunulmadan bir Dünya Federasyonunun kurulması şekline daha çok taraftar buluyorlar. Sonra sosyalistler milliyetçiliğe karşı cephe aldılar. İkinci Dünya Savaşında, hepsi İkinci Enternasyonale dahil oldukları halde, her milletin kendi Sosyal - Demokrat (Sosyalist) partisi, karşı taraftaki millet aleyhinde ve harp lehinde rey verdi.

Zannedersem Almanyanın 1914 de en kuvvetli partisi olan Sosyal - Demokratlar, mecliste, ittifakla savaşa reylerini vermişlerdi! Fransız sosyalistleri de milliyetçilikte - kendi tâbirlerince vatanperverlikte - geri kalmadılar. Her iki tarafın cephelerinde, beynelmilelci Sosyalistler kahramanca ölmesini bildiler! Vicki Baum'un (Marion)u, azılı milliyet düşmanı bir Alman Sosyal - Demokratının nasıl harp arifesinde tedricen ruh ve fikir değiştirdiğini ne güzel tahlil eder! Birinci Dünya Savaşının sonunda, Rusyada İkinci Enternasyonalin en müfrit ucu olan Bolşevikler, Almanyada da, aynı Enternasyonale dahil Sosyal - Demokratlar iktidarı ele almışlardı. Alman Sosyal - Demokratları, Hitlerin ve Nazilerin iftiralarına rağmen, tam Alman milliyetçisi olarak hareket etmiş, Alman kalkınışını ve yeni bir harp için gizli silâhlanışını sağlamışlardı (1). Nihayet, Nasyonal - Sosyalistlerin işbaşına geçiş sıralarında, milyonlarca Sosyal - Demokrat onlara oy vermiş ve Hitler bu sayede ezici bir çoğunlukla şansölye olmuştur. Rusyada durum da tipik bir inkişaf geçirmiştir:

Bilindiği üzere, 2. nci Enternasyonalin en müfrit ucu olan Bolşevikler, Sosyal - Demokratlarla uyuşamamış, Lenin çevresinde toplanarak ayrılmışlardı. Bu atılgan grup Rusyada bir hükümet darbesiyle 1917 de iktidarı ele aldı.

---

(1) *André Fribourg:* La Victoire des Vaincus, 1938, Denoël éd.

Prof. A. Rivaud: Le Relèvement de l'Allemagne, 1939, Armand Collin éd.

İhtilâli yapanların çoğunluğu Yahudiydi ve bu bakımdan, Komünüzmin beynelmilellik prensibine iyice bağlanmışlardı. Rus olan Lenin gibiler de ilk sırada koyu milliyet düşmanıydılar. Bütün bu Yahudi ve Rus bolşevikleri Marksın iddialarına inanıyor, bütün dünyadaki ameleleri farksız kardeşler olarak biliyorlardı. Onlara göre Rusya, sırf ilk ayak basılan ve dünyanın komünistleşmesi için işe yarayacak, sıçrama tahtası vazifesini görecek bir yerdi. Fakat milliyet realitesi gitgide tesirini gösterdi ve ağır bastı. Leninin yavaş yavaş Rusçu olduğu görüldü. Eski Rusyaya dahil ülkelerin komünistlerine Leninin daha çok Rusyadan gönderdiği Rus komünistlerini tercih ettiği göze çarpıyordu. Sovyet ülkesinde ve Rus komünist partisinde Rusçuluk yavaş yavaş dirilmeğe başladı. Hem de bu milliyetçilik, müfrit yolu tuttu ve emperyalizme kadar varıverdi: istiklâl ilân etmiş olan bütün gayri Rus ülkeler - Azerbaycan, Türkistan.. gibi Türk ülkeleri de dahil - Rus ordusu tarafından basbayağı işgal ve Sovyetlere ilhak edildi. Rus bolşeviklerinin yayınında ırkçılık ve panslavizm "Slâv Birliği,, prensipleri de garip bir şekilde komünist "Cihadı mukaddesi,, fikriyle mezcedildiği görüldü (1). Bu arada, Rusyada teşkil edilen kızılorduyla, bir an evvel Avrupayı komünistleştirmek için Lehistana yapılan saldırı başarısızlıkla bitmiş, Kızılordu kovulup atılmıştı. Bundan ders alan Rus soylu bolşevikler, Rusyada ağır harp sanayii ve kuvvetli bir ordu yaratmadan yeni maceralara girişilmemesini istiyorlar, Troçki gibi Yahudi soylu olan Bolşevikler ise (Révolution permanente) teziyle, saldırganlığa ara verilmemesinde israr ediyorlardı. Lenin öldükten sonra, iki tez taraftarları arasındaki ihtilâf şiddetlendi. Troçkinin çevresinde toplanan Kamenev, Zinoviyev, Radek.. v. s. gibi Yahudiler, Rus soy-

(1) *Revue Universelle*, 1922, sah. 459 — Zikreden: T. Simar: Etude critique sur la formation de la doctrine des races et son expansion au xx siècle, 1922, Académie Royale de Belgique, sah. 359, Bruxelles.

lu Bolşeviklerin ve bu tarafı tutan Stalinin, Rus milliyetçiliği yapmalarından memnun olmuyorlardı. Şiddetli bir çatışma oldu, darbei hükümet denemesinde başaramayan Troçkiciler yenildi, Rusçu Komünistler Sovyetlerin mutlak hâkimi oldular. Troçki kaçtı, Yahudi taraftarları muhtelif zamanlarda ve muhtelif vesilelerle öldürüldüler. Artık Rus bolşevizmi, Çarlardan devraldığı Rusyayı büyütmekten ve cihanda Rus eğemenliğini kurmaktan başka bir şey düşünmüyordu. "Fransız çağı geçtiği gibi, Anglo-Sakson çağı da nihayet bulmuştur. Bu asır, dünyaya yeni bir din götürecek olan Slâv ırkının çağıdır ve bu, bir ırk gerçegidir„ diye yazmaktan çekinmiyorlardı. (1) Bolşevik şefler hummalı bir faaliyetle memlekette ağır harp sanayii kuruyor, Kızılorduyu kuvvetlendiriyorlardı. Bir yandan da, ileride ele geçirmek isteyecekleri memleketleri içinden çürütmek için propaganda ve faaliyetlerine devam ediyorlardı: kendilerinde mevcut olan sosyalizm daha da koyu renklere boyanarak komünist bayrağı haline konulmuştu: bütün dünyayı komünist yapmaktan, millet farkı tanımadan bütün dünya amelelerini "kurtarıp„ hâkim sınıf yapacaklarından, dünya (proleterlerini) birleştirmekten başka gaye gütmediklerinden bahsediyorlardı. Buna kanan amele kütlelerini, o memleketlere gönderdikleri Rus ajanları vasıtasile ayaklandırıyor, üst sınıfları tepeletmek ve vatan bağlarını çürütmek, milleti ve milletleri birbirlerine düşürmek istiyorlardı. Bu amaçla kurdukları 3. cü Enternasyonal (Komintern) mükemmel surette işliyor ve bütün dünya milletlerinde mevcut olan gizli-aşikâr komünist partilerini idare ediyordu. Bilindiği üzere, 2. nci Dünya Savaşı, Nazi Almanyasile Bolşevik Rusyanın o anda birleşen ihtirasları sayesinde doğdu. Dünya birbirine girdi. İlk başta Ruslar, Almanlarla elbirliği ederek Baltık devletlerini, Polonyanın yarısını - hem de, Molotofun ağzile, ırk sebepleri ileri sürerek - ve Rumanyanın

(1) Zikr. eser.

bir parçasını kaparak aldılar. Finlândiyadan da harple arazi aldılar. Sonra talih onlara taraf değiştirtti ve galipler arasında harbi bitirdiler. Sonunda Ruslar, şeflerinin umduğu şekilde, kurtarıcı olarak Avrupaya girmeğe başladılar. Avrupanın yarısı "demir perdeyle,, ayrıldı ve Kızılordunun girdiği bu memleketlerde Rus nüfuzu mutlak olarak kuruldu. Rus emelleri bugün Trablustan Koraya kadar, Danimarkadan Basraya ve Hindistana kadar uzanıyor. Dünyadan itiraz sesleri yükselip de, Sovyet Rusyanın apaçık emperyalist Rus milliyetçiliği yaptığı ortaya konunca, bütün dünya komünistleri milliyetçilik iddiasını reddettiler ve - samimî münakaşalarda - şu tevilli tezi ileri sürmeğe başladılar (Cezaevinde, benim gibi mevkuf elli kadar münevver komünistle yaptığım ve geceyarılarına kadar süren münakaşalarımızda, onlar da bu tezi ileri sürmekten çekinmezlerdi):

"Rusyanın yaptığı, emperyalizm ve milliyetçilik değildir. Komünistlerin gayesi, bütün dünyayı Rusyadaki gibi komünist bir rejim altında yaşar görmektir. Burjuvalar ise kuvvetlidir, mahallî ihtilâller veya seçimler fayda vermiyecektir. Bu rejimi dünyaya, ancak kızılordu götürebilir. Bu ordu Rusların değil, Dünya ihtilâlinin emrindedir. Bunu mümkün kılmak için ise, Kızılordu ve onu idare eden, ilk komünist merkez Moskova, gereken tedbirleri alacak, bu muazzam iş için üsler ve stratejik noktalar, bölgeler temin edecek, genişleyecektir. Bunu, Rus egemenliğini kurmak için atılan adımlar olarak görmek yanlıştır.,,

Bu zavallıların az bir kısmı samimî idiyseler de, çoğu samimî olmadan tevile sapıyorlardı. Bu teze karşı, Slâv birliği ideallerinin ve gitgide daha koyulaşan Rus kültürü baskısının mânası sorulabilir ve cevap alınamaz. Hele Sosyalist idareli memleketlere bile Rusyanın düşmanlığı, bu zaviyeden, izahsız kalır. Ortada besbelli Rus egemenliğini cihanda tesis için girişilmiş muazzam bir teşebbüs vardır ve bunun, komünist ideali uğrunda yapılıyor gibi göste-

rilmesi müthiş ve muvaffak olmuş bir kurnazlıktır: bu tevil sayesinde, birçok memleketlerdeki samimî komünistler Sovyet ajanı olmakta devam edebiliyorlar.

Bizim bu izahatla belirtmek istediğimiz nokta, milliyetçiliğe en düşman görünen Bolşeviklerde bile Milliyetçiliğin kesin zaferidir. (1) Değişmez bir seyir olarak görünen şudur: iktidarı ele almadıkları zaman hayalperest ve beynelmilelci olanlar, işbaşına gelip de gerçeği görünce, milliyetçi olmuşlardır. Briand'lar, Makdonald'lar, Millerand'lar, Vandervelde'ler (2. nci Enternasyonalin reisi), Pilsudski'ler (2). Streseman'lar, Ebert'ler işbaşına geçtikleri zaman, herbiri nasıl kendi memleketlerinin millî menfaatlarını en hasis bir titizlikle güden ve milliyetçi olarak hareket eden devlet adamları olmuşlarsa, Rus komünist şefleri de böyle olmuşlardır. Hattâ onlar, daha da koyu milliyetçi, ırkçı ve emperyalist olmuşlardır!

Birinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan Sağ-Faşist cereyanların milliyetçilik tarafları gizlenmediği ve herkesçe de bilindiği için, bunun ayrıca belirtilmesine lüzum yoktur. Bu milliyetçilik de -Sol-Faşist Bolşeviklerinki gibi-, tatmin edilmemiş milletlerde görüldüğü şekilde, müsamahasız, mütecaviz ve emperyalist hususiyetliydi. Milliyetçiliği yalnız kendileri için kabul ediyor, başka milletlerin hür yaşamak isteklerini hiçe sayıyorlardı. İtalyan Faşizmi, Alman Nazizmi bu cereyanın müfrit örnekleridir. İspanya Falanjizmi ve hele Portekizin Salazar rejimi çok daha mutedil olduğundan, bunları normal

(1) Son çıkan bir Amerikan eserinde birhayli enteresan tafsilât vardır (meselâ Rusların, Enternasyonal marşı yerine yeni kabul ettikleri Rus millî marşının metni): *Grayson Kirk* Nationalism, İnternalionalism and the War: (The Science of Man in the World Crisis. sah. 496-520, New-York. 1945)

(2) Bunları bir arada tasvir sden ve karşılaşmalarile alay eden hoş hoş hikâyele rde nakledilir (bk. *Histoires politiques*, sah. 50, Coll. Anas, 1926.

milliyetçilikler şeklinde görebiliriz. Kemalist milliyetçilik de bu normal çerçeve içindedir. Harp yılları içinde Romanyada ve daha bir iki memlekette beliren Faşist cereyanlar sırf Alman ajanlığı çerçevesinde kaldığından, bunları millî cereyanlar meyanında saymak çok büyük bir yanlıştır; bilâkis, kendi milletlerini başka bir milletin emrine verdiklerine göre, milliyetçiliğin tam zıddı bir hiyanet modası olarak telâkki etmek daha doğrudur. Peten Fransası muhakkak ki bunlardan değildi ve bedbin, fakat halis bir Fransız milliyetçiliğine bağlanıyordu.

Şu son harp, milliyetçiliğin büsbütün kabarmasına ve gerçek kıymetini isbat etmesine yaramıştır. Alman saldırganlığı karşısında yenilen ve işgale uğrayan irili ufaklı milletler, Nazizmin korkunç baskısına ve tethiş rejimine rağmen, her yerde gizli mukavemetler tertiplemiş, yeraltı orduları hazırlamış, suikastlerle, ayaklanmalarla, çete harpleriyle, millî varlıklarını kurtarmak için müthiş bir çarpışmaya girişmişlerdir. Bizim ilk olarak geçen Kurtuluş Savaşında Avrupaya verdiğimiz bu millî heyecan örnegi, bu seferki savaşta, ilk olarak Yugoslavyada, Mihayloviçin kahramanlığıyla tekrar edilmiştir. Ondan sonra, bir yandan De Gaulle'ün mukavemetçi Fransızları, diğer yandan da bütün işgal altındaki milletler canla başla savaşmışlar ve Kurtuluş günü toptan ayaklanmışlardır. Bu ayaklanmaların en müthişi, muhakkak ki General Bor - Komorowski idaresindeki, Varşova halkının 1944 Eylül isyanıdır. Bu ikinci dünya harbinin sonunda milliyetçilik her yerde dipdiridir. Almanlardan sonra bu sefer Rusların işgaline uğrayan Doğu Avrupada da, tethişe rağmen, gene bu ruh kaynıyor. Yer yer patlak verişleri ajanslarda işitiliyor ve muhakkak ki bu millî ruhun isyanını daha da geniş çapta duyacağız. Millî duygu, Yahudilerden Araplara kadar, heryerde şiddetle yaşamaktadır. Arap Birliği fiilen kurulmuştur. Yahudiler Filistinde, şaşılacak cüretkârlıklar göstererek, millî bir vatan edinmek için çarpışıp duruyorlar. Hindistan, umulmadık bir olgun-

lukla, tam millî istiklâl için harekete geçmiş bulunuyor. Batı Avrupada, Ruslar Almanların dostuyken, gizli millî mücadelelere iştirak etmeyen komünistler, Almanların Sovyetlere saldırmasından sonra derhal mukavemetçilere katılmışlar ve bu partizanların yardımları, meselâ Fransada, onlar lehine bir sempati yaratmıştı; fakat harp bitip de, komünistlerin millî menfaatlara aldırmadan sırf Moskovaya bağlandıkları iyice anlaşılınca, gizli mücadelelerin ilk sırasındaki pasif duruşlarını halkın hatırlamamasına imkân yoktu. Her yerde yapılan serbest seçimler komünistleri müthiş bir mağlûbiyete uğratmıştı (işgal altındaki Macaristanda bile ancak 3-4 komünist mebus seçilebildi!). Fransada da yenilenen seçimde halk güvenini, milliyetçi olmayan komünistlerden alarak, De Gaulle'cü mukavemet hareketinin ruhu ve milliyetçi olan Cumhuriyetçi Halk Hareketi partisine verdi. Tanzim edilen Ana Yasayı da - Sosyalist partisi genel sekreteri Daniel Mayerin de, gazeteci Roman Fajansa Haziran 946 tarihli mülâkatta açığa vurduğu veçhile - sırf bu sebeple reddetti, çünkü bu Ana Yasa sayesinde, milliyetçi olmayan komünistlerin hâkim mevkie geçeceklerinden korktu. Harp sonrası Avrupasında hıristiyan - demokratların pek çok yerlerde kazanmış olmalarının sebebi de budur: muhakkak ki sosyalistliğe susayan Avrupa halkı, bunu, milliyetçi olmayan komünist partisi, yahut da millî duyguları şüpheli olan sosyalist partisi vasıtasile yaptıracağına, solcu, fakat sarih milliyetçi olan hıristiyan-demokrat partilerine güven göstermiş ve çoğunlukla oy vermiştir (Fransada, Belçikada, Holândada, İtalyada, Avusturyada olduğu gibi). İngiliz seçimleri de aşağı yukarı bu mahiyettedir. İngiliz Sosyalist partisi (yani İşçi Partisi) gayet koyu milliyetçi ve İngilizcidir. Ancak 2 milletvekili çıkarabilen komünist partisiyle birleşme teklifini her yılki kongrelerinde muntazaman reddeden İşçi Partisinin bu kongrelerde yayınladığı demeçlerini okumak kâfidir: komünist partisi daima gayrımilli olmakla ve İngiliz menfaatlarını gütmemekle

itham edilmektedir. İngiliz İşçi Sendikaları da koyu İngiliz zihniyetlerile meşhur olmuşlardır. (1)

Başka çeşit bir enternasyonalin bayrağını sallar görünen Amerika Birleşik Devletlerinin en acele bir tetkiki bile, buradaki koyu Amerikancılığı ve Amerikan milliyetçiliğini meydana koyar. Bu milliyetçilik, birçok seçkin Amerikan şahsiyetlerinde pek inşanîleşmiş ve yükselmiştir ama, Amerikan ruhu hepsinde istisnasız bir şekilde galiptir.

Milliyetçiliğin türlü telâkkileri üzerinde burada durmak istemiyorum: kimi milliyeti yalnız dilde veya kültürde arar, kimi yalnız kan beraberliğinde, kimi de bunların hepsinde birden. Kimi milletini siyasî sınırlarla mahdut sanar, kimi de siyasî değil, etnik sınırlara önem verir. Kimi vardır, millî geleneklere bağlanmadan da milliyetçilik güder, kimi de geleneği şart koşar.. ilh.

Hülâsa, Milliyetçilik, ister müfritleşmiş, ister mâkul şekliyle, asrımızın en baş kıymetleri arasındadır. Milliyetçilik hiçbir zaman yenilmemiştir ve hiçbir zaman yenilmiyecektir. Bu prensip gitgide daha berrak olarak insanlarca anlaşılmakta, gönüllerinde ve kafalarında gitgide daha derin kökler salmaktadır. Normal milliyetçiliğin hayırlı bir duygu ve insanları mesut eden, teşvik eden zengin hislerden biri olduğunda şüphe edilemez.

2. Demokrasi

Hürriyet fikir ve duygusu da yeni değildir. Eski Türklerde, sonra da Yunan çağında, siyasî mücadelesiz mevcut olan, insanın tabiî bir hakkı olarak görünüyordu. Fakat istibdat, dünyanın her tarafında olduğu gibi, bu hür ülke-

(1) Türkiyeye gelen sosyalist bir İngiliz mühendisinin şu sözleri tipiktir: "Ben sol bir adamım. Yarın daha da sola kayabilirim. Fakat İngilterenin menfaatleri bahis mevzuu oldu muydu, sağ sol tanımam. En muhafazakâr, en emperyalist hükümetlerle birleşir, milletimin selâmeti uğruna gerekirse, dünyanın bütün sosyal nazariyelerini rafa kaldırırım.,, (Cumhuriyet, 1.8.945, başyazı)

leri de kaplamıştı. İnsanlık, bin küsur yıl, en koyu bir müsamahasızlık ve hürriyetsizlik içinde boğularak yaşadı. İlk olarak İngiltere, imrenilecek olgunluğuyla, bu hürriyet mücadelesini başardı ve (Magna - Charta) ile tesbit etti. Yeniden istibdat ve keyfî idare çağları olmadı değil, fakat I nci Şarl bunların hepsini, baltayla kesilen kafasıyla ödedi. İsviçre de ideal bir demokrasi kurmuş, sessiz sadasız köşesinde yaşıyordu. Sonra, Fransızların da yardımiyle, hürriyet Amerikada kuruldu ve Washington'la heykelleşti. Arkasından Fransızlar, kendi memleketlerinde de bu hürriyet mücadelesine giriştiler. Bu hürriyet, fransız ihtilâlinin kanlı sarsıntıları arasında doğdu; gerçi bir hayli kusurlu doğmuştu, fakat parlaklığı pek fazlaydı, heyecanı pek şiddetliydi, onun için bütün Avrupa milletlerini sardı, adetâ sarhoş etti. Yankıları, Osmanlı İmparatorluğuna kadar geldi. Ve Mithat Paşalar, Namık Kemaller, Ali Süaviler şahlandılar. 1848 ihtilâlleri Avrupanın pek çok yerlerinde, 89 fikirlerinin daha çok yayılmasına yaradı.. Artık batı dünyasında, Hürriyet şuurlu bir fikir ve siyasî bir prensip olmuştu. Ona Demokrasi dendi. Söz söylemek hürriyeti, düşünce ve vicdan hürriyeti, parti kurmak, hükümeti seçmek, kontrol etmek ve icabında devirmek hakkı. Demokrasinin kısaca sayılan ana hususiyetleri olmuştu. Amerikanın en meşhur Cumhur Başkanı olan Abraham Lincoln onu şöyle târif ediyordu: "Halkın Halk tarafından ve Halk için idaresi„ (The government of the people, by the people and for people). Bu formül asrımıza kadar eskimeden gelmiştir.

XIX ncu yüzyılın batı Dünyasında, Demokrasiyle idare edilmeyen memleket yok gibiydi. Osmanlı İmparatorluğu da meşrutî bir idareye kavuşmuştu. Yalnız Almanyada ve bilhassa Çarlık Rusyasında, istibdat rejiminin bir hayli bol kalıntıları görülüyordu.

Birinci Dünya Savaşının sonunda, Demokrasiye açıkça düşman cereyanlar baş gösterdi. Bu cereyanların bir ucu solda ve kızıl renkte, diğer ucu da sağda ve kara renk-

teydi. Anti - Demokrat sol ucun kökü XIX. ncu yüzyıla varıyordu: Karl Marks, Komünist ihtilâlini istemiş ve bu ihtilâl başarıldıkıtan sonrası için amele (proleterya) diktatoryası esasını koymuştu. Artık bir ferdin veya bir hanedanın değil, bir sınıfın istibdadı altında cemiyete şekil verilecektir! Marksist olan sosyalistler (Sosyal - Demokratlar) pek buna yanaşmıyorlar, gene Marksist olan komünistler ise bu yolda müfrit bulunuyorlardı. Rus komünistleri (Bolşevikler) 1917 de Rusyada, iktidarı ele alınca, derhal diktatörlük rejimini kurmuş ve Demokrasiyi ortadan kaldırmışlardı. Hem .bu diktatörlük, amele sınıfınki olmayıp, sadece komünist partisinin, daha doğrusu parti merkez komitesinin diktatörlüğü idi! Lenin öldükten sonra, Stalin bu istibdat çemberini büsbütün daralttı ve diktatörlüğü şahsîleştirdi. Artık dünyanın bu tarafında Demokrasi ve Hürriyet boğulmuş, yeni bir rejim, **POLİS-REJİMİ** kurulmuştu. Diktatörlük polis kuvvetiyle tutunuyor, şahsî hürriyetler polis kuvvetiyle boğuluyor ve bastırılıyordu. Polis vicdanlara kadar gözetliyordu.

Orta çağ istibdadının modern şekillerde hortlamasından ibaret olan bu Polis - Devlet rejiminin ana hususiyetlerini iyice belliyelim, çünkü pek çok yerlerde onu bu hususîvetleriyle teşhis edebileceğiz:

Polis - Devlet (Sol - Kızıl veya Sağ - Kara Faşist) rejiminin başlıca hususiyetleri:

1) Zihniyet: "Devlet ve Hükümet Halk için değil, Halk Devlet ve Hükümet için yaratılmıştır„;

2) Halk idaresinin aşağıdan yukarıya doğru kuruluşuna karşılık, yukarıdan aşağıya doğru kuruluş:

3) Bir diktatörün veya şeflerin mutlak salâhiyetle ve kanun üstü bir kuvvetle iş görmeleri;

4) Seçim usulünün fiilen kaldırılması, ister bir dereceli, ister iki dereceli olsun, bir komedya veya gösteriş kabilinden yapılması; seçim yerine, fiilen, tayin usulüne gidiş;

5) Meclisin - dolayısile halkın - hükümeti tenkit etme ve icabında devirme hakkının fiilen bulunmayışı;

6) Hükümetin yukarısı (diktatör veya şefler) tarafından tayin edilip, onların direktifiyle iş görmesi ve icabında azledilmesi;

7 — Meclisin fiilen teşriî bir tasvip makinesi haline girmesi ve otomatik olarak kalkan ellerle binlerce - çok kere de birbirine zıt - kanunların ve anti - demokratik kararların bir anda, hemen hemen de daima ittifakla kabul edilivermesi; dalkavukluğun son haddine varması;

8) Polis ve idare uzuvlarının, fiilen, kazaî (mahkemeler) ve teşriî (meclis) kuvvetlerinden üstün rol sahibi olmaları; gizli siyasî Polisin tethişi.

9) Can ve şahıs masuniyetinin yokluğu, (idare uzvunun keyfine göre fertlerin tevkif ve hapsedilebilmeleri, yahut da sürülmeleri, öldürülmeleri). İcabında bunu meşru gösteren kanunların kabul edilmesi; Sibiryalar veya toplama kampları gibi vahşetler;

10) Muhaberatın polisçe kontrol edilmesi ve herçeşit sansür;

11) İş hürriyetinin bulunmaması (fertlerin diledikleri işte çalışmakta, istifa etmekte, başka bir tarafta iş aramakta hür olmamaları);

12) Mecburî iş mükellefiyetleri ve angaryeler;

13) Grev hakkının tanınmaması;

14) Söz hürriyetinin bulunmaması;

15) Matbuat hürriyetinin, ister kanun yoluyla, ister fiilen, yok edilmiş olması (direktifle idare edilen matbuat, gazetelerin bin bir sebeple kapatılması - çok kere de sebep gösterilmeden! -, tenkide yahut da baştakilerce beğenilmeyen fikirler ileri sürmeğe kalkışan muharrirlerin, ya mahkemeler yoluyla, ya da idareten ve polis marifetiyle belâlara uğratılması, matbuat hürriyetini fiilen yokeden kanun maddelerinin, otomatik olarak ittifakla kaldırılan ellerce kabul ettirilmesi);

16) Her türlü tenkide karşı müsamahasızlık;

17) Toplanma hürriyetinin tanınmaması;

18) Cemiyet kurma hakkının tanınmaması veya fevkalâde sıkı kayıtlara bağlanması; meslekî sendikalara izin verilmemesi;

19) Azlıkta kalan fikir ve menfaatların korunması hakkının tanınmaması;

20) Neşriyat yapacak veya Cemiyet kuracak kimselere binbir engel çıkarılması ve bu şekilde kanunlar yapılması;

21) Şu veya bu zümreye, ya kanunla, ya da idareten, çoğunluğun isteği hilâfına imtiyazlar tanınması;

22) İktidardaki Partiden başka siyasî parti kurmak hakkının, ya kanunla, ya da fiilen, tanınmaması.

Benim, polis - devlet rejimini vasıflandıran ana hususiyetler olarak gördüklerim bunlardır. Daha da düşünülürse bulunabiiir. İster kara, ister kızıl faşist olan devletlerde bu hususiyetlerin pek büyük bir kısmı mevcuttur. Memleketten memlekete ancak isimler ve pek hafif nüanslar değişir. Sovyet Rusyada diktatör Stalin, şefler, komünist partisinin Politbüro mensupları ve siyasî komiserlerdir; İtalyada Musolini, avenesi ve faşist partisi ileri gelenleridir; Almanyada Hitler ve Nazi şeflerdir.. ilh. Gizli siyasî polis (Entelicens Servis şeklinde casuslukla mücadele veya casusluk işlerini gören polis değil, doğrudan doğruya memleket içinde fikir hürriyetine karşı harekete geçen gizli siyasî polis servisi) Rusyada Gepeu (daha evvelki ismi Çeka idi, şimdi N. K. V. D.), Almanyada Gestapo, İtalyada Orna(?), Tito Yugoslavyasında Ozna, adını alır; işçi ihtilâlinin ülkesi geçinen Sovyet Rusyada grevler, Almanyadaki gibi yasaktır; hiçbir işçi bir fabrikadan veya bir şehirden ayrılıp başka bir tarafta iş aramak hakkını haiz değildir: orta çağın toprak köleleri - serfler - gibi, fabrikanın demirbaşıdır! Bunun içindir ki İngiliz işçi sendikalarının şefi Sir Walter Citrine, bundan 10 yıl kadar evvel Rusyayı gezdiğinde, dehşetten boğulur hale

gelmiş ve "Russia in Chains,, (Zincirler içinde Rusya) adlı eserini yazmıştır.

Bu saydığım hususiyetlerin hepsi Sovyet Rusyada mevcuttur ve hepsine yakın bir kısmı da Nazi Almanyasında, faşist İtalyasında Falanjist İspanyasında ve mukallitlerinde vardır (İspanyadan gayrısı için "Vardı,, demek daha doğrudur). Yıkılan İspanyada ve son değişmelerden evvelki Türkiyede - Şef rütbelerile, tek partisiyle, 1 nci şubesiyle, 18 inci ve 50 nci maddeleriyle.. v. s. - bu hususiyetlerin çoğu mevcuttu, fakat Alman veya Rus faşizmleri kadar gaddar bir yol tutmadığı ve daima (orta şiddette) olduğu muhakkaktır. Faşist - tip rejimin en mûtedil örnekleri, Salazar Portekiziyle, değişmiş olan Peten Fransası ve Vargas Brezilyasıdır (Arjantindeki Peron rejimi hakkında sarih ve tarafsız bir fikir edinmek şimdilik mümkün olmuyor).

Polis - Devlet rejimlerinin tarihçesine dönecek olursak, bunların daha çok iki ucunun çarpışmasından kuvvet kazandıklarını görebiliriz: Kızıl Faşizm 1917 de Rusyada kurulduktan sonra, Avrupanın her tarafında dalbudak sarmak istidadını gösterdi. Şuursuzlaşan kütlelerin taşışı karşısında kanunî rejimler çatır çatır çatlıyor, bunları tepelemek ve bastırmak kuvvetini kendinde bulamıyordu. Demokrat rejimler, ihtilâlci kütlelerin taşkınlığı karşısında âciz kaldılar. Bu sırada, İtalyada, memleketin siyasî idaresi hususunda kızıl faşistler gibi düşünen, fakat iktisatta ve milliyetçilikte ayrılan kara faşistler ortaya çıkmıştı. Bu faşistler, eski sosyalist Musolininin çevresinde toplanmışlardı. Koyu milliyetçiliği ve İtalyanın tatmin edilmemiş emperyalist iştahlarını bayrak edindiği için, İtalyan gençliği peşindeydi. Demokratlar, bu iki tip faşizmi karşıkarşıya bırakarak kurnazlık yapmak istediler. "Dinsizin hakkından îmansız gelir,, formülü doğru çıktı ama. mücadeleyi kazanan kara - faşistler son derece kuvvetli ve prestij sahibi olmuşlardı. Roma üzerine yürüyen Musolini iktidarı ele aldı. Yalnız komünistleri değil, de-

mokratları da temizledi ve İtalyada, 1. nci Harp sonunun ikinci Polis - Devlet rejimini kurdu. Doğrusu enerjik bir adamdı ve etrafındakileri çalıştırmasını biliyordu. Az zamanda İtalyayı kalkındırdı ve ilerletti. İlk defa olarak dünyada, Demokrasinin kıymeti hakkında bir tereddüt ve şüphe uyandı: Demokrasi, kızıl ihtilâli önliyemiyecek ve yabancı bir devletin idare ettiği faaliyetleri durduramıyacak kadar zayıf çıkmıştı; Demokrasi, memleketi Faşizm kadar çabuk kalkındıramamıştı; vatandaşlar parti kavgalarile parçalanmış, asıl vazifelerini ve memleket menfaatını unutmuşlardı...

Demokrasinin köhne bir sistem olduğu ve milliyetçi Faşizmin bu asrın rejimi olacağı kanaati kuvvetlendi. Musolini de eserler yazıyor, nutuklar veriyor, bu tezi müdafaa ediyordu. Fakat bu tezin asıl kuvvetli müdafîleri, sağcı bazı Fransız muharrirleriydi. Bunların başında, fransız akademisi âzası, Action - Française gazetesinin başmuharrirlerinden ve milliyetçi kralcı partisinin şefi Charles Maurras'la, arkadaşı ve aynı gazetenin başmuharrirlerinden Léon Daudet'yi (meşhur romancı Alphonse Daudet'nin oğlu) saymak icabeder. Bunlar Musolininin taklitçileri değildiler, çünkü Charles Maurras, daha Musolini ufacık çocukken, sonradan onun bayrak edindiği prensipleri gazetelerde ve kitaplarında müdafaa etmiş, parlak bir sistem yaratmıştı. Musolininin bu prensiplerle muvaffak olması, ona sadece müthiş bir misal ve isbat delili oluyordu. Action - Françaiseciler sarih surette anti - demokrattılar. Onlara göre Demokrasinin asıl mânası, aciz demekti. Ve sonra, mantıksızlık ve haksızlıktı: hiçbir insan diğerine eşit olmadığına ve olamıyacağına göre (bu eşitsizliği ister doğuşta, ister terbiyede, ister ikisinde birden bulun), reylerini müsavî tutmak yanlış bir usuldü. Ve reylerin yekûnuna dayanan Demokrasi temelinden çürüktü. Kemiyet keyfiyeti eziyordu. Memleketi en doğru yola, şu veya bu entrikayla, yahut da propogandayla en fazla rey toplıyacak olanlar götüremezlerdi.. Ve hele par-

lömantarizm, memleketi felâkete sürüklemekten başka bir şey değildi.. Hele istikrarsız ve meclisin her an değişen kaprislerine tâbi olan, sık sık da değişen hükümetlerin hiçbir müsbet ve devamlı iş görmelerine imkân yoktu.. ilh.

Eskiden ancak Action - Française'cilerin ve çevrelerindeki bir grup okuyucunun şüphe ettikleri Demokrasi, Musolini misalinden sonra, artık pek çok kimselerce tereddütle karşılanıyordu. Bu arada, Demokrasinin reformu adı altında girişilen çok mühim teşebbüsler, lâyık oldukları ilgiyi toplayamamışlardı. (1) 1933 de Hitler Almanyada müthiş bir rey çoğunluğuyla işbaşına geldi. O da enerjik ve faal bir insandı, memleketi kalkındırdı, işsizliği düzeltti, büyük işler gördü. Hoyratlığı ve Gestaponun, İtalyadaki meslekdaşlarınınkini pek çok aşan zulmünün uyandırdığı isyan duygularına rağmen, kalkınma yolundaki başarısı Demokrasi cephesinde yeni yeni gedikler açtı. Hem şimdi, muazzam Alman tefekkürü, Polis - Devlet rejimini işliyor, dört başı mâmur bir sistem haline getiriyordu. Maurras'ın fikirlerini devam ettiriyor, mantıkî neticelerini çıkarıyorlardı: evet, diyorlardı, memleket hayrına en doğru kararları verecek olanlar, şu veya bu şekilde en fazla rey toplayabilmiş olan politika cambazları değildir. Rakamdan başka bir şey olmayan reylerin yığını da doğru yolu gösteremez. Bu doğru yolu, ancak bir Führer, bir şef hissedebilir. Ona adetâ bir ilham vâki olur, o, halkın hakikî ihtiyaçlarını, hattâ halktan daha iyi hisseder ve anlar, ve buna göre kararını verir. Kararı mukaddestir ve doğrudur. O yanılmaz..

Ve böylece tanrılaştırılan, peygamberleştirilen idarecilere mutlak salâhiyetler tanımasının doğruluğu meşrûlaştırılmağa, felsefeleştirilmeğe çalışıldı. Polis - Dev-

(1) *"La Réforme de l'Etat,*, adlı seriler, eski Başbakan *Tardieu'nün* ve *Bardoux'nun* eserleri.. v. s. (bk. *Tardieu:* La Révolutionà Refaire, L'épreuve du Pouvoir. 936. — *Bardoux:* Le drame Français, 1934 ve L'Ordre Nouveau, 1939).

let rejiminde, mistik, bir "Führer - Şef sistemi" dalbudak saldı.

Bu sırada Fransa ve İspanya, Demokrasiyi mümkün olduğu kadar kötü tatbik ederek, gitgide tereddiye ve tefrikaya yuvarlanıyorlardı. Her iki memlekette de Rus ajanları mikrop gibi ürüyor, komünist ihtilâlleri hazırlanıyordu. İlk kıvılcım İspanyada çaktı ve millet 4 yıl birbirini boğazladı. Fransa en âdicesine bir particiliğe düşmüş, artan Alman tehdidi karşısında bir türlü toparlanamıyordu. Bu örnekler, Demokrasiye karşı olan şüpheleri büsbütün arttırdı. Dünyada, belirli bir şekilde sağ Faşizme kayış görüldü. Muhakkak tam demokrat bir ruhla beslenmiş olan Atatürk'ün Türkiyesi ve 1.nci, 2.nci devre Millet Meclislerinin Türkiyesi bile bu cereyandan kurtulamadı. O da muhtelif kanunlarla ve daha çok, kanunsuz idarî yollarla ve fiilen, sağ faşist bir mahiyet almağa başladı. Gerçi Kurtuluş Harbini tâkip eden yıllarda girişilen büyük inkilâp hareketleri için muvakkat bir müddetle hürriyetin kısılması tabiî bir şey olurdu; fakat bunun için gereken müddeti pek çok aşması ve gitgide hafifliyeceğine, sebep çoktan sona ermişken daha da müstebitleşmesi, hele inkilâpla alâkalı olmayan pek çok sahalara keyfî olarak dalbudak salması mâzeret bulamazdı. İkinci Dünya Savaşı, normal rejimin teessüsü gereken zamandan epey sonra patlak verdi; bu sefer de harp bir mâzeret oldu ve totaliter idare tarzı, devletin emniyetiyle ilgili olmayan pek çok şeylere karıştı ve hürriyete de, demokratik usullere de meydan vermedi.

İkinci Dünya Savaşı, iki ucun birleşmesinden sonra patlak verdi: uzun zaman düşman cephelerde birbirlerine hırlayan iki köpek gibi duran Sağ Faşizmle Sol Faşizm, 1939 Eylülünde birdenbire anlaştılar. Nazi Almanyası Bolşevik Rusyayla dostluk paktı imzaladıktan sonra Polonvaya saldırdı ve muazzam çarpışma başladı. Fransanın birkaç hafta içinde yıkılıvermesi dünyayı yeniden düşündürdü: bu koca memleketin, içinden çürümüş kof bir a-

ğaç gibi devrilivermesinin baş sebebinin, sulh sırasındaki idare tarzının berbatlığı olduğu âşikârdı. Bu idare tarzı ise Demokrasiydi. Acele hüküm verenler çok oldu ve Demokrasi toptan kötülenerek, Polis - Devlet rejimi göklere çıkarıldı. Vişi Fransası da ilk iş olarak Demokrasiyi toptan boşadı.

Öte yanda İngilterede Çörçil, savaştan sonra, alınan derslerle Demokraside birçok islâhat yapılması zaruretini kabul etmekle beraber, Demokrasiyi övüyor ve ona olan îmanını dünyaya ilân ediyordu. Ve Demokrat İngiltere, zerre kadar zaaf göstermeden ve tefrikaya düşmeden, hattâ hürriyetlerinin çoğunu muvakkaten bile kısmadan, düşman saldırısına göğüs geriyordu.

14/VIII/1941 tarihinde, Çörçille Ruzvelt, imzaladıkları meşhur Atlantik beyennamesini dünyaya bildirdiler. Bu beyanname Demokrasi tarihinde pek mühim olacak ve ideolojinin en öz tariflerinden birini teşkil edecektir.

Atlantik beyannamesinin 4 hürriyeti şunlardı:

1) Söz ve vicdan hürriyeti;

2) Matbuat hürriyeti;

3) Korkudan azade olmak;

4) İhtiyaçtan azade olmak. (1)

Harbin sonucu, Demokrasiye inananlara hak verdirdi. Musolini, keyfî kararile - ve herhalde İtalyanların çoğunluğunun arzusu dışında - milletini savaşa attı ve perişan etti. Yanılmazlığına Almanların gerçekten îman ettikleri Führer, pek kötü ilhamlı olduğunu çeşit çeşit zararlı kararlarile isbat etti. "En doğru yolu çoğunluktan daha iyi olarak görecek,, denilen bu yanılmaz şef, Stalingrat hatasını işledi ve üstelik inat etmek suretile Alman ordusunu perişan etti. Herşeye karıştı, harbi bizzat idareye kalkıştı ve evvelâ orduyu, sonra da Alman milletini eşi görülmedik felâketlere sürükledi. Şüphesiz bir tarafın mağlûbi-

(1) 25 Nisan — 26 Haziran 1945 tarihli Birleşmiş Milletler Ana Yasası da bu hürriyetleri teyit etmiştir.

yetinde, Polis - Devlet rejiminin zararlarından başka sebepler, diğer tarafın galibiyetinde Demokrasinin faydalarından daha başka âmiller de vardır. Ana ve yegâne sebep, rejim meselesi olsaydı, yenilenler içinde Demokrat Fransa, yenenler içinde de kızıl Faşist Rusya bulunmazdı. Fakat neticeye rejim meselesi muhakkak ki çok tesir etmiştir. Üstelik diktatörlük rejimlerinin şahsiyetleri ezen ve ancak dalkavuklara hayat hakkı veren havası, buhranlı anlarda ayrıca meş'um olmuştur.

Hülâsa, bir yandan felâketli "Şef,, rejimleri, diğer yandan da diğer çeşitli tesirlerin sebebiyle, Mihver devletleri teker teker yenildiler. Savaşa olanca kudretiyle atılmış olan Demokrat Amerika bu neticede büyük rol oynadı. 2. ci Dünya Savaşı, Polis - Devlet rejimli milletlerin çoğunun kesin yenilgisiyle kapandı. Hâki - Faşist Almanyanın yarıyolda dostluğu bırakıp, kışkırtıcısı Kızıl - Faşist Rusyaya saldırması bu memlekete hayırlı olmuş, bu suretle mağlûplar değil, galipler arasında yer almıştır. Savaş bitince, Alman - İtalyan - Japon ve diğer peyk Mihver memleketlerinin işgale uğradıkları ve polis - devlet rejiminin kökünün kazındığı görüldü. Savaşa katılmayan İspanyayla Portekiz, Sağ - Faşizmden arta kalan yegâne memleketler olarak kaldılar. Türkiye, Ana Yasasının esasen tam demokratik oluşundan bilistifade, enerjik ve tez bir kararla Polis - Devlet hususiyetlerini silmeğe girişti; gerçi iktidardaki parti imtiyazlarını kolay kolay bırakmağa râzı olamıyor ve attığı adımları mümkün olduğu kadar noksan ve isteksiz atıyorsa da, katedilen mesafenin birhayli olduğunu dürüstçe itiraf etmek gerekir. İspanyada da demokrasiye doğru yönelme hareketleri hissedilmişse de, Franko bir türlü kesin karar verememiş ve esaslı bir adım atamamıştır. Kızıl Faşist Sovyet Rusyaya ve Doğu Avrupadaki peyklerine gelince: bu memleketlerde Polis - Devlet rejimi ve terör hiç değişmeden, hattâ eskisinden daha şiddetle hüküm sürmeğe devam etti. Yalnız isimde bir değişiklik yapmağa lüzum gördüler ve Demokrasi

düşmanlığını bağırmaktan vazgeçip, bilâkis kendilerini oldum olası Demokrat ilân ettiler. Hem öyle Demokrat ki, en birinci! Hattâ Anglo - Saksonların demokratlığından şüphe ettiklerini bar bar bağırdılar. Bir "Batı tipi,, bir de "Doğu tipi,, Demokrasi varmış ve hakikî Demokrasi, kendilerinkiymiş! Fakat bu lâflar batı dünyasında olsa olsa menfi yankı uyandırdı. Daha harp biter bitmez Çörçil, Avrupanın Doğu yarısına işaret ederek "bizim görmek istediğimiz ve uğrunda kan döktüğümüz hür dünya bu değildir!,, demiş, kızıl memleketlerin polis devlet hususiyelerine hücum etmişti. Aynı şeyi işbaşına geçen İşçi hükümeti, hattâ koyu Rus dostu Prof. Laski de tekrar etmiş, Amerika da bu hürriyetsizlik rejimlerine esefrini enerjik bir lisanla bildirmiştir.

Sonuç olarak diyeceğimiz şudur ki dünya milletleri, ırkçılık, Diktatörlük ve Totaliterlik rejimlerinden bıkmış, halk hürriyete, hür düşünüşe ve hür yaşayışa susamıştır. Musolininin, G. Sorel'in "Şiddet,, üzerindeki eserini çantasından ayırmayışı, Hitlerin Niçenin merhametsizlik felsefesini son haddine vardırışı, Bolşeviklerin "sınıf mücadelesi,, parolasile müsamaha bilmeyişleri, dünyayı boğucu bir karanlığa ve kâbusa sokmuştur. Nazizmin vahşetleri, işkence alçaklıkları, korkunç tazyikleri insanlığı nefretle ürpertirken, gözünü açmış ve hürriyetin eşsiz kıymetini tam anlamasına sebep olmuştur. Nazilerin bu yoldaki halefi ve selefi Bolşeviklerin, o ölmüş rejimi de aşan korkkunçluğu, hürriyet aşkını halkta daha fazla kökleştirmiştir.

Mamafih "Batı - tipi Demokrasi,, de bazı inkişaflar gösteriyor. Eskidenberi Demokrasinin reform görmesi tezini müdafaa edenler haklı çıkıyor, Çörçilin harp sırasında bahsettiği "derslerden istifade etmek,, isteği yerine geliyor. Kurtulan Fransa, 89 Ana Yasasını ve Cumhuriyeti kaldırmakla itham ettiği Vişicileri mahkûm etmesi-

ne rağmen, ilk iş olarak eski Ana Yasayı değiştirmek işine koyuldu. Yapılan referandum, Fransız halkının kesin olarak bir değişme istediğini gösteriyordu. Bu suretle, Fransız felâketinin baş sebeplerinden biri olarak, sakat doğmuş ve kötü tatbik edilmiş bir Demokrasi olduğu anlaşılmış oluyordu. Kurucu Meclis teşekkül etti, fakat komünistlerin kendi taraflarına fazla yonttukları birinci Ana Yasa tasarısını Fransız milleti kabul etmedi. Yeni bir kurucu meclis seçildi ve yeni bir Ana Yasa tanzimine koyuldu.

Amerikada da birçok teşebbüsler göze çarpıyor. Bu arada, grev hakkını tahdit eden kanunun kongrece kabulü şayanı dikkattir. Demokrasi dünyasında islâhatın devam edeceğinde ve hele eski Fransız tipi demokrasinin bırakılacağında şüphe yoktur.

Harp sonu Avrupa seçimlerinin bir mânası da, halk ister kızıl, ister kara, yahut da, ister sağ, ister sol faşizlerden nefretini göstermesidir. Polis - Devlet rejimi hüküm memleketlerin hiçbirinde istenmemiş ve hürriyeti kısacak olan komünist partileri - hattâ kısacak diye şüphe edilen Sosyalist partileri bile - seçimleri kazanamamış, kesin hürriyet ve Demokrasi taraftarları güven toplamışlardır. Bu tehlike karşısında Fransız sosyalist partisi, hürriyete olan bağlılığını derhal ilân etmek ve komünist partisi tipinde diktatörlüğü tasvip etmediğini bildirmek zorunda kalmıştır. İngiliz sosyalisteri ise her vesileyle, kendi demokrat sosyalizm anlayışlarını Rusların anti - demokrat sosyalizm anlayışlarile esefle mukayese etmişlerdir. İngiliz Sosyalistlerinin halis Demokrat olduklarında kimsenin tereddüdü olmadığı için, seçim mücadelesi sırasında Çörçilin nutuklarının birinde izhar ettiği şüphe iyi karşılanmamıştı.

Bu suretle, yalnız dünya değil, sosyalist âlem de hürriyet bahsinde ikiye ayrılmıştır: Radikal, millî veya dinci sosyalistlerle Sosyal - Demokratlar (Sosyalistler) tam hür-

riyet ve Demokrasi prensipleri güderlerken, komünist sosyalistler (gerek Rusçu, gerekse Troçkist komünistler), sınıf diktatorası perdesi altında bir grup diktatörün emrinde polis - devlet rejimi kurmak istiyorlar ve kuruyorlar.

Bitirirken, pek çeşitli tefsirlere uğrayan "Demokrasi„ nin değişmeyen ve bulunması şart olan ana vasıflarını kısaca saymak doğru olur:

1) Polis - Devlet rejimi kısmında kısıldığını ve yok edildiğini belirttiğimiz bütün hürriyetlerin (söz, vicdan, matbuat, toplanma, sendika - cemiyet - parti kurma hürriyetlerinin), ancak asgarî ve zarurî sınırlar içinde kanunlarla tahdit edilmiş olarak geniş bir surette kabulü, gerek Ana Yasayla, gerek diğer kanunlarla teminat altına alınmış olması;

2) Devletin ve Hükümetin halk için olduğunun kabulü;

3) Teşriî kuvvetin tayine benzer şekillerle yukarıdan aşağıya değil, fakat, teferruatta başka çeşitler de olsa, mutlaka seçimle ve gizli seçimle, aşağıdan yukarıya doğru teşekkül etmiş olması;

4) Teşriî kuvvetin icraî kuvveti kontrol etmesi ve icabında onu değiştirebilmesi;

5) İdare uzuvlarının ve polisin, ancak kanunla belli olan yetkileri bulunması ve bunu, şu ve bu kaçamak yollarla aşamaması; kanunun memlekette hâkim olması;

6) Fertlerin can, mal, ırz masuniyetleri teminat altında bulunması;

7) *Millet* içinde hiçbir gruba imtiyaz tanınmaması. Kanunî şartları haiz olan fertlerin eşit olması.

Bu hürriyet ve hakları her rejim, kendi milletine tanır. O memlekette yaşayan azlıklara, devlet makanizmasında ve orduda yer vermemek ve bu gibi bazı hakları kısmak, bazan Demokrasiye zıt gibi telâkki edilmişse de, bu

kanaatin yanlış olduğunda şüphe yoktur. Bir millet, kendi memleketinde muayyen bazı vazifeleri kendine hasretmek isteyebilir ve bunu emniyeti icabı sayabilir. Azlıkların diğer haklarına saygı gösteriyor ve kötü muamelelere yol vermiyorsa, Demokrasiden şaşmamış demektir.

İşte hürriyet cereyanının oluşu ve bugünkü durumu da bu şekildedir. Asrımızın son merhalelerinden ve tecrübelerin inbiğinden geçmiş kıymetlerinden biri olan Demokrasi, bugünkü Dünyada her zamankinden daha galip ve parlak bir durumdadır. Onu büsbütün kusursuz yapmak için girişilen teşebbüsler semere verir, sağ - sol, kara kızıl Faşizm artıkları ve Polis - Devlet kalıntıları dünyadan silinirse, XX nci yüzyıl tarihin en seçkin asırlarından biri olacaktır.

3. Sosyalizm

Bu cereyan, Cemiyet kaygısından doğduğu için, *Cemiyetçilik* mânasını almıştır. Eskidenberi mevcut olmakla beraber, bilhassa son yüzyıllarda, sanayiin inkişafiyle gelişmiş ve muazzam bir dâvâ, hattâ din halini almıştır.

Memleketin servet membalarını, milletin bütün kütlesi nâmına işletecek yerde, azlık olan birtakım kimselerin - velev şahsî zekâ ve faaliyetleri sonunda da olsa - bunlara sahip çıkarak kendi menfaatları için işletmeleri ve alabildiğine zengin olmaları, geniş bir içtimaî Adalet zaviyesinden bakılınca, haksızlık telâkki edilmiştir. Bundan başka, işletenler, mevcut milyonlarına durmadan yeni milyonlar katarlarken, o işletmelerde ücretle çalışan işçiler bir türlü sefaletten kurtarılamamış, devletin yaptığı yardımlar büyük kütlelerin ihtiyaçlarını tam olarak bir türlü giderememiniştir. Bunun neticesinde işçiler arasında, istismar edildikleri fikri yayılmış, "istismar edenler,, diye belledikleri zengin sınıfa karşı kin duyguları artmıştır. Bir ara, hüsnüniyet sahibi "ütopist,, filozoflar çıkmış, buna çare olarak, bütün mallarda tam müsavat dahlinde müştereken pay edilmesini teklif etmiş, böyle komünist bir

cemiyetin cennet olacağını iddia etmişlerdi. Bunların ekserisi milliyeti yoketmekten bahsetmemişlerdir. On dokuzuncu asırda ise, Yahudi - yani yurtsuz soylu - olan Karl Marks çıkmış, hakikat olan bu içtimaî adaletsizliği dört başı mâmur büyük bir felsefe sistemi halinde işleyerek, bunu yeni bir din haline sokacak şekilde esaslarını vazetmiş, bu dinin kitabı da "Kapital,, olmuştur. Marksist komünist dininin peygamberi Karl Marks, bugün yanlışlığı isbat edilmiş birçok mantık oyunlarından sonra bir nazariye kurmuş, bir gün gelip tam müsavat üzerine müesses bir dünyanın nasıl olsa vücut bulacağını, riyazî katiyette bir alınyazısı şeklinde ilân etmiş, öyle bir dünyada kimsenin şahsî malı olmıyacağını, aile, ahlâk gibi - Marksa göre - zengin sınıfın icadettiği şeylerin artık bulunmıyacağını, herkesin herşeye iştirak edeceğini ve bütün dünya işçileri birleşeceği için, millet ve vatan diye bir şeyin kalmıyacağını iddia etmişti. Bir de bir tarih felsefesi ortaya atmış, tarih hâdiselerinin hep, sebepleri iyi eşelenecek olursa, mide kavgası ve iktisadî menfaat olduğunu ileri sürmüştü. Bugün bütün bu nazariyeler, Avrupalı ve Amerikalı âlimler tarafından - tabiî bitaraf ilim adamlarından bahsediyorum - en ince teferruatına kadar tetkik ve tahlil edilmiş ve büyük bir kısmının yanlışlığı anlaşılmıştır. Esasen bir asırlık yakın tarih de Marksist komünizmi hep tekzip etmekle âdeta zevk almıştır. Mamafih Marksizmin tarihi izah tarzı - yani tarihî maddecilik - kısmen doğrudur ve tarihî âmiller meyanında iktisadî sebepler mühimce bir yer tutar. Fakat bütün tarihi bununla izah etmenin yanlış olduğu artık bugün kesin olarak anlaşılmıştır.

TUSTAV

★

Marksın vatan ve milliyeti inkâr eden nazariyeleri, yanlışlığı isbat edilmiş olmasına rağmen, bilhassa Yahudiler, Masonlar ve herçeşit beynelmilelciler tarafından bir din halinde propaganda edildiği için, XX inci asırda kor-

kunç bir din taassubu halinde dünyanın her tarafına yayılmıştır. Adaletsiz bir âlemde gerçekten ezilen işçi ve fakir kütlesi bu yeni dinden medet ummuş, vatan, milliyet gibi mefhumları, "burjuvaların„ (yani orta ve üst tabakanın, "karnı tok, sırtı pek sınıfın„) bir icadı olarak bellemiştir.

XIX ncu yüzyılın 2.ci yarısında büsbütün kuvvetlenen sosyalizm siyasî parti olarak hemen her tarafta teşekkül etti. 1. nci Enternasyonal dağıtıldıktan sonra, İkinci Enternasyonal kuruldu. Belkemiğini Sosyal-Demokratlar teşkil etmekle beraber, pek çok çeşit sosyalist partileri bu Enternasyonalin çevresinde toplanmışlardır. 1.ci Dünya Savaşının sonlarında Enternasyonalde ihtilâf çıktı: Sosyal-Demokratlar (ki sonraları Sosyalist adını alacaklardır), sosyalist inkılâbın ihtilâlle değil, meşru mücadele ve seçim yoluyla işbaşına geçmek suretile yapılmasını ve devrimlerin âni değil, tedricî olmasını istiyorlardı. Komünistler ise ihtilâl taraftarıydı; ve bu suretle işbaşına geçtikten sonra da, diktatörlük kurarak, cemiyeti toptan ve âni olarak değiştirmek iddiasındaydılar. Sosyalist - Komünist ihtilâfı o tarihten başlar.

XX nci asrın başında sosyalizm, artık iyiden iyiye işlenmiş muazzam bir sistem olmuştu. Fakat sosyalizmi anlayış çeşitleri pek çoktu. Sosyalist ve Komünist - Sosyalist görüşlerinden ayrıca, iki yüze yakın Sosyalizm târifi ve doktrini sayılabiliyordu. Bir kere, Marksist Sosyalistlerin -yani hem Sosyal - Demokratların, hem de Komünistlerin - karşısında, Marksçı ve maddeci olmayan, bilâkis dindar sosyalistler dikilmişti. Bunlar, materyalizmin moda olduğu o ilk başlangıç çağlarında Sosyalist âlemde fazla bir rol sahibi olamamışlarsa da, İkinci Dünya Savaşının sonunda birdenbire önem kazanacaklardır. İngilterede, Webb'lerin kurduğu Fabian Society'nin Sosyalizmi de kaba maddeci sosyalizmden birhayli ayrılıyordu; bu cemiyet sonraları siyasî parti haline girmiş, İşçi Sendikalariyle zenginleşerek kuvvet bulmuş ve İngilterenin meş-

hur İşçi Partisi (Labour Party) olmuştur. Bilhassa Rusyada kuvvetli ve yaygın olan Sosyal - Revolüsyonerler ise bilhassa arazi derebeyliğiyle mücadeleyi amaç edinmiş, milliyetçi sosyalistlerdi. Fransada kuvvet bulan Radikal - Sosyalistlerin sosyalistliği ise bambaşkaydı ve çok kere soldan çok, orta partilerden sayıldıkları olmuştur. Bu partilerin dışında, doktrin ve ideoloji olarak mevcut olan sosyalizm anlayışları pek daha kalabalıktır. Fakat bütün bu çeşitliliğe rağmen, sosyalizmin müşterek vasıflarını kısaca şöyle sayabiliriz:

1 — Fakir ve emekçi sınıfın sefaletten kurtarılması, emeğine karşılık haklı bir menfaat bulması, iktisadî bakımdan kendisi ve ailesi, gençliğinde ve sıhhatli halinde olduğu gibi, hastalığında ve ihtiyarlığında da emniyette bulunması;

2 — Emekçi sınıfın, ister bir grup zengin, ister bir şirket, isterse devlet tarafından sömürülmemesi;

3 — Büyük servet farklarının kaldırılması veya azaltılması, millî servetin fazla fahiş olmayan farklarla fertler elinde dağılmış bulunması;

4 — Az çok büyük çapta olan servet ve istihsal kaynaklarının fertler ve şirketler elinden alınarak, devlete, dolayısile millete maledilmesi ve bundan hasıl olacak kârın birkaç kişiye değil, umuma ait olması;

5 — Bu işletmelerin de az bir kârla yetinip halkın ihtiyaçlarını karşılamak üzere çalışması.

6 — İstihsalin istihlâke göre ayarlanması.

Çok kere sosyalizmin ana vasıflarından gibi telâkki olunan sınıf mücadelesi prensibi, daha çok Marksist Sosyalizmin vasfıdır. Bu prensibi kabul etmiyen sosyalizm çeşitleri çoktur.

Çarlık Rusyasında, ehemmiyet sırasına göre üç sol parti: Sosyal - Revolüsyonerler, Sosyla - Demokratlar ve Komünistler (Bolşevikler) bir ihtilâlle çarlık rejimini

yıkmışlardı. İhtilâli asıl yapmış olan Sosyal - Revolüsyonerlerle Sosyal - Demokratlar (Menşevikler) memlekette demokrat bir idare kurmuş, tedricî inkilâp yoluna girmişlerdi. Fakat komünistler (Bolşevikler) âni bir hükümet darbesiyle bu rejimi yıkarak, iktidarı ele almışlardır. Diktatörlük ve terör üzerine dayanan bir idare tarzı kuran komünistler, müfrit bir komünist program tâkibe koyuldular. Mülkiyet hakkı kaldırıldı, istihsal istisnasız devletleştirildi, istihlâk dahi, komünist prensipler gereğince, müşterekleşti. Bu program köylerde de tatbik edilmiş ve topraklar köylünün elinden alınarak, müşterek "Kolkoz„ yahut da Devlet "Sovkoz„u haline konulmuştu. Koca Sovyet ülkesinde 150 milyondan fazla insan, herhangi bir şeye mâlik ve sahip olmak hakkından mahrum bırakılmış, herkes farksız tutulmuştu. Aileler müşterek odalara devletin keyfince istif ediliyor, işçiler ancak devletin göstereceği fabrikalarda, hem de köleler gibi çalıştırılıyordu. Millî tarih ve millî gelenekler yıkılmış, ahlâk lânet edilmiş, kadınlarda da iştirak prensibinin yerleşmesi için faaliyete geçilmiş, aile müessesesi kökünden baltalanmış, evlilik kaldırılmak istenmiş, din yasak edilmişti.

Fakat bu gayri tabiî rejimin müthiş bir tepki yapmamasına imkân yoktu. Köylüler mahsulleri yaktılar, çalışma randımanı heryerde - bütün tazyiklere rağmen - düştü. Korkunç bir kıtlık Rusyayı kırdı geçirdi ve milyonlarca halk açlıktan ve hastalıktan öldü. Hâdiseler, Bolşevik ihtilâlinin hayalperest nazariyecilerini hakikate dönmeğe mecbur ettiler. Ve Lenin, 1921 de, N. E. P. (Yeni İktisadî Siyaset) çağını ilân zorunda kaldı. Bu nazariyecilerin iddialarına göre N. E. P. geçici bir devirden ibaret olacak ve tekrar ilerde tam komünizme dönülecekti. Fakat ricat başlamıştır. Ufak tefek mülkiyet hakkından başka, bazı pek ufak hususî işletmelere de izin verilmişti. Bu kısmî dönüşün muvakkat olmadığı, ricatın gitgide derecesini arttırmasile anlaşıldı. İstihsalde esas itibarile devlet işletmesi muhafaza edilmekle beraber, istihlâkte iştirak pek

çok alanlarda kaldırıldı. Farklar başladı. Siyasî komiserler ve parti ileri gelenleri, eski aristokratlar gibi âdeta lüks içinde ömür sürer, mühendisler, devlet memuru gazeteciler, muharrirler, teknisyenler, doktorlar, yüksek memurlar eski burjuvalar gibi refah içinde yaşarlarken, alelâde işçiler ve ufak memurlar onlardan ayrı apartmanlarda, ayrı katlarda, ayrı lokantalarda ve pek düşük bir seviyede yaşadılar. Sovyetlerin 1936 yeni Ana Yasasile bu "realistleşme" kanunlaştı. Stalin, aileyi korumak lüzumunu hissetti ve sık sık boşanmaları "ihtilâle hiyanet,, etmekle itham eden bir nutuk söyledi. "Burjuva,, denilen ahlâk gelenekleri, millî inançlar, millî edebiyat, millî tarih yavaş yavaş eski yerlerine kondu. Bu harp içinde dinin bile gûya hortlatıldığına şahit olduk. Bununla beraber, Sovyetlerin "burjuva,, bir memleket haline geldiği sanılmamalıdır. İstihsâl binde bir ufak çaptaki istisnaları hariç devlet elindedir. Hemen her yerde köylü topraksızdır ve toprak müştereken işletilir. İstisnaî "parti ileri gelenleri,, hariç, servet yapmak imkânı yoktur ve kazanılan, ancak zarurî ihtiyaçlara yetecek derecededir. Herkes çalışmak mecburiyetindedir, fakat çalışacağı yeri ve şekli devlet tâyin eder. İstifa etmek, bir fabrikadan veya şehirden çıkıp başkasında iş aramak hakkını haiz değildir. İhtilâlin üst zümreleri hariç, diğerleri müşterek binalarda Komünist usul üzerine ve âdeta üst üste yaşarlar. Okullar, hastahaneler, umumî eğlence yerleri parasızdır. Giyiniş de çoğunluk için müşterek bir şekil almış ve en zarurî ihtiyaçları karşılamaktan ibaret kalmıştır. Fertlerin ve şirketlerin emekçi sınıfı sömürmeleri kaldırılmış, bunun yerine emekçiler devletin çok daha acımak ve dert dinlemek bilmez köleleri olmuşlardır. Sosyalist bir nizamda ilk şart, istihsalin istihlâke göre ayarlanmasıyken, bu yapılmamış, müthiş bir harp sanayii yaratmak için halkın en zarurî ihtiyaçları bile karşılanmadan bırakılmıştır.

Gerçekten de Sovyet halkının sefaletine asıl sebep, şeflerinin emperyalist projeleri olmuştur. Dünyayı Komünistleştirmek perdesi arkasında civar kıtaları fethetmek ve ahalisini en geri bir emperyalist zihniyetiyle sömürmek hülyasına kapılan Rus liderleri, yığın yığın Rus halk kütlelerini köle gibi kullanarak ve seferber ederek korkunç bir silâhlanma işine koyulmuşlardır. Mâzeret olarak da, evvelâ - 1920 - 30 sıralarında - Ingiliz - Fransız tecavüzünden korunmak bahanesini, sonra Japon korkusunu, daha sonra da Alman tehlikesini ileri sürmüşlerdir ([1]). Halbuki bağımsızlığını ilân etmiş olan Asya milletlerinin istiilâsının da daha başlangıçta belli ettiği veçhile, bu silâhlanmanın derecesi ve şekli, müdafaadan çok taaruza hazırlandığını belli ediyorlardı. Netice şu oldu ki, müfrit şekliyle dahi Rus halkını rahata kavuşturabilecek olan Sosyalizm, Komünistlerin elinde daha beter bir sefalete ve yoksulluğa sebep olmuştur. Bununla beraber, birçok barışçı faaliyet alanlarında iyi neticeler alındığını da söylemek doğru olur. Ne çare ki diğer faaliyet alanı rejim için daimî bir çelme olmuştur.

Hulâsa, Rus Sosyalizmi, savaşçı ve emperyalist amaçlara yönelmesi bir yana bırakılsa bile, ferde hiçbir hürriyet ve hak tanımayan, tâdilli şekliyle dahi zararlı ifratlar gösteren bir Cemiyetçiliktir.

Dünyanın her tarafında bulunan ve Moskovaya bağlanan komünist partilerinin ideolojisine gelince, bunlar üzerinde durmağa değmez. Çünkü koyu sosyalist programlarla ortaya çıkmalarına rağmen, aslında Rusyanın haricî siyasetini ve kudretini hâkim kılmaktan başka bir

---

([1]) Köylere kadar asılan propaganda afişlerinde Rusyayı bombalıyacak diye gösterilen uçaklarda evvelâ İngiliz - Fransız armaları resmedilmişken, daha sonra sadece bu armaların boyaları değiştirilip Japon ve Alman renkleri şekline koymakla yetinilmiştir! *(M. Percheron:* L'U.R.S.S.. Puissance d' Asie, Sah. 28, Le Document, 1934)

amaçları yoktur ve bütün programları, ideoloji sahibi ve dâvacı olarak görünmek içindir.

Sovyet Rusyadan kaçan Troçki'nin dünya üzerindeki tesiri daha samimî mahiyettedir. Milliyetçilik düşmanı ve müfrit komünist olan Troçki, daimî ihtilâl taraftarıdır. O, Sovyetlerdeki ricatları, hem sosyalistlik hem de beynelmilellik noktasından ihtilâle bir ihanet sayıyor. Troçkizm, en ufak derecede dahi millî olmamak, tedrici gidişle değil, ihtilâlle işçi sınıfını başa geçirmek, en müfrit şekildeki Sosyalizmi diktatörlükle ve zorla tatbik etmek prensipleriyle Sosyalizmden; Rusyaya tâbi olmamazlık bakımından da komünizmden ayrılmaktadır. Fakat paradan ve geniş teşkilâttan mahrum olduğu için - hele Troçkinin ölümünden sonra - fazla genişlemeden kalmıştır.

Rusya kanlar içinde çırpınırken, Kuzeyde, İsveçte, Sosyal - Demokratlar sâkin sâkin inkılâplarını yapıyorlardı. İsveç Sosyalizmi, cidden örnek alınacak olgunlukta bir Cemiyetçiliktir. Daha 1926 da, eski yıkıcı ve müfrit Sosyalist edebiyatın terkedildiği anlaşılıyordu. Genç Sosyal - Demokrat muharrirlerinden ve İsveç Sosyalizminin ideologlarından Nils Karleby, Marksist edebiyatı toptan tenkit ederken, realiteye uymazlığına da işaret ediyordu. "Bu eski sosyalist sistemleri, işçi sınıfının çocukluk çağlarına aittir. O zaman işçi sınıfı resmî cemiyetin dışındaydı ve o dışardan birtakım iddialar ileri sürüyor, taraftar yazıcıları da bunları prensipleştiriyorlardı. Bugün İşçi sınıfı resmî cemiyetin meşru bir uzvudur ve içtimaî hayata doğrudan doğruya ve faal bir şekilde katılmaktadır. Meselelere artık bambaşka zaviyeden ve içten bakmak lâzımdır." diye yazıyordu (1). 1920 denberi Sosyalist olan İsveç, 1939 a kadar çoğu aynı olan hükûmet adamları tarafından idare edilmiştir. Paul Planus'ün İsveç Sosyalizmi hakkında 1939 da yayınladığı eserde (2),

(1) *I. Oljelund:* Un nouveau Socialisme en Suède (Revue Bleue, 15.5.1926, sayı 10, sah. 94)

(2) *Paul Planus:* Patrons et Ouvriers en Suède, 1939, Plon ed.

mâkul ve olgun Sosyalizmin nasıl kurulabildiğini tafsilâtile görüyoruz. Planus, İsveçlilerin "Sınıflar mücadelesi„ çağını geçip, "Sınıfların işbirliği„ merhalesine ulaştıklarını, patronlar sendikasiyle işçi sendikalarının menfaatlarını karşılıklı olarak ve iş adamları zihniyetiyle müzakere edip hallettiklerini anlatıyor. İsveçte pek çok işletmeler millîleştirilmiş, kalanlar da işçilerin refah ve emniyetlerini garanti etmişlerdir. Ayrıca, işçiler hesabına kârdan % 10 hisse tahsisine de başlanmıştır (meselâ, S.K.F. sınaî müessesesinde).

Türkiye de iktisadî alanda Cemiyetçiliği tercih etmiş ve Kemalizm, "Devletçilik" prensibini benimsemiştir. Sosyalizmin iki yüz çeşit anlayışı içinde, Devletçilik de şüphesiz bir anlayış tarzıdır. Fakat bizim Devletçiliğimiz, gerek sistemin izahsız kalması, gerekse tatbikatı yüzünden alelâcayip bir şeydir. Büyük hususî işletmelerin birçoğunu devletleştirdiği ve bu istihsal kaynaklarını bir grup ferdin elinde bırakmadığı için, Sosyalizme yöneldiği âşikârdır; fakat devletleştirilen bu müesseselerin, tıpkı fertler gibi hattâ, rakipsiz kaldıkları için, onlardan fazla fâhiş kâr peşinde koşuşu, beceriksizlik ve kırtasiyecilik yüzünden zaten pahalıya mal ettiği mâmûllerini bir de işitilmedik kâr hadleri ilâvesile satışa çıkarışı, devletçiliği düpedüz bir *"Devlet Kapitalizmi„* haline koyuyor. Ve halkın en zarurî ihtiyaçlarını karşılayan işletmeler devletleştirildiği için, bu pahalılıktan zarar gören, dar gelirli halk oluyor. Zengin bu pahalı şeyleri alabiliyor, dar gelirlilerle fakirler ise ya hiç alamıyor, ya da elindeki avucundakini buraya verip sefil perişan oluyor. Böylelikle Devletçilik ve Halkçılık Ok'ları kendi zıtları haline giriyor. Bu bakımdan Türkiyedeki deneme, başarılamamış bir Sosyalizm örneğidir. İşçilerin sigortalanması daha yeni yeni düşünülmekte, sendika kurmalarına yeni yeni izin verilmektedir. Mamafih Toprak Kanunu, pek mutedil çapta, Sosyalist bir adım sayılabilir.

Pek uzakta olduğu için dikkati pek çekmemiş olan Uruguay devleti cemiyetçilikte pek ileri gitmiş ve olgun inkılâplar yaratmıştır. Daha 1923 denberi toprak işçileri asgari ücret Kanunuyla korunmuş, büyük topraklar tahdide uğramış, muhtaçların yedirilmek, giyindirilmek ve barındırılmak hakları kanunun teminatı altına alınmış ve - sosyalizmi ilgilendirmeyen - daha bir sürü pek ileri görüşlü prensipler tatbik mevkiine konmuştur (1).

İtalyada Komünizmi de demokrat - liberalizmi de tepeleyen Faşizm, ortaya yepyeni bir doktrin atarken, cemiyetçiliği de kavrıyordu. Faşizm muayyen bir sınıfın menfaatlarını gütmüyor ve gütmeği suç sayıyordu. Ve belki de faşizmin en beğenilecek tarafı buydu. Bu ideoloji millet menfaatını esas tutuyor ve Devleti bu menfaatın yegâne garantisi sayıyordu. Fakat "Devlet,, müessesesine verdiği bu fazla önem, sistemin bir başka yönden ifratla sakatlanmasına ve vücutta beliren urlar gibi anormal bir hal almasına sebep olmuştu. Bu ayrı bahis. Faşizmin Sosyalizm Karşısındaki durumuna dönecek olursak şunu görürüz: Devlet, sınıf menfaatlarının millî menfaat ölçüsüyle uzlaştırıcısı ve hakemi vaziyetindedir. Ve Korporasyonlar, bu maksatlarla kurulmuştur. Eski bir Sosyalist olan Musolini, Kapitalizmi muhakkak ki sempatiyle karşılamıyor ve icabında devlet yoluyla sermayedarlara müdahalelerde bulunuyordu. Fakat asıl düşman olan komünizme karşı yapılan mücadelede Kapitalizmin faşizme - onda enerjik bir kurtarıcı görerek - yardım etmesi ve rejime faydalar temin etmesi, Faşizmin sola kaymasına engel olmuştur. Ancak bu savaş içinde, Musolini devrilip de güçbelâ esaretten kurtulduktan sonra partisini yeniden teşkilâtlandırınca, kapitalizmin rejime olan ihanetini doktrine tam sol bir cephe vermekle mukabele etmek istedi. "Yeni Faşizm,, Cumhuriyetçi ve koyu sosyalist olarak ilân edildiyse de, ömrü pek kısa oldu.

---

(1) J. G. Fleury: *Sud - Amérique*, 1943, sah. 142., emf Amerika édition.

Alman Faşizmi Musolininkinden çok daha cemiyetçiydi. Partinin adı "Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi„ (National Sozialistische Deutshe Arbeiter Partei) idi. Ve kurucuları arasında bulunan Gregor Strasser, oldukça kuvvetli bir sosyalistti. Partinin ilk programında da bu millî solculuk açıkça göze çarpar. Nasyonal - Sosyalizmin sistemi, Faşizminkinden farksızdı: o da sınıf zaviyesinden değil, millî menfaat zaviyesinden bakıyor, Devleti, sınıf menfaatlarının temin edici kuvveti, sınıf tezatlarının millî menfaat ölçülerile uzlaştırıcısı sayıyordu. Partinin iktidar mücadelesi Faşizminkine pek benzer bir seyir tâkip etti ve kapitalist âlem bu partiyi, komünist tehlikesine karşı en birinci silâh olarak kullanmak istedi. Alman Kapitalizminin Nazizme yardımları, Hitlerin daha kesin sosyalist olarak hareket etmesini kısmen önleyebilmiş ve doktrine tesir etmiştir. Fakat gene de Naziler, hiç olmazsa programlarında ve gençliğe yaptıkları telkinlerde, kapitalizmi antipatiyle karşılıyorlardı. Devlet (Reich), millî menfaat ölçüleri iddasıyla, sık sık Alman sermayedarlarına karışmış, onları direktifle iş görür hale sokmuş, iktisadî hürriyetlerini fiilen ellerinden almıştı. İşçilerin refahı hususunda da sermaye sahipleri üzerinde daimi bir baskıda bulunduğu ve pek çok müsbet neticeler elde ettiği de malûmdur. Ancak, Nasyonal - Sosyalizmi Sosyalizm saymakta haklı olarak tereddüt edebiliriz, çünkü Sosyalizmin ana vasfından mahrumdu: İstihsal kaynakları - istihsal hedefleri istediği kadar devletin direktifine tâbi olsun - hususî şahıslar elindeydi ve istihsalin kârı devlete değil bu hususî şahısların cebine gidiyordu. Faşizme ve Nasyonal - Sosyalizme güdümlü ekonomi (économie dirigée) rejimi diyebiriliz, fakat sosyalizm demek zordur.

Birinci Dünya Savaşından ikincisine kadar geçen zaman içinde Fransada sosyalizmin gelişmesi pek inişli çıkışlıdır. Orada, içtimaî - iktisadî bir dâva gütmekten çok, bu maske altında siyasî dâvalar peşinde koşan ve Moskovanın haricî politikasını desteklemeğe memur olan Komü-

nistler pek faal rol oynamışlardır. Kaynağı meçhul - daha doğrusu besbelli - büyük paralarla iş gören Komünist partisi, sosyalistleri ikinci plâna atmıştır. İkinci Enternasyonalin Sosyal - Demokratları olan Fransız Sosyalist partisi, Leon Blumun şefliği altında komünistleri desteklemek ve onların elinde âlet olmak gibi çok büyük bir hata işlemiştir. Gerçi bu tehlikeli oyun sayesinde, bütün Sol - Sosyalist partiler(Radikal - Sosyalistler de dahil) bir ara işbirliği yapmış ve "Front Populaire„ (Halk Cephesi) adı altında fransız mukadderatını ele alabilmişlerdir; fakat müsbet sahada pek az iş yapabilmiş, buna karşılık haftalık çalışmayı - Alman tehlikesine rağmen - 40 saate indirmek, silâhlanmamak, grevleri önlememek gibi Fransanın mahvını hazırlayan menfi işler görmüşlerdir. Fransa kof bir ağaç gibi yıkıldıktan sonra, mukavemet hareketi başladı. Her partiden vatanperver Fransızlar bu harekete katıldılar. Fakat De Gaulle'cü Fransızların çoğunluğu, Hıristiyan - Sosyalistlerdi. Bu parti, maddeci - Marksist sosyalistlerin Halk Cephesi azgınlığına katılmamış, mûtedil sosyalist programlı, milliyetperver, gelenekçi, ve demokrattı; dine bağlılıkları ve sosyalizmi anlayışlarını Marksizmde değil, hıristiyanlık akidesinden çıkarışları bu adı almalarına sebep olmuştu. Bidault'nun başkanlık ettiği bu mukavemetçi Hıristiyan - Sosyalist veya Hıristiyan - Demokrat partisi, "Cumhuriyetçi Halk Hareketi„ (M.R.P) şeklinde yeni bir isim almış ve son iki yıldır bu isimle meşhur olmuştur. Fransız Sosyalist (Sosyal - Demokrat) partisi de hatâlardan ders almış görünmüş ve daha millî bir hususiyetle görünmüştür. Artık eskisi gibi komünistlerle işbirliği etmekten sakındığı da göze çarpmaktadır. Almanya Rusyaya saldırdıktan sonra Fransız Komünistleri de Almanlarla çarpışmağa başlayınca, Thorez'in partisi de mukavemetçiler arasına kabul edildi. Nihayet Fransa kurtuldu ve seçimler yapıldı. Genel netice, Fransanın da öteki memleketler gibi - ve belki de daha fazla - Sosyalizme kaymış olduğunu gösterdi. Komünistler biraz

daha fazla olarak, Komünist, Sosyalist ve Hıristiyan - Sosyalist partileri birbirlerine eş diyebileceğimiz kadar yakın nisbetlerde rey topladılar ve bu üç sosyalist parti ezici bir çoğunluk kazandı. Fakat aradan geçen birkaç aylık zamanda komünistlerin ifratı ve gayri millîliği Fransız halkı tarafından anlaşılmağa başlandığından, onların zoruyla tertiplenen Ana Yasa tasarısını halk referandumla reddetti ve yeni seçimde en büyük güveni Hıristiyan - Sosyalist (Cumhuriyetçi Halk Hareketi) partisine verdi. Peşinden gelen partiler gene Komünistlerle Sosyalistler olmakla, Fransa sosyalizme iyice karar vermiş demektir. Fransa, anti - demokrat, maddeci veya gayrı millî Sosyalizm değil, demokrat, gelenekçi ve millî sosyalizm anlayışını tercih ediyor.

Bu asrın en enteresan cereyanlarından olan M. R. P. sosyalizminin mahiyeti nedir, sınırı neresidir? Bu hususta maalesef etraflı bilgi veremiyeceğim, çünkü bugüne kadar, bütün aramalarıma rağmen, yenileşmiş olarak ortaya çıkan Hıristiyan - Sosyalist M. R. P. partisinin programını tam olarak izah eden bir kitap veya dergi bulamadım. Fransız gazete ve dergilerinde şurada burada dağınık bulunan malûmattan umumî olarak çıkarabileceğimiz netice şudur ki, M. R. P. sosyalizmi birhayli mûtedildir. Bununla beraber Radikal - Sosyalistlerden daha inkılâpçı olduğu da muhakkaktır. Hülâsa, Fransız milletinin çoğunluğuyla birlikte De Gaulle'ün de tuttuğu *Cumhuriyetçi Halk Hareketi, demokrat, millî gelenekçi, dinci ve mûtedil bir Sosyalizmdir.* Aynı cereyanın, ufak tefek farklarla, İtalyada, Belçikada, Holândada, Avusturyada ve Macaristanda da son zamanlarda kesin zaferler kazandığını aşağıki bahislerde göreceğiz. (1)

(1) Vişi - Pétain rejiminde de Sosyalist temayüller vardı ve Proudhon'u bayrak yapan "Millî İhtilâl,, ideolojisi, hattâ kralcılar bile, kapitalizme düşmandılar. Mukavemet grupları içinde, M. R. P. den ayrıca, Amerikadaki Fransızların kurdukları "Péguy'cüler birliği,, de sosya-

İngilterede Sosyalist İşçi Partisi kazandı. Bu harp sonu olayı bütün dünyanın dikkatini çekti. Liberalizmin anası ve kalesi olan İngiltere, Sosyalizmi görülmemiş bir çoğunlukla benimsemiş ve İşçi Partisini işbaşına geçirmişti.

İngiliz İşçi - daha doğru bir tercümeyle, Çalışma (Labour) - partisi, İngilterenin en büyük Sosyalist partisidir. II nci Enternasyonale dahil Sosyal - Demokratlardan sayılmakla beraber, ideolojisi Markisizmden birhayli ayrıdır. İşçi Partisinin sosyalizmi, bu partinin ilk çekirdeği sayılan Fabian Society'yi kurmuş olan Webb'lerin ve daha birkaç gelenekçi nazariyecinin işledikleri (Bernard Shaw, H. G. Wells.. v. s.) hususî ve belediyeci sosyalizm üzerinde duran bir ideolojidir. İşçi sendikalarının toptan bu partiyi benimsemeleri, ona büyük bir siyasî kudret kazandırmıştır. Birdenbire büyüyen bu parti, çok çeşitli sosyalist görüşlerini bir araya getirmiştir. Onun için partinin muhtelif kanatları vardır. Kalabalık olmayan en sol uç, maddeci ve hattâ Marksist, müfrit bir sosyalizm taraftarıdır; bununla beraber İngilterede Demokrasi geleneği o derece kuvvetlidir ki, bu müfrit sol kanat bile demokrasiden şaşmaz. Aslen Yahudi olan Prof. Harold Laski, İşçi Partisinin en sol ucuna mensuptur. Partinin çoğunluğunu teşkil eden İşçi sendikaları mensupları ve eski Fabian Cemiyeti kalıntıları, partinin orta ve sağ kanadını teşkil ederler. Bewin orta, Herbert Morisson sağdır. Bunlar, tedricî gidişli ve hususî mülkiyet ve ufak istihsal kaynakları sınırında duracak olan bir Sosyalizm isterler. Gelenekçi, demokrat ve koyu millîdirler. Milliyetçilik ve İngilizcilik, İşçi Partisinin bâriz vasfıdır. İşçi Partisinin bir

---

listti ve Péguy'ün milliyetçi ve sosyalist akidelerini benimsiyordu. Bu millî ve demokrat Sosyalizm cereyanının izlerini mâzide ararsak, Almanyada Fichte ve Lassalle'i, Fransada da Jaurés'i görürüz. Jaurès ayrıca, milletlere dayanan bir "Dünya Cumhuriyeti„ tasarlamış olmak bakımından da anılmağa lâyıktır.

de "Müstakil İşçi Partisi,, nin eski mensupları vardır. Eski Başbakan Makdonald ve şimdiki Başbakan Attlee bunlardandır. Bunlar epey sağdırlar ve dinciliğe kadar varırlar. Makdonald, İşçi Partisinin çoğunluğu tarafından tasvip edilmemeğe başlayınca, Müstakil İşçi Partisini kurmuştu.

Attlee de bir ara bunlar arasında bulunmuş, fakat sonra Ana - partiye katılmıştır. Bugün Müstakil İşçi Partisi pek önemsiz bir teşekküldür ve Ana - Partiye toptan katılmak için geçenlerde müracaatte bulunmuştu. İşçi Partisi Birinci Dünya Savaşının sonunda da çoğunluk kazanmış, fakat çoğunluğu pek az olduğundan, karma (Koalisyon) hükümeti kurmağa mecbur olmuş ve programını tatbik edememişti. Bu seferki zaferi, kesin bir çoğunlukladır ve bütün öteki partiler muhalif kalsalar da, sosyalist programını tatbik edecek kudrettedir. İcraata da başlamıştır. Dünya vaziyeti bukadar karışık olmasaydı, muhakkak ki İngiliz Sosyalistleri iç inkılâplarile daha çok uğraşabilecekler ve daha katî adımlar atabileceklerdir. Dünya durulduğu zaman bu olacaktır. İngiliz komünist partisi ise, her zamanki gibi ancak 1-2 milletvekili çıkarabilmekte ve Büyük Britanyada hiçbir ilgi toplayamamaktadır.

İngiliz misali de bize, dünyanın gelenekçi, milliyetçi, demokrat ve mûtedil bir sosyalizme doğru gittiğini ve bu olgun şeklin asrın son merhalesini teşkil ettiğini gösteriyor.

Harp sonu dünyası kesin olarak bu manzarayı gösteriyor. İtalya, birhayli bocaladıktan sonra, bu yolu tutmuş bulunuyor. De Gasperi'nin son seçimlerde çoğunluğu kazanan Cumhuriyetçi hıristiyan - demokratları, Bidault'nun M. R. P. sinden farksızdır (Bidault'nun buna telmih ederek De Gasperi'ye bir tebrik telgrafı çektiği hatırlardadır. (1)

(1) İtalyada Sosyalistler de oldukça mühim rey kazanmışlardı. Fakat İtalyan sosyalist partisi birlik gözükmüyor; bir kanadı komünistlerle işbirliği isterken (Nenni grubu), diğer kanadı da bu işbirliğini reddediyor (Saragat grubu).

Belçikada ve Holandada da aynı sonuçlar elde edilmiştir. Avusturyada Halk - Sosyalist (Volk - Sozialistiche) partisi, demokrat, milliyetçi, gelenekçi ve mûtedil sosyalizmin diğer kesin bir örneğidir. Macaristanda kazanan "Ufak arazi sahipleri,, partisi de biraz bu cereyanlarla akrabadır.

Amerikaya bakacak olursak, liberalizmin son kalesi halinde kalan bu memlekette de sosyalizmin gelişmesi göze çarpar. Roosewelt'in eski muavini ve şimdiki Ticaret Bakanı Henry Wallace, New-Deal'i en sosyalist bir görüşle telâkki eden ve onu bu yola götürmek isteyen kudretli bir adamdır. Sosyalist partisi pek önemsiz kalmakta devam ediyorsa da, Demokrat Partinin içinde gelişen sosyalist temayüllü grup bu cereyanın temsilciliğini üzerine alacağa benzemekte ve Henry Wallace'in bu grubun önderliğini alacağı ihtimal dahilinde bulunmaktadır. Romancı Upton Sinclair'le John Steinbeck de bir taraftan bu tezi işlemektedirler.

Maddeci - Marksist Sosyalizmin moda olmaktan çıkarak, yeni ve mâkul bir sosyalizmin işlendiği ve başarı kazandığı şu sırada, Liberalizmin yeni bir dirilişine de şahit olmaktayız. İngilterede Von Hayek ve Von Mises gibi tanınmış iktisatçıların işledikleri bu Neo - Liberalizm, ilgi çekici araştırmalar yapmaktaysa da, meselenin esasında haklı çıkamamaktadır. İngiliz Liberal Partisi, içtimaî adaletsizliği düzeltmeği amaç edinerek ve içtimaî sigortalar plânıyla son seçime girdiği sırada, oldukça mühim başarı kazanacağı tahmin edilmişti. Fakat neticede, bu plânın mucidi William Beweridge bile güç halle seçilebilmiş, Liberal partisi eskisinden de az oy toplıyabilmişti. Halkın, eski sistemin yamanması gibi telâkki ettiği tedbirleri değil, köklü bir sosyal adalet istediği bu seçimlerde iyice belli oldu.

Sonuç olarak, asrımızın bu üçüncü merhalesini de şöy-

le hülâsa edebiliriz: ifrata kaçmayan, tedricî inkılâplar yoluyla giden, maddeci olmayan, gelenekçi, demokrat ve içtimaî adaleti kurmağa azmetmiş bir sosyalizm.

4. Emperyalizm Düşmanlığı ve Barışçılık

Emperyalizm düşmanlığının iki kökü vardır: biri milliyetçilik, diğeri de barışçılık. Milliyetçiliğin, bir yandan emperyalizme, diğer yandan da emperyalizm düşmanlığına sebep oluşu, insanı şaşırtabilir. Gerçekten de milliyetçilik, kendi milletini hâkim kılmak veya başka milletleri kendi milleti hesabına sömürmek gibi emellerle, emperyalist harplere, emperyalist fetihlere sebep olduğu olmuştur. Fakat milliyetçilik, ilk şart olarak millî istiklâli tanıdığından, kendi milleti üzerine emperyalizme gelenlere karşı İstiklâl bayrağına sarılmış ve emperyalizm düşmanı olarak dikilmiştir. Ve emperyalist fetihlerin pençesini aşındıran, dişini kıran, azgınlığını boğan tek kuvvet, emperyalizme uğrayan milletlerin milliyetçilik gayretleri olmuştur. Ama emperyalisti kovduktan sonra, fırsat bulunca, kendisi de daima emperyalist olmuş, eski emperyalizm düşmanlığını unutmuştur. Öyle olmuştur ki milletler, kendilerine karşı olunca emperyalist düşmanı, başkaları için olunca da emperyalist kesilmişlerdir. Kendisi için mubah görmediğini başkası için de mubah görmemek prensibi, şu keşmekeş içindeki dünyada kabul edilmemiş, bunu düşünenler bile, anarşik hal devam ettikçe bu yolda yürümeği doğru bulmamışlardır.

Emperyalizm düşmanı olan diğer bir sistem de, barışçılıktır. Millî istiklâllere hörmet göstermemenin ve emperyalizme kalkışmanın daima savaşlara sebep olduğunu gören barışçılar, emperyalizme karşı kesin bir cephe almışlardır. Dünyada tam barışın kurulması için emperyalizmin kaldırılması lüzumunda birleşen Barışçılar, birtakım yollar düşünmüşlerdir. Beynelmilel fikirler besleyenler, milliyet farklarının kaldırılmasını istemişlerdir. Fakat bu, millî istiklâllere de dokunduğundan, harplere da-

ha beter sebep olacağı âşikârdı; tarihte bazı hükümdarlar, kendi devletleri vasıtasile ve icabında ordu kuvvetleriyle bir "Dünya Devleti,, kurarak sürekli barışı temin etmeği düşünmüş, bu sakat düşünüş, istiklâllerine dokunulan milletlerin şahlanmasiyle tarihin en kanlı ve uzun harplerine kapı açmıştır. Sosyalistler ve Komünistler, harplere kapitalizmin sebep olduğunu, kapitalizm kaldırılır da dünyada komünizm hâkim olursa, emperyalizm ve harp olmıyacağını ileri sürmüşlerdi. Bu da sakat bir faraziyedir:

Harbin, kapıtalist iktisadî bünyelerin mutlaka ve zarurî bir neticesi olmadığı meydandadır. Türklerin ve İslâmiyetten sonraki Arapların emperyalist yayılmalarında da kapitalizm mi müessir olmuştu? Buna karşılık, Hatayı Hataylılara bırakmak istemiyen ve bu güzel ülkeyi Fransız sömürgesinden ayırmamak için kepazece didinen Fransız hükümeti, sosyalist Halk Cephesi hükümeti değil miydi? Başbakanı da, Sosyalist Partisi Başkanı Leon Blum değil miydi? Bugün, koyu sosyalist bünyeli olduğunda şüphe olmayan Sovyet Rusya, eski liberalist İngiltereden ve kapitalist Amerikadan çok daha müfrit bir emperyalizm gütmüyor mu? Liberalist Brezilya ise, komşuları kendinden çok daha ufak olduğu halde, emperyalizm peşinden koşmuyor.. Bu örnekler çoğaltılabilir. Liberal Kapitalizmin zaman zaman savaşlara ve emperyalizmlere sebep olduğu bir gerçektir, fakat her zaman bu böyle olmadığı gibi, Sosyalist devletler de çok kere savaşlara sebep olmuş, müfrit bir emperyalizm gütmüşlerdir. Bütün dünya hep birden sosyalist olmadığı için sosyalist devletlerin de emperyalizm güttüklerini ileri sürmek, aksi halde harbin ve emperyalizmin ortadan kalkacağını sanmak da boş bir faraziyedir. Milliyetçiliği, "başka milletler zararına kendi milletine fayda,, şeklinde telâkki eden zihniyet değişmedikçe, harp de, emperyalizm de devam edecektir. Bütün dünya devletleri sosyalistleşse de, bu tarzda milliyetçi bir zihniyet taşıyan sosyalist devletlerden biri - ya

hükümetinin tahriki, ya da böyle düşünen milletin tazyikiyle - komşu sosyalist devletin halkını kendi halkının refahını arttırmak emeliyle sömürmek isteyecek, sömürecek ve savaşlar kopacaktır.

Müsbet kafalı kimseler çareyi başka yolda aradılar. Lâzım olan, milletlerin üstünde ve arasında bir kanuna, bir hakem - teşekküle bütün milletlerin saygı göstermesiydi. Hükümetlerin katiyen yanaşmıyacakları böyle bir kesin barış yoluna girmeğe onları râzı etmek için kurnazca ve akıllıca hareket etmek gerekti. Milletleri, emperyalizmle elde ettikleri kazançlardan ve emperyalist fetihlerden kendi rizalarile vazgeçirmek imkânsızdı. Statüko'yu, mevcut durumu aynen kabul edip, bundan sonrası için emperyalizmi yasak etmek en realist çareydi. Birinci Dünya Savaşının sonunda müsait fırsat doğdu: milletler harpten ürkmüş ve bezmişlerdi. Bu realist çare teklif edildi. Neticede Milletler Cemiyeti doğdu. Fakat konulan prensip yasaklarına uymayanlara karşı uygulanacak müeyyideler konmadığı, konamadığı için, bu ilk adım iflâsa mahkûmdu. Keyfi emperyalizm isteyen ve kendinde bu gücü gören millet zorbalıkla dilediğini yaptı ve Milletler Cemiyetinin yasakları çiğnendi. Bu zavallı kurulda "protesto„dan başka silâh yoktu. Esasen evvelden mevcut emperyalistliklere dokunulmamış olması, yeni emperyalistler karşısında barışçı tezi mantıksız hâle düşürüyordu: "Siz, doymuş, tatmin edilmiş devletlerin tezini müdafaa ediyorsunuz. Onlar kapacaklarını kaptıklarından, başkaların bir şey almasını, mevcut hale el uzatmasını istemiyor ve tabiatile barış istiyorlar. Biz de doyalım, barış isteriz„ diyorlardı. Fakat onlar doyunca, bu sefer ötekiler veya başkaları bu dâvaya kalkışacak, emperyalizmin sonu gelmiyecekti. Ve böyle haksız, böyle kanunsuz - daha doğrusu, sırf kuvvetin kanun olduğu - bir dünyada kendi milletine tok gözlülük, isteklerden vazgeçiş ve barışçılık ruhu tavsiye etmek, millî ihanetten başka bir şey olamazdı. Yırtıcı, kanunsuz bir dünyada silâhsızlanmak hülya-

larına tek başına dalmak, halkı barışçılık telkinleriyle uyuşturmak, affedilmez bir cinayet olurdu. Millî istiklâlin tek garantisi, o milletin kendi kuvveti olduğuna göre, herkesten daha kuvvetli, daha atılgan, daha yırtıcı ve daha iyi durumda bulunabilmek için, daha emperyalist olmağa çalışmak, millî bir vazifeydi. Daha zayıf, daha isteksiz, daha uysal olmak, barışı kurtarmaz, bilâkis, saldırganlara cesaret vereceğinden, savaşa sebep olurdu. Nitekim oldu: İngiltereyle Fransanın zaafı ve harbi göze almadıklarını belli edişleri, Hitleri azdırdı, Japonları, İtalyanları, Rusları çılgına çevirdi.

Toparlanmağa çalıştıklarında, iş işten geçmiş, ok yaydan fırlamıştı. Ve İkinci Dünya Savaşı denilen altı yıllık korkunç felâket yeryüzünü allak bullak etti. Bu dehşetli tecrübeden çok dersler alındı. Müttefiklerin belki de politika icabı ve zayıfken ilân ettikleri "her milletin istiklâle hakkı,, prensibi ve Atlantik beyannamesi, mazlum milletlerin dayanmakta gösterdikleri cesaret, enerji ve bu prensibi bayrak edişleri sayesinde, tatbik yoluna girdi. Yeni bir harp korkusu psikozu bu işi kolaylaştırdı. Ve Dumbarton Oaks'la San-Fransikoda hamileliğin son günlerini yaşayan medenî dünya, Birleşmiş Milletler Derneğini doğurdu. Fakat realist olmak zarureti, bu ikinci adımı da sakatlamıştı. Ancak bu seferki sakatlık, Milletler Cemiyetinki gibi giderilmez cinsten değildir. Eğer işe azimle sarılmakta kusur edilmez, hüsnüniyet sahibi milletler ve şahsiyetler cesaretlerini kaybetmiyecekleri gibi, icabında enerjik olmasını da bilirler ve aklıselim vaziyetin vahametini bütün insanlara hissettirebilirse, Birleşmiş Milletler Ana Yasasındaki pürüzler ve ölüm tohumları temizlenebilir. Barış bu sefer garanti altına alınabilir. Kusurlardan biri, Büyük Devletlere - beşli, dörtlü, üçlü!- tanınan imtiyazlar ve hele o Veto hakkıdır. Emperyalizm, saldırganlık ve başka bir milletin iç işlerine müdahale yasak edilmiş ve bu seferki yasağın emrine, Derneğin i ra komitesi olan Güvenlik Kurulunun

Güvenlik Ordusu verilmiştir. Fakat bu yasaklardan birini, üç büyüklerden biri çiğner de, onun da iştirak ettiği Güvenlik Kurulunda enerjik bir karar verilmek istenirse, derhal Veto hakkını kullanacak ve karar verilmiyecektir! Misalini gördük. Bu suretle bu yasaklar, büyük olmayan milletler içindir. Fakat asıl emperyalizmi yapanlar ve savaşları açanlar büyük devletler olduğuna göre, meseleye çare bulunmamıştır demektir. Sonra, Güvenlik Ordusunun teşkilinde orta ve küçük milletlerin payı da kusurlu tutulmuştur. Nihayet Birleşmiş Milletler, eski realist yolu tâkiben, statükoyu olduğu gibi bırakmış, mevcut durumdaki haksızlıkları, emperyalistlikleri ve istiklâlleri çalınmış ufak milletler meselesini bir tarafa bırakmış, bundan sonrası için tedbirler düşünmüştür.

Fakat bütün milletlerin halkında istek büyüktür. Atom bombası ve diğer yeni silâhlar müthiştir. Çok olgun şahsiyetler bu emperyalizm düşmanı ve barışçı kurulun hayatını işlemektedirler. Güvenlik Kurulu, kusurlarına rağmen, şaşılacak neticeler elde etmiştir. Gitgide, milletlerarası ihtilâflarda silâha ve zora değil, millî hükümetlerin de üstünde ve hiçbir milletten olmayan tarafsız bir teşekküle başvurmak geleneği teşekkül etmektedir. Bu gelenek, yavaş yavaş, müeyyideli bir Yasa (Kanun) şeklini alacak ve milletlerarası münasebetlerde Yasalı (Kanunlu) çağ başlıyacaktır. Öyle ki, haklı çıkmayan taraf, hakkı zannettiği şeyi silâhla koparmağa kalkışmıyacak ve tıpkı fertler gibi, mahkeme hükmüne boyun eğecektir. Meselenin daha kökünden halledilmesi için, Einstein gibi âlimlerden, Thomas Mann gibi mütefekkirlerden, Pepper gibi âyan âzalarından mürekkep bir grup, Emery Reves adlı tanınmış Amerikan yazarının son eserinde (Anatomy of Peace: Barışın Teşrihi) ileri sürülmüş olan Dünya Hükümeti fikrini ele alarak bir beyanname yayınlamışlardır (11.10.1945). Bu beyannameye göre, Birleşmiş Milletler Derneği yerine, her memleketin hükümetlerini idare etmek hakkını haiz olan daha üst yetkili bir Dünya hükü-

meti kurulmalı, her millet, iri - ufak farkı gözetilmeden, bu Dünya Devletinin tabiî üyesi bulunmalı ve Ordu beslemek hakkı yalnız Dünya Hükümetine münhasır olmalıdır. Her ihtilâf bu Dünya Hükümeti tarafından halledilecektir.. ilh. Dünya Devleti tezi, barışçılık ve emperyalizm düşmanlığı yolunda insanlığın üçüncü adımıdır. Bu adımların gitgide daha olgunlaştıkları göze çarpmakta ve insanların, her alanda Kanunlu bir hayata olan hasretlerini ifade etmektedir. Dünya Devleti tezi, işbaşına geçtiği gündenberi İngiliz İşçi Partisinin de tezi olmuştur. Gerek Attlee, gerek Bewin, gerekse Stadford Cripps nutuklarında, atom bombası devrinde bu fikrin tahakkukunun zarurîliğini belirtmişlerdir.

Bu tez uğrunda asıl çalışan ve didinen ise R. Lee Humber adında bir Amerikan idealistidir. 1940 danberi sarfettiği gayretler semere vermeğe başlamış, kanunlar çıkarılmıştır.

Daha realist görüşlü kimseler, Birleşmiş Milletler Derneğinin yavaş yavaş islâh edilerek Dünya Devleti haline konulmasını, Güvenlik Konseyinin Dünya Hükümeti, Güvenlik Ordusunun da Dünya Ordusu olmasını istemişler ve bunun mümkün olduğunu izah etmişlerdir. Fakat Dünya Devletine giden yolun, milliyet farklarını silmek isteyen Kozmopolitizmden değil, milliyetlere saygı gösteren ve böylece var olmalarını, gelişmelerini isteyen milliyetçi barışçılık yolundan gitmesini isteyenler daha çok taraftar kazanmaktadırlar. (1)

Gerek Birleşmiş Milletler Derneğinin emperyalizme meydan vermiyecek olan müeyyideli varlığı, gerekse Dünya Devleti tasavvurları kuvvet buluncaya ve güven verecek şekilde işleyinceye kadar, her milletin baş ödevinin, bu fikirlere sempati besler ve tahakkuku için elinden gelen yardımı yaparken, diğer yandan da kuvvetli olmak, gençliğini uyuşturmamak, orduca, silâhça ve ruhça savaşa

(1) Bk: *Kadıoğlu:* Birleşmiş Milletlerden Dünya Devletine doğru, (Tasvir, 20 Şubat 1946)

hazır bulunmak olduğunda bugün herkes birleşiktir. Henüz Yasasız Çağ devam ediyor. Henüz saldırganlık ve emperyalizm azgın haldedir. İlk çağların katliamlı, vahşetli emperyalizm usulleri, İngilterenin yavaş yavaş yeni bir yol tutmasile yumuşamağa yüz tutmuşken, Rus, Alman, Japon ve İtalyan emperyalizmleri, bu ortaçağvâri barbar emperyalizmi hortlatmışlardı. Bu şekilde emperyalist olan Almanlar, Japonlar ve İtalyanlar, şahlanan millî vicdanlar karşısında ve dünyanın elele vermesiyle tepelendiler. Fakat Bolşevik Rusya kaldı ve asrımızda, Orta çağvâri bir emperyalizm güden memleket yalnız odur. Fakat İngilterenin, usulleri pek yumuşamış da olsa, emperyalizminin ve sömürgeciliğinin devam ettiği de bir gerçektir. Fransa da, tırnakları birhayli dökülmüş olduğu halde, sömürgeciliğini sürdürmeğe çabalıyor. Çin Mançuryayı bir hak olarak alıyor. Asrın en mûtedil ve "ekonomik emperyalizmini,, teşkil eden Amerikan mâlî sömürgeciliği de yaşamakta, hattâ kuvvetlenmektedir. Onun için dünyada asrımızda çok kuvvetli ve olgun olan emperyalizm düşmanlığı ve barışçılık isteği, bugün hayalperest hülyalar ve inançlar halinde değil, fakat millî istiklâline ve kuvvetine titizlikle önem veren, uyanık ve realist hamleler şeklinde gelişmekte, müsbet adımlar atılmaktadır.

Asrımızın dördüncü merhalesinin durumu ve tarihçesi de işte bu şekildedir.

II) Dört Prensibin Karşılıklı Durumları

Milliyetçilikle Sosyalizmin münasebetlerine bir göz atalım: XIX ncu yüzyılın, milliyeti ve vatanı inkâr ederek ortaya atılan Marksizmi, milliyetçileri tabiatile derhal Sosyalizme düşman kılmıştı. Bu Sosyalizmin, içtimaî Adalet çerçevesini de aşarak, her şeyde Müsavat ve İştirak prensiplerini gütmesi, millî terakkîyi durdurucu bir vaziyet doğuracağından ve esasen bu şekliyle kabili tatbik olmadığından, Milliyetçiler büsbütün Sosyalizme düşman

kesildiler ve Muhafazakâr iktisat sistemini tuttular. Ancak sonraları, beynelmilelcilikle Sosyalizmin "lâzımı gayrımufarik,, şeyler olmadığı anlaşılınca, vaziyet değişti. Milliyetçilerin bir kısmı, içtimaî adaletsiği yokedecek bir rejimin milletin büyük kütlesinin hakkını koruyacağını, milliyetçilik milletin menfaatını düşünmek demek olduğuna göre, Sosyalizmi kapitalizme tercih etmek gerektiğine inandılar. Komünizme kaçmayan Sosyalist bir Nizam aynı zamanda memleketin kalkınmasını daha kuvvetle başaracak bir vasıta olduğu için de kapitalizme tercihi icabediyordu. Bu mülâhazalarla Milliyetçi hükümetlerin, partilerin veya mütefekkirlerin, gitgide Sosyalist prensipler edindikleri görüldü. Az veya çok farklarla, İngiliz ve İsveç İşçi Sosyalistleri, Hıristiyan - Sosyalistler, Halk Sosyalistleri ve M. R. P. bunun örnekleridir. Ziya Gökalp, Kemalizm, Atsız mecmuasının 17 maddelik programı ve Bozkurtçu Türkçülük, milliyetçi sosyalizmin Türkiye misalleridir. Ayrıca, beynelmilelci Sosyalistken, koyu milliyetçi Sosyalist olan Alman ve Rus sosyalistlerini de bu listeye katmak icabeder.

Bu suretle, ilk önceleri birbirine zıt ve uzlaşmaz düşman iki prensipmiş gibi görünen Milliyetçilikle Sosyalizm, bugün artık ekseriya birbirinin mütemmimi halinde görünmektedir. Bugün daha ziyade kapitalizm Milliyetçilikten boşanır vaziyette ve düşman prensip haline gir mektedir. (1)

Demokrasiyle Milliyetçiliğin münasebetine gelince: Demokrasinin bir anlamı da "millî hâkimiyet,, demek olduğuna göre, bunun, Milliyetçiliğin billûrlaşmış bir dâvası olduğu anlaşılır. İngiliz Parlamenter İnkılâbile Fransız İhtilâli tamamen millet için yapılmış millî prensipler-

(1) Bugün kapitalizmin ve Liberalizmin gitgide daha âşikâr surette enternasyonal ve kozmopolit olduğu besbellidir. Zaten evveldenberidir, bir Sosyalist enternasyonalizm olduğu gibi, bir Liberalist Enternasyonalizmin de bulunduğu tesbit edilmişti.

dir. Bütün dünyaya yayılan Demokrasi inkılâpları da hep millî çapta ve millî idealli hareketler olmuştur. Faşistler ve Naziler Demokrasiyi inkâr ederlerken, Millîyetçilik adına söz söyler vaziyet takınmışlarsa da, millî hâkimiyetin inkârının ve diktatörlüğün milliyetçilikle bir mahiyet birliği taşımadığı âşikârdır. Sosyalist Rusya da diktatörlük kurarken, sosyalizmin adına yapıyordu. Halbuki Sosyalist oldukları halde Demokratik idare tarzını benimsemiş memleketler de bulunmaktadır.

Milliyetçilikle Barışçılık ve anti - emperyalizm prensiplerini karşılaştırırsak, mesele biraz çatallaşır gibi olur. Çünkü milliyetçilik aleyhtarları, harplerin sebebini hep milliyetçiliğe bağlamakla, milliyetçiliğin muhakkak barış düşmanlığı mânasına geleceği kanaatini uyandırmışlardır. Halbuki milliyetçi oldukları halde halis barışçı olan İsveç, Danimarka, İsviçre, Brezilya, hattâ Türkiye gibi örnekler meydandadır. Emperyalizm için de aynı yanlış kanaatin varlığına işaret etmiştik. Emperyalist Milliyetçilikler olduğu gibi, emperyalist düşmanı milliyetçilikler de vardır ve bunlar daha çoktur. Hattâ emperyalizmin pençesini kıran tek kuvvet de, milliyetçilikle vatanperverliktir. Şimdi, dünyada barışı tam olarak kurmak ve emperyalizmi büsbütün kaldırmak için, "Dünya Devleti,, tezine önem veriliyor, faaliyet sarfediliyor. Zanna göre, bu büyük projeye karşı en şiddetli muhalefet milliyetçilerden gelecektir. Çünkü bu fikir, millî hükümranlıkların ve iç işlere karışılmazlık prensiplerinin takyidini gerektirmektedir. Evet, buna itiraz edecek, isyan edecek dar görüşlü milliyetçiler bulunacaktır. Fakat atom bombalarının, fosforlu bombaların ve uçan bombaların iş gördüğü bugünkü ve yarınki harpte, dünyanın kanunsuz yaşamakta devam etmesini istemek kadar tehlikeli bir fikir olamaz. Çünkü bu hal, sonunda yeni harpler doğuracak ve bu felâket, o dar görüşlü milliyetçinin milletinin büyük bir kısmını mahvedecek, vatanını harabe haline sokacaktır. Hele harbi ancak dev çapında devletlerin yürütebildiği bu asırda, çok

büyük olmayan milletlere mensup milliyetçilerin kanunsuz çağın devamına razı olmaları, milletleri hesabına çok tehlikeli bir şeydir. Büyüklerin emperyalizmini durduracak merkezî ve milletlerin üstünde tarafsız bir idare ve kanun kurulmadıkça, hiçbir millet kendini güvende hissedemiyecektir. Onun için, "kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez,, ata sözüne uyarak, icabında millî hükümranlık haklarına sınır çizecek, büyük - küçük, hiçbir millete ordu beslemek hakkını tanımayacak, hiçbir fark gözetmeden her millete, her ırka ve milletlerin her grubuna istiklâl ve bağımsızlık hakkı tanıyacak, birinin ötekini sömürmesine izin vermiyecek tarafsız bir Dünya Devletinin ve Dünya Ordusunun kurulması için candan dua etmeli ve canla başla bu işe yardım etmelidir. Dünya Devletinde her millet millî hüviyetini muhafaza ederek yaşıyacağı, Dünya Parlamentosuna mebus seçip gönderebileceğine göre, mâkul milliyetçilerin Dünya Devleti projesine muarız olmaları için sebep kalmaz. Esasen aklı başında milliyetçilerin bu tezi derhal benimsedikleri göze çarpmaktadır.

Demokrasinin Sosyalizm karşısındaki durumuna gelince: müfrit Sosyalizm, sınıf diktatorası kurmak esasını güttüğünden, Demokratlarla bağdaşamamaktadır. Komünistler en birinci Demokrasi düşmanıdırlar. Fakat makûl Sosyalizm Demokrasiyle birleşmekte, hattâ onu iktisadî alanda tamamlamaktadır. Gerçekten de yalnız siyasî mânada Demokrasi, burjuva sınıfının imtiyazlarına destek olduğundan, eksik bir Demokrasi sayılmaktadır. Sosyalizm iktisadî Demokrasiyi temin ettiğine göre, Sosyalizm ve Demokrasi sentezi mükemmel bir terkip olmaktadır. Sosyal - Demokratların çoğu, İngiliz ve İsveç Sosyalistleri, Avrupanın Hıristiyan - Sosyalistleri, Hıristiyan - Demokratları, Halk - Sosyalistleri ve Cumhuriyetçi Halk Hareketleri (M. R. P.), hep bu şekilde, demokrat sosyalizmin örnekleridir. Demokrasinin Barışçılık ve anti - emperyalizm prensipleri karşısındaki durumu bitaraftır. Savaşçı ve emperyalist Demokratlar olduğu gibi, bunun aksi olan-

lar da vardır. Herhalde bu prensipler birbirinin zıttı değildirler; telif edilebilirler ve edilmişlerdir.

Sosyalizmin Milliyetçilik ve Demokrasi karşısındaki durumunu yukarda incelemiş bulunuyoruz. Barışçılığa karşı vaziyetine gelince, enternasyonal sosyalizmleri hatırlatmak kâfi gelecektir. Mütecaviz ve emperyalist sosyalist memleketler olmakla beraber, Sosyalizm daha çok emperyalizm düşmanlığı ve barış temayülü gösterir.

Hülâsa, Milliyetçilik, Demokrasi, Sosyalizm, Barışçılık ve anti-emperyalizm, yani milletini sevmek, tercih etmek; siyasî hürriyet ve halk hâkimiyeti idaresi kurmak, içtimaî ve iktisadî adalet istemek, bütün milletler için istiklâl, barış ve sömürülmemek taraftarı olmak cereyanları, bugünün dünyasının galip temayülleridir.

En güzel bir siyasî, içtimaî ve iktisadî terkip de bunlardan doğacaktır:

Milletler arasında Yasa, Barış ve İstiklâl isteyen, Sosyalist ve Demokrat bir Milliyetçilik!

İşte, XX nci yüzyılın ikinci yarısına ayak basmakta olan dünyamızda hâkim olan cereyanlar, fikirler ve istekler bunlardır. Milletler bunları arzuluyorlar ve bunlar muhakkak ki asırların süzgecinden ve en olgun kafaların imbiğinden geçmiş prensiplerdir. Faydalıdırlar, birbirlerini tamamlayıcı mahiyettedirler.

Modern rejim, bunların dördünü de naraza almak, hiç olmazsa bunlar karşısında vaziyetini tayin etmek mecburiyetindedir. Türkçülük, ancak bu şekilde asrımızın ve memleketimizin ihtiyacına cevap verebilir.

İşte bu sebeple, böyle bir Türkçülüğe yakışan bir tek isim vardır: *İleri Türkçülük!*

III) Bugünkü Türkiyede Partiler ve Gazeteler

Cumhuriyet Halk Partisi (C. H. P.):

Benim gibi, hükümetten ve dolayısile Halk Partisinden şikâyette haklı olan bir vatandaştan, C. H. P. hakkında lehte söz beklenmiyebilir. Fakat ben tarafsız olmağa çalışarak, bu partinin aleyhinde olduğu kadar, lehinde olan hususlarını da belirteceğim. Ve bunu, hiçbir partiye bağlı olmayan müstakil bir muharrir olarak yapacağım.

Kemalizm adını taşıyan ve Atatürkün yarattığı inkılâp hareketi, muhakkak ki hiçbir partiye hasredilemiyecek genişlikte ve derinlikte bir Millî İhtilâldir. Onun içindir ki merhum Prof. Mahmut Esat Bozkurt, İnkılâp derslerine ve kitabına "Atatürk İhtilâli„ adını koymakta çok isabet etmiştir. (1) Kemalizmi ben, asırlardanberi devam eden Türkçülüğün, yani Türk milliyetçiliğinin yeni bir safhası olarak telâkki etmekte musirim. (2) Kemalist inkılâbın, milliyetçilik, devletçilik, halkçılık gibi başlıca umdeleri ve harf, kıyafet, türkçe ezan.. v. s. gibi başarıları, millî dil, millî tarih gibi temayülleri, meşrutiyettenberi Türkçüler tarafından istenmiş, işlenmiş ve müdafaa edilmiş fikirlerdi. Bunların çoğunu Ziya Gökalpın eserlerinde bulmak kabildir. Atatürk, bu "Gökalp Türkçülüğü„ nden sonra, Kemalizm adıyla yeni bir Türkçülük safhası açmıştır. Bu yeni merhalede, Cumhuriyetçilik, İnkılâpçılık ve lâyiklik gibi yeni prensipler görüldüğü gibi, eskidenberi fikir olarak kalmış millî istekler ve meseleler, o dâhinin muazzam enerjisi sayesinde, fiil haline girmiş ve tatbik görmüştür.

---

(1) Başbakan Saraçoğlu, 9 Temmuz 946 tarihli seçim nutkunda, "yapılan inkılâplar, vücuda getirilen eserler tamamen Türk milletinin malıdır„ demekle, parti hırslarını aşan vatanperverliğini ve Türkçülüğünü bir kere daha isbat etmiştir.

(2) "Türkçülüğe Giriş„ te olsun (1940), Gök-Görü'de (5.XI.942, sayı 1, sah. 3) olsun, Kemalizmi Türkçülüğün bir merhalesi olarak saymış ve bazı itirazlara uğramıştık. Mahkemede de bu görüşte israr etmiştim.

İşte Kemalizm, böyle millî bir İnkılâbın adıdır ve gerek İnkılâp, gerekse Atatürk, bütün Türk milletinin malıdır. Bununla beraber, Kemalizmi aynen benimseyen ve umdelerini kendisine program edinen C. H. P., gerek bu bakımdan, gerekse Kemalizmi tatbik eden parti olmak sıfatile, milletimizin tarihinde şerefli ve büyük bir yer sahibidir.

C. H. P. pek büyük çapta işler başarmış, padişahlığın kaldırılması, dînî irticaın tepelenmesi, eski harflerin değiştirilmesi gibi ihtilâl mahiyetinde bir rejim değişikliği yaratmıştır. Çok demokratik olan Ana Yasanın tanzim ve kabulü de bu partinin lehine kaydolunacak hususlardandır. İnkılâp zaruretiyle bir müddet ıçın hürriyetlerin kısılması, başka partilere müsaade edilmemesi, hükümetin kanun-üstü kudretlerle iş görmesi tabiî ve mâzur görülebilir. Ancak bu tedbirlerin, inkılâbın korunmasile ilgili olmayan sahalara da taşması, keyfî, şahsî meselelerde de tethiş yoluna gidilmesi ve bilhassa, bu totaliterlik zarureti artık kalmadığı halde devam ettirilmesi, çok çirkin bir dalkavukluk geleneğinin kurulması, C. H. P. sinin aleyhine geçecek noktalardır. Ve işte burada, C. H. P. sinin asıl yarasına parmağı basmış bulunuyoruz: bu parti, yavaş yavaş, bir sürü seciyesiz, prensipsiz, dalkavuk, zorba ruhlu ve sakat zihniyetli insanlarla dolmuş, gitgide bunlar partiyi temsil eder gibi tavırlar takınmışlar ve işleri idare etmişlerdir. Ne Kurtuluş Savaşında, ne de Büyük Hamleler sırasında ortalıkta gözükmeyen bu entrikacı politikacılar, iş mevki kapmak sırasına gelince şuradan buradan türeyivermişler ve dalkavuklukta, hulûskârlıkta eşleri olmadığı için, yavaş yavaş ön plâna geçmişlerdir. Bugün dürüst muhaliflerin onda dokuzu, Halk Partisinin kendisine değil, Halk Partisini temsil eden bu adamlara muhaliftirler. C. H. P. Halktan artık güven ve sevgi göremiyorsa, bunun en büyük sebebi, o antipatik mümessilleridir. Nihayet, her şeye rağmen bu adamlara temsil yetkileri vermekten kurtulamıyan ve vazgeçemiyen bir partiden de

ister istemez halk soğumuş, müsbet hizmetlerini bile unutacak hale gelmiştir.

Halk Partisinin birçok hayırlı inkılâplarının yarı yolda sapıtmış, mânasız ifratlara varmış ve tatbikatın niyetlere nazaran pek kötü çıkmış olmasının sebebi de gene bu sevimsiz kimselerdir. İnkılâpçılık muhakkak ki bize çok faydası dokunacak bir prensipti; fakat bunu millî geleneklerden kopup ayrılmadan da yapmak pekâlâ mümkündü. Halbuki inkılâpçıyız diye, bütün maziyi toptan reddetmek, millî gelenekleri boşayıvermek, faydalı pek çok eski görenekleri kırıp atmak gibi sakat bir yol tutturulmuştur. Garpçılık adı altında da, Batının en pis, en zıpçıktı âdetlerine varıncaya kadar kopya etmek modasına çığır açılmıştır. Devletçilik, daha evvel de belirttiğimiz veçhile, çok kötü bir devlet kapitalizmi halinde dejenere olmuştur. Lâiklik de iyi anlaşılamamış, zaman zaman bu prensip din düşmanlığı şekline girmiştir. Millî Tarih ve Millî Dil İnkılâpları, çok mukaddes gayelerle Atatürk tarafından başlatılmıştır. Tarih tezinin esası, açıkça belirtildiği veçhile, Türk soyunun üstünlüğünü ve medeniyetteki kabiliyetini isbat etmek, Türklerin yalnız Türkiyede yaşamadıklarını hatırlatmak gibi asîl millî gayeler taşıyordu; millî dil inkılâbile de, hem millileşmek, hem de bütün dünya Türklerince anlaşılır bir orta-türkçe vücuda getirmek istenmişti. Ne çare ki kimi kozmopolit, kimi de şarlatan olan adamlar ortaya atıldılar, meseleyi kasden denebilecek kadar korkunç derecede karma karışık ettiler. Ders kitaplarında, tarihte adı geçen her kavme "Türk„ adı yapıştırılmak suretiyle Türklüğü kalıptan mahrum, insan mânasına gelir bir şey yaptılar, üstelik hakikî Türk topluluklarına ve Türk eseri olan medeniyetlere karşı gençlikte şüphe uyandırdılar. Dil İnkılâbını da saçma sapan Güneş-Dil teorisiyle alay mevzuu yaptılar, arapça-farsça kelimeleri atarken fransızcaları aldılar, anlaşılır dili bile anlaşılmaz hale soktular.

Kemalist Türkçülükte soy hassasiyeti ve bilhassa pan-türkist emeller başlangıçta pek kuvvetli ve belirliyken, gitgide sönükleştirilmiş, hattâ Kemalizmin zıddı gibi gösterilmek istenmişti. Bununla beraber, antipatik şahısların bütün gayretlerine rağmen, C. H. P. si hükümetleri, siyasî sınırlarla çerçevelenmiyen milliyetçiliği daima tutmuşlardı. 1942 de Başbakan Saraçoğlunun, Türkçülüğü alenen ilân edişi ve program edinişi, Başkan Vekili bulunduğu partinin lehine kaydolunacak noktalardandır.

C. H. P. rejiminin en dokunulur tarafı, icraatındaki başarısızlık, ahlâk meselesini önemle karşılamayış ve yolsuzlukların önüne geçemeyiştir. Köy dâvasını, iktisadî ve sınaî büyük kalkınmamızı başaramamış olması memleket hesabına bir zarar olmuştur. "Köylü efendimizdir„ şiârı sadece lâfta kalmış, bu yolda - Köy Enstitüleri hariç - hiç bir müsbet iş görülmemiştir. Balkan memleketleri bile kuvvetli birer sanayi memleketi haline girmişlerken, bizde ancak bir iki fabrika kurulmuş, onların da verimsiz ve gayri iktisadî oldukları meydana çıkmıştır. İktisadî düzensizlik bir türlü halledilememiş, harpten felâketle çıkan memleketlerde bile görülmeyen dereceleri bulan ve halkımızın belini büken pahalılığa çare bulunamamıştır. Nihayet, rejimin ilk yılları müstesna, totaliter gidişten ve tenkit yasağından bilistifade, memleket içinde bir "yüksek memur aristokrasisi„ kurulmuş, bunların keyfî hareketleri, servetleri, apartmanları, lüksü. v. s., milleti C. H. P. sinden soğutan başlıca sebepler olmuştur.

Muhakkak ki karşı partiler bugün bu hatalardan azamî istifade etmekte ve kendi lehlerine propaganda mevzuu yapmaktadırlar. C. H. P. sinin 1937 Ana Yasa tadilâtiyle, altı oklu prensiplerini Ana Yasaya geçirtmiş olması, bu partiyi prensipsiz hale sokmuştur. Bu umdeler devlete mal edildikten sonra, C. H. P. sinin mevcudiyetinin sebebi kalkmış gibi bir hal olmuştur!

Bununla beraber, Türkiyenin Demokratlaşmasında, geç de olsa, müsamaha gösteren, kendi eliyle ,eksik te ol-

sa, kanunlar çıkaran ve kanunlar değiştiren C. H. P. si tekrar milletin sevgisini toplayabilir. Dış siyasette başarılı bir mâziye sahip olması, Rus emelleri karşısında, zerre kadar tereddüt göstermeden - ve icabında, İngiliz ve Amerikan yardımlarına da güvenmeden - harbe hazırlanması, Türk menfaatlarını Türke yaraşır bir enerji ile müdafaa etmesi; bugün, hem sosyalizme, hem de milliyetçiliğe taraftar tek partimiz olması gibi hususiyetleri, C. H. P. sini milleti daha çok temsil eder bir hale sokmuştur. Halkın nefretini kazanan entrikacı politikacılarını tasfiye eder, pahalılığa çare bulur, Demokrasi yolunda engel olur gibi tavırlar takınmaktan vazgeçerse, kurulmuş teşkilâtiyle, devlet işlerindeki tecrübesiyle bir hayli üstünlüğü olan bir Parti haline girebilir ve bu civanmert millet, mâzideki yanlışlara bir sünger çekebilir.

Millî Kalkınma Partisi (M. K. P.):

İlk kurulan karşı parti olmak bakımından, tarihî bir hüviyeti vardır. Toplu olarak söylemek gerekirse, koyu milliyetçi, demokrat, liberal ve muhafazakâr bir parti olarak görülür. Milliyetçiliği sarihtir ve tereddüt götürmez. Milliyetçiliği gelenekçidir. Muhafazakâr olup, ahlâkı ön plâna geçirmeği, sınaî olduğu kadar manevî bir kalkınma da yapmayı amaç edinmiştir. Köy kalkınması hususunda sarih plân sahibi olmakla, particilik hayatında hayırlı bir çığır açabileceklerdir. Memleketimizde keyfî gidişi önlemek, tam demokrasi çığrını açmak gibi tarihî vazife sahibi olan büyük karşı partilerden biridir. Bu yolda şubelerinin merkezle elele vererek çok müsbet işler gördüğü, yolsuzluklarla - çok kere işi siyasî alana bile dökmeğe lüzum görmeden - savaştığı göze çarpmaktadır. Ancak, ilk programında bazı tezatlı prensipler insanı müphemlik içinde bırakmaktadır. Kesin liberalist olduğunu ilân eden ve sosyalizmin her çeşidine, devletin iktisadî müdahalelerinin her türlüsüne cephe alır görünen bu partinin 37 nci maddesi, servetleri prensip itibarile millet malı saymakta,

icabında millet yolunda kullanılmak üzere bunlara müdahale edilebileceğini kabul etmekte, böylelikle epey kuvvetli bir sosyalist renk taşımaktadır. Partide bazı önemli mevki sahibi şahısların sosyalist temayüllü oldukları da bir hakikattir.

Bu parti, sınıf esasına göre değil, bütün milleti birden temsil etmek üzere kurulmuştur. Henüz "nebülöz„ler gibi oluş halindedir. Yarın vuzuhlaştıkça kesin olarak hangi yolu tutacağı tam tahmin edilemez. Mamafih, politik tecrübeleri ve olgunlukları pek az olmakla beraber, iyi niyet sahibi olduklarına inanılmak icabeden M. K. P. idarecileri, partilerini daha çok, iyi niyet sahibi vatandaşların derneği yapmak gibi bir başarı kazanmışlardır (1). Siyasî ihtiras iyi niyetleri boğmaz, münasebetsiz elemanlar - şimdiye kadar yapıldığı gibi - daima tasfiye edilirse, M. K. P. sini yarın daha tezatsız, daha olgun, memlekete çok hayırlı yollara kesin olarak girişmiş görürsek, buna şaşmayız. Herhalde bu "ikinci doğuş„ demokrasi mücadelelerinin başarılmasından ve durulmasından sonra olabilecektir.(2)

Demokrat Parti (D. P.):

Şimdiki halde memleketimizin en büyük karşı (muhalif) partisi olan D. P., Türkiyenin demokratlaşma mücadelesinde en büyük mesuliyeti omuzlarına almış vaziyettedir. Bu partinin prensipleri, Halk Partisinin programına pek benzediği gibi, vuzuhsuzlukta da ona eş olmaktadır. Ağırlık noktası, tatbikatta C. H. P. sinin düştüğü hatalara sapmamak şeklindeki vaitlerdir. İktisadî prensipleri

(1) Partide tanınmış ve olgun şahsiyetlerin az olması, kalabalığı içinde epey dermeçatma elemanlarının bulunuşu, M.K.P. idarecilerinin önemle üzerinde durmaları gereken bir meseledir.

(2) M.K.P. nin köy meselesine verdiği önem, onun yarın Millî bir Köylü Partisi yoluna gidebileceğini düşündürebilir. Gazetelere de bildirilen ve ayrı broşür halinde basılan köy kalkınması projeleri, bu prensibin lâfta kalmıyacağının ve müsbet hal yollarına girişileceğinin teminatı gibi gözüküyor.

büsbütün müphemdir ve ancak tahmin ve istidlâllerle, C. H. P. sine nazaran daha liberalist olduğu anlaşılmaktadır. Devletin iktisadî alana müdahalesine aleyhtar ve hususî teşebbüse taraftar görünmektedir. D. P. nin en belirli prensibi, ismine uygun olarak, Demokrasi taraftarlığıdır. En koyu mânada demokrat ve hürriyet taraftarı olan D. P., memleketi keyfî ve totaliter gidişten büsbütün sıyırmak için, çok olgun bir şekilde mücadeleye girişmiştir. İktidar mücadelesinde eski zorbalık geleneklerine başvurmak temayülünü gösteren C. H. P. si karşısında D. P., millet nazarında büsbütün sempati kazanmakta ve siyasî kavgası, partiler üstünde ve millet çapında bir dâva halini almaktadır.

Yalnız D. P. sine katılan şahsiyetler, bu partinin ideolojik vuzuhsuzluğunu gidermeğe yaramıyor, bilâkis arttırıyorlar. Her çeşit temayülde ve fikirdeki vatandaşlar, "muhalif„ oldukları için, bu partiye girmiş bulunuyorlar. İçlerinde kozmopolitler var, milliyetçiler var, ırkçılar var, ırkçılık ve Türkçülük düşmanları var, sosyalistler var, liberalistler var, her çeşidinden Türkçüler var.. Bunları birleştiren bağ, sırf muhalefet ve tam demokrasi taraftarlığıdır. O halde bu partinin, tarihî ve millî ödevi meydandadır: Türkiyede mutlak demokrasinin kurulması ve kökleşmesi yolunda mücadele etmek, çığır açmak, yarının particiliğine en müsait zemini hazırlamak.. D. P., diğer karşı partiler de yanında ve peşinde olduğu halde, ilk olarak bu millî dâvânın başarılması yolundadır. D. P. nin en bâriz vasfı ve meziyeti, idarecilerinin politik olgunluğu ve tecrübesidir. Bu siyasî mücadeleyi hiçbir partinin, Celâl Bayarın partisi kadar kuvvetle başaramıyacağı bir gerçektir. Gerek liderin, gerekse arkadaşlarının siyasî olgunlukları, demokrasi dâvamızın bir garantisi mahiyetindedir. Partiye katılan Kenan Öner, Yusuf Kemal Tengirşenk gibi, ve D. P. tarafından müstakil adaylığının konulmasını kabul eden Mareşal Fevzi Çakmak gibi çok kuvvetli şahsiyetler de bu mücadeleye ayrı bir güzellik vermek-

tedirler. Bu ilk adım - yani Demokrasi mücadelesi - başarıldıktan sonra, D. P. nin daha vazıh ideolojik bir bünye sahibi olacağına ve herhalde içinden muhtelif gruplar çıkacağına inanmak lâzımdır.

Liberal - Demokrat Parti:

Programı bakımından, daha kesin surette liberalist ve millî ideolojili olan bu parti, ne yazık ki pek sönük kalmakta ve kuruluşu eski olduğu halde, fazla bir faaliyet gösterememektedir.

Çiftçi Partisi:

Bursada kurulduğu haber verilen bu parti hakkında yeni haberler gelmemiştir. Daha çok büyük ve orta çiftçilerin partisi olacak gibi görünüyor.

İşçi - Çiftçi Partisi (İ. Ç. P.):

Avukat Ruhi Balkan'ın kurduğu bu parti, daha çok, siyasî mahiyette işçiler ve köylüler sendikası gibi görünüyor. Sosyalist prensipleri bellidir. Komünist olup olmamanın miyarı bugün bilhassa Rusyaya karşı olan sempatiyle ölçülebildiğinden, İ. Ç. P. nin dış siyasetteki temayülünü bilmek icabeder. Henüz bu yolda niyetleri belli olmamıştır. Rivâyetler muhtelif: kimine göre, bu partinin kurucuları komünisttir; avukat Ruhi Balkan'ın, iki yıl evvel tevkif edilip yargılanan mühim bir gizli komünist şebekesinin avukatlığını üzerine aldığını şahsen biliyorum. Fakat bundan, kurucunun mutlaka komünist olduğu mânasını çıkarmak icab etmez. Bir başka rivâyete göre ise, Ruhi Balkan, Meşrutiyet sırasında Selânikte, şiddetli Rus düşmanlığıyla mâruf gazeteler çıkarmış, vatanperver bir zatmış. Katî hüküm, vaziyetin gelişmesinden sonra verilebilir. (1)

Türk Sosyal - Demokrat Partisi (S. D. P.):

Eski Sosyal - Demokrat partisi lideri Cemil Alpayın

(1) Kitap baskıdayken, muharrir Necmeddin Deliormanın İ. Ç. P. nin idare heyetinde bulunduğunu öğrendim. Şiddetli Rus düşmanı olan bu zatın partisinin vatanperverliğinden şüphe edilemez demektir.

başkanlığında kurulan bu partinin prensipleri bellidir. Dünyanın bütün Sosyal - Demokratları gibi tedricîlik taraftarı koyu sosyalist ve zayıf milliyetçi, hattâ beynelmilelcidir. Bu basmakalıp ve hazır aktarılma sosyalist ideolojinin memlekete uygunluk derecesi bir tarafa, müteşebbislerin pek faal kimseler olmadıkları da meydandadır. Kökü dışarda olduğu iddiasiyle bir ara hükümetçe kapatılıp tasfiyeye tâbi tutulan, fakat 2-3 ay sonra faaliyetine yeniden izin verilen bu sosyalist parti bugün için siyasî hayatımızda faal bir rol sahibi değildir.

"Sosyal - Demokrat,, adiyle bir parti müracaatı daha yapıldığını vaktile gazetelerde okumuştuk; bundan bir ses sedâ çıkmadı.

İşçi Ergenekon Partisi:

Millî bir ismi, sosyalist bir sıfatla birleştiren bu partinin faaliyeti de henüz başlangıç halindedir. İdeolojisi ve programı hakkında tafsilât sahibi değilim. (1)

Türk Sosyalist İşçi Partisi:

Eski mülkiye müfettişlerinden Bay S. Şevki Şener'in kurduğu bu parti, beyannamesinde, hükümet taraftarlığı yapmakta, iktidarı almak niyetini ayıplayıp, sadece bir kontrol partisi olarak kalmak isteğini belirtmektedir. Sırf kurucularından ibaret kalmağa mahkûm gibi görünen bu Parti, programında fazla bir sosyalizm emaresi göstermemekte, daha çok içtimaî adalet ve teminat noktasında durmaktadır.

Türkiye Sosyalist Partisi (T. S. P.):

Siyasî particilik geleneğinde,"Sosyal-Demokrat,, Sosyalist demek olduğu halde, yeniden "Sosyalist,, nâmile bir parti kurulmak istenmiştir. Kurucusunun Esat Âdil Müstecaplıoğlu (Âdiloğlu) olduğunu öğrenenler, bu "Sosyalist,, etiketinin paravan olduğunu ve "Komünist,, kelimesini gizlediğini tahmin edebilmişlerdi. Henüz resmen

(1) Kurucusunun adı Arif Hikmet Adsız olduğundan, yanlış olarak Türkçü Nihâl Atsızın partisi zannedenler olmaktadır.

kurulmamış olan bu partinin programı da neşrolunmadığı için, komünist prensipleri ne dereceye kadar açığa vuracakları kestirilemez. Gerek hükümet, gerekse büyük karşı - partiler, kökü dışarda komünist partisiyle irticaa âlet olacak klerikal partiye Demokrasi hürriyetinden istifade hakkını tanımayacaklarını ve kanunen teşekküllerine izin verilemiyeceğini ilân ettiklerine göre, "Sosyalist,, adıyla maskelenen bu teşebbüsün meşruiyete kavuşacağı şüphelidir. Bununla beraber, gaflet edilebilir ve Türkiyede bir komünist parti resmen ortaya çıkabilir. Bu bakımdan, memleketimizdeki Komünist particiliği geleneğine bir göz atmak faydalıdır.

Kurtuluş Savaşı sırasında, Atatürkün emriyle, Ankarada Yunus Nadi, Tevfik Rüştü, Mahmut Esat ve Şükrü Kaya gibi kimseler tarafından kurulan Türk Komünist partisini bahsımızın dışında bırakacağız, çünkü bu sadece Moskovaya karşı bir oyundu ve esasen oyununda da muvaffak olamamıştı. Türkiyenin asıl komünist partileri üç taneydi. Biri - gene Kurtuluş Savaşı sırasında - İstanbulda kurulan "İşçi - Çiftçi Sosyalist Fırkası,, (kurucusu Sosyalist Hüsnü Bey, mecmuası Aydınlık); ikincisi, Anadoluda kurulan "Halk İştirakiyûn Fırkası,, (kurucusu Hilmi); üçüncüsü de Moskovada, birtakım "Güya - Türk,, mülteciler tarafından kurulan ve sonra Anadoluya ayak basan Türkiye Komünist Fırkasıdır (Kurucusu Mustafa Suphi). Bunlar, kurucularından gayri pek taraftar bulamadan Ankara hükümeti tarafından - galiba 1925 sırasında - dağıtıldılar. Moskovadan gelen Mustafa Suphi ve arkadaşları ise daha evvel Trabzonda, halk tarafından linç edilmişlerdi.

Atatürk, bu komünist teşekküllere yumruğu indirdikten sonra, mahut gizli ve gayrı meşru komünist faaliyeti başladı. Moskovadan direktif alan komünistler, gizli gizli hücreler (cellule) kurdular, ihtilâl günü için çalışmağa koyuldular. Meşru faaliyeti ise, muhtelif maskelerle, muharrirleri yürütüyordu. Binbir isimle mecmualar çıkardılar, broşürler, kitaplar yayınladılar. Tan gazetesi, kurnaz

bir şekilde bu yolda çalışıyor, vazifesini görüyordu. Neşriyatı şiddetlendirdiler, Üniversite ve lise öğretim kadrolarına doldular, gençliği sinsi sinsi zehirlemeğe koyuldular. Bunlarla ancak Türkçü mecmualar ve yayınlar çarpışıyor, polis ise gayrımeşru faaliyetleri önlemeğe çalışıyordu. Nâzım Hikmetten sonra Fuat Reşatın liderliği altında koskoca bir teşekkül, daha sonra da onun dal budak salmış kolları meydana çıkarıldı. C. H. P. kesin surette komünist düşmanıydı; fakat onun antipatik elemanları, şahsî mevki endişesiyle komünistlerden evvel Türkçülerle uğraştılar ve C. H. P., 9 Mayıs 1944 de, Türkçülere karşı katî olarak cephe aldı, kütle halinde tevkifler yaptırdı. Bundan komünistler çok istifade ettiler ve azdılar. Fakat Rus tehlikesi göze batar bir şekil almıştı; neticede C. H. P., komünistlere karşı sert davranmağa mecbur oldu, Tan kapatıldı, birçok gizli komünist grupları tevkif olundu. Savaşın bitmesiyle C. H. P. sinde başlayan müsamahakârlıktan ve demokrat davranmak için gösterilen iyi niyetten ilk istifade edenler komünistler oldu. Çok kurnaz ve korkunç bir manevrayla, C. H. P. sine ve hükümetine karşı olan hoşnutsuzluğu, komünizm (daha doğrusu, Rusyaya bağlılık ve kölelik siyaseti, lehine istismar etmek istedilier. Ve halkın nekadar haklı şikâyetleri varsa, nekadar memleket dâvâsı ve demokrasi meselesi varsa, hepsini Tancı'lar, daha sonra da "Görüşler,,.. v. s. sayfalarında bayrak yapıp salladılar. Komünist olarak değil, sırf muhalif olarak yapılan bu propaganda tesirler uyandırıyor ve komünistleri, memleketin haklı şikâyetlerinin ilk ve en kuvvetli mümessili haline sokuyordu. Bu sırada Rusların vatanımızı parçalamak istedikleri ve Ermeniler, Gürcüler nâmına ileri sürdükleri istekler belli olmuştu. Ve Allahtan ki Türkçü neşriyat, yıllardır Tan gazetesinin ve diğerlerinin hüviyetini meydana vurmuş, maskelerini sıyırmış, iç yüzlerini Gençliğe tereddüde yer bırakmıyacak şekilde öğretmişti. 1944 Ankara nümayişinden bir buçuk yıl sonra, İstanbul Gençliği aynı şekilde komünist aleyhtarı bir nümayiş

yaptı ve bu sefer, Tan matbaasını ve diğer komünist propaganda merkezlerini tuzla buz etti, yıktı geçirdi. Milletin en dinamik parçasının bu haklı tepkisi bu sefer C. H. P. tarafından iyi karşılandı ve "millî reaksiyon„ olarak kabul edildi. Gerek gençliğin, gerekse C. H. P. sinin bu hareket tarzları memleket için çok hayırlı olmuş, millî dertlerin Rusçu komünistler tarafından istismarı durdurulmuştur. Diğer muhalif partilere vaktinde izin vermekle C. H. P., derhal ileri atılmakla da muhalif partiler, memleket hesabına çok faydalı ve doğru iş yapmışlar, halktaki hoşnutsuzluğun kör bir ifratla, sahte mümessiller peşinde gitmesine, vatana zararlı olmasına meydan vermemişlerdir. Bugün halkın dertleri ve millî dâvalar, komünistlerin değil, Demokrat ve Millî Kalkınma partilerinin bayrağındadır ve halk da, muhalefetini bu yollarda yürütmektedir. Mareşal Fevzi Çakmak gibi su katılmamış bir vatanperverin ve kahramanlık âbidesinin, müstakil aday olarak gösterilme teklifini kabul ettiği Demokrat Parti'yi komünistlikle, Rusçulukla itham etmeğe cüret eden ağızlar, milletin ancak nefretini kazanabilmişlerdir.

Aylarca sessiz ve hareketsiz durduktan sonra, komünistler yeniden faaliyete geçmişler ve "Sosyalist„ maskesiyle bir parti kurmağa kalkmışlardır. İzin alabilecekleri şüpheli olduğu gibi, alabilseler de, halkın gözü açılmıştır ve Komünistlerin istismar yolları yeni gidiş sayesinde tıkanmış gibidir. Demokrat ve milliyetçi olduğu kadar da sosyalist olacak bir parti, komünistlerin her türlü entrikasına büsbütün mâni olabilir.

Müstakiller ve Gazeteler

Sayın Mareşalin de dediği gibi, parti ihtiraslarına bir fren vazifesi görecek ve istikrar âmili olacak olan müstakiller büyük önem sahibidirler. Bunların başında Mareşal Fevzi Çakmağı, aralarında da Hikmet Bayuru görmekle halka bir ferahlık gelmiştir.

Gazeteler de Demokraside Partiler kadar büyük rol

sahibidirler. Son günlerin manzarasına bakarsak, İstanbulda, halk tarafından pek okunmayan bir iki gazeteyle Tanin hariç, diğer gazetelerin hep muhalefet safına geçtiklerini ve geçmekte gecikenlerin de, okuyucularını kaybettiklerini anlar anlamaz bu yana saptıklarını görmekteyiz. İçlerinde Tasvir, diğer gazetelere nazaran daha müstakil bir vaziyette bulunmakta ve her iki tarafın da haklı taraflarını kabul etmekle itidal göstermektedir. Fakat tenkitçilikte birhayli kıdemli bulunan Tasvir, memleket meselelerini cesaretle müdafaa etmek geleneğine devam etmekten başka bir şey yapmamaktadır. Karakter sahibi gazetecilik için bu çığrın iyice açılması şart olmaktadır. Bütün muhalif gazetelerin vazifelerini hakkile yaptıklarını da kabul etmek lâzımdır. Muhalefette en ileri giden "Vatan„ ve "Yeni Sabah„, haklı dâvaları temsil ettikleri için, halkın büyük sevgi ve ilgisini kazanmışlardır.

Kurulması Gereken Partiler

1) *Köylü Partisi:* Birçok çiftçi partileri lâfı dolaştığı halde, milletin % 80 ini tutan köylü sınıfını yalnız başına temsil etmek üzere bir partinin kurulmamış olması şaşılacak ve üzüntü duyulacak bir şeydir. Köylüleri İşçilerle bir arada ele alan "İşçi - Çiftçi„ partileri ideal köylü partileri sayılamaz, çünkü memlekette pek az tutan işçi sınıfının - esasen başka mahiyette olan - menfaatları kaygusu, köylü menfaatlarının gerekli şekilde ele alınmalarına engel olacaktır. Orta Avrupada ve Balkan memleketlerinde en önemli rolü oynayan köylü Partileri, Türkiyede çok daha büyük önemi haiz olacaktır. En kalabalık sınıfın ve bu milletin hakikî sahiplerinin partisi olacak olan Millî Köylü Partisini, denenmiş veya denenmemiş kıt vicdanlı politikacıların değil de, gerçekten bu sınıfı temsile lâyık, vatanperver ve münevver köylüler tarafından kurulmasını dileyelim. Eskiden "Anadolucu„ sıfatile anılmış olanlar belki de bu iş için en hazırlıklı olanlardır.

2) *Gençlik Hareketi Partisi:* Böyle bir parti, sınıf

esasına değil de "topyekûn millet,, telâkkisine dayanan ve sınıf kayguları bilmeyen bir temele kurulabilir. Çünkü gençlik, sınıf şuurundan çok millî şuuru kuvvetle duyar. Ve bu parti, gençliğe daha büyük mesuliyetler verilmesi prensibiyle birlikte, milliyetçi, demokrat, sosyalist esaslar güdebilir. Belki de en son olarak bahsedeceğimiz "Türkçü Partiler,, bunları temsil edeceklerdir, çünkü taraftarlarının esas kütlesini Gençlik teşkil etmektedir.

3) Türkçülük Partisi:

Türkçü olarak tanınmış bir iki arkadaşın bir Türkçü parti kurmak yolundaki teşebbüslerine hayır ve başarı dilemek düşer. Fakat bunların, fazla işlenmiş bir ideolojiden ziyade, sırf milliyetçilik (gelenekçi, icabında Turancı, ırkçı milliyetçilik) prensiplerine dayanacaklarını tahmin ederim. Benim burada incelediğim "İleri Türkçülük Partisi,, ya mevcut partilerin gelişmesi ve gruplaşmasile, ya da münevver gençlerin yepyeni bir teşebbüsüyle meydana gelebilir. İnşallah bunu yapmağa muktedir ve baş tarafta saydığım vasıfları haiz gençlere bu kitap nâciz bir teşvik yerine geçer de, bu partinin kurulduğunu görmek, yolunda kalemimle çalışmak bana nasîb olur. Muhakkak ki böyle bir parti, milletimizin asırlardır beklediği büyük kalkınmayı ve yüzyıllardır halledilmeden duran memleket meselelerini başaracak şekilde teçhizatlı bulunacaktır. Bu teçhizat, asırların imbiğinden geçmiş prensiplerdir.

IV) 4 Prensibin benimsemediğimiz çeşitleri

Dünyanın son merhalelerini teşkil eden dört prensibin bir tek tipte olmadığı mâlûmdur. Hangi çeşidini benimsiyeceğimizi bilmemiz gerekir. Sonra bu prensipleri aynen almayıp, bünyemize uygun değişikliklerle kabul edeceğimize göre, uygun gelmiyecek çeşitlerine de dikkati çekmek icabeder.

Milliyetçilik: Milliyetçiliğin şu çeşitleri, bizim milliyetçilik anlayışımızın dışında olacaktır:

a) Başka milletleri köleleştirmek, sömürmek şeklindeki Nazi ve Bolşevik milliyetçilik;

b) Dahilde, kendi milletinin kanını taşımayan vatandaşlara zulüm yapan, işkence ve imha eden, hiçbir hak tanımayan Alman ve Rus tipi ırkçılık;

c) Soyunda az bir şey yabancı kan taşıyanları Türk saymayan müfrit mânâda ırkçılık;

ç) Ve bunların aksi olarak, soyu toptan inkâr eden kültürcü Fransız milliyetçiliği;

d) O milliyete tam temessül etmemiş unsurlara karşı gafil bulunan milliyetçilik;

e) Kan verasetiyle intikal eden millî hususiyetleri inkâr edip, alabildiğine karışmalarla millî hüviyeti piçleşmeğe götüren fazla gevşek milliyetçilik;

f) İlk iş olarak Turan dâvasına kalkışılmasını isteyen Turancı milliyetçilik (neşriyatımda, dış Türklerin de varlığını yeni nesle ve halka öğretmek, onların da müstakil ve ileride hep Birlik olmalarını isteyen pantürkist Türkçülükle, bu işe hemen girişilmesini ve siyasî dâvâ olarak mücadelesine başlanmasını isteyen aceleci "Turancılığı„ daima ayırmış ve bu son şekli tenkit etmiştim);

g) Xénophobe, yani kendi millî kültüründen başka kültürlerin lâfını işitmek istemeyen, başka milletlere ve dünya kültürüne düşman, "sekter„ milliyetçilik;

ğ) Hep geleneklere (ananelere) saplanıp, asra uygun değişmeler ve inkılâplar istemiyen, kötü mânâda muhafazakâr şark milliyetçiliği;

h) Bunların aksi bir ifrat gidiş olarak da, doğru ve canlı gelenekleri tepen, körükörüne garp taklitçiliğine sapan, millî şahsiyeti kaybetmeğe yönelen son çağ milliyetçiliğimiz,

Bu prensibin hep taraftar olamıyacağımız çeşitleridir.

Demokrasi: Fransayı harap eden bir demokrasi tipi vardır: anarşiye kaçan hürriyet, hükümeti müstakar iş görmekten alıkoyan, faaliyetini çelmeleyen parlamento entrikaları, yurt menfaatlarının üstünde tutulan parti men-

faatları, icraî kuvvetin istikrarsızlığı, bunun başlıca vasıflarıdır. Anglo-Sakson tipi demokrasi ise bu prensibin en olgun örneğidir. Ancak bundaki kabul etmiyeceğimiz cihet, kemiyete verilen birinci dereçedeki roldür: her vatandaşın oyu eşittir ve teker teker sayıldıktan sonra, en fazla rakam (meselâ 1 fazlasıyla) hangi taraftaysa, o yol tutulmaktadır. Halbuki bu, en doğru yolu değil, çoğunluğun istediği yolu göstermektedir. Çoğunluk ise her zaman haklı olmıyabilir. Buna karşılık olarak çıkan Faşist sistemlerin Führer - Şef sistemleri ise aksi ifrata kaçmakta, tek bir ferdi bütün milletin mukadderatına hâkim kılmaktadır. Bu tek insan, nekadar kabiliyetli olsa, mutlaka doğru yolu görecek değildir; hele o kabiliyet vehimden ibaretse, o milletin âkibeti felâkettir. Şu halde, kemiyete birinci derecede rol veren tipteki demokrasiye karşı, keyfiyete bu şekilde kıymet vermeğe kalkışmak meseleyi hiç de hallet-memektedir. Çarenin ne şekilde düşünüldüğünün anlatılmasını ileri bırakıyor ve burada sadece, oy veriliş sırasında - fertler arasındaki kültür, kavrayış ve anlayış farklarına rağmen - herkesin bir tutulmasındaki yanlışa önem vermeyen demokrasi çeşidini kabul etmiyeceğimizi kaydetmekle yetiniyoruz. Hülâsa, kemiyetle keyfiyeti telif edebilen bir Demokrasi çeşidine taraftarız.

Sonra, bozguncu ve besbelli vatana ihanet teşkil eden fikirlere de hürriyetten istifade hakkını tanıyan Demokrasi çeşidini benimsemiyor ve bunu, bilfarz eroin satışını serbest ve vatandaşların izanına bırakmaktan farksız bir hürriyet telâkkisi sayıyoruz. Tabiatile bu mahdut alanlarda hürriyete kısıntı koyarken, bunun takdirini hükümete bırakan totaliter temayüllü demokrasilere de taraftar değiliz.

Sosyalizm: Sosyalizmin iki yüze yakın çeşidi sayılır. Beynelmilelci ve milleti, vatanı inkâr eden Sosyalizm, hayalci olduğu kadar, zararlıdır da. Millî olsa dahi, ihtilâlci ve merhaleci sosyalistlikleri de kabul edemeyiz: bunlar aslında komünizmden başka bir şey değildir. Esasen

komünistler, ihtilâlci sosyalistlerdir. Merhaleci Sosyalistler, komünizmi ihtilâlle değil de, meşru yollarla ve tedricen kurmak isterler. Öyle ki, hükümet başına geçtikten sonra, evvelâ büyük işletmeleri devletleştirirler, sonra büyük servetlere el koyarlar, ondan sonra orta ve küçük işletmeler fertlerin elinden alınır, nihayet herkesin elindeki evlere, arsalara, tarlalara, paralara ve her türlü mala el konarak, müsavat üzerine taksime kalkışılır ki, artık tam komünizme varılmış demektir. Böyle bir müsavat tatbiki imkânsız bir hayal olduğu gibi, cemiyetleri geriletici ve insanlık bakımından haksız bir fikirdir. Komünizme varan Sosyalizm nevilerini İleri Türkçülük aslâ kabul edemez. Küçük İşletmelere de müdahale eden ve bütün milleti memurlaştıran, her türlü şahsî teşebbüsü yokeden müfrit sosyalizm şekilleri de bizce doğru değildir .Bizce Sosyalizm, ancak büyük işletmelerin ve nihayet bazı orta işletmelerin devletleşmesi, çok büyük çiftliklerin topraksız köylülere dağıtılması, büyük servetlere ve büyük miraslara çok kuvvetli müterakki vergiler konması olmalıdır. Fakat bu çeşit sosyalizme, hattâ en mutedil devletçiliğe bile Liberalistlerin yaptıkları en önemli tenkit, işletmelerde memuriyet zihniyeti hâkim olduğundan ve şahsî kazanç olmadığından, istihsalin düşük ve maliyeti yüksek olacağıdır. Buna karşı tasarlanan çarelerin izahını ileriki bahislere bırakıyorum.

Barışçılık ve anti - emperyalizm: Bunun da çeşitleri çoktur. Henüz milletlerarası güven ve yasanın kurulamadığı şu sıralarda, safçasına sulha inanıp silâhsızlanmak, yahut da, herşeyi başka devletlerin veya Birleşmiş Milletlerin yardımından bekliyerek ve umarak gevşemek, kabul etmiyeceğimiz bir barışçı zihniyettir. Dünya barışını kurtarmak için, başka milletler fedakârlık yapmazken, kendi millî menfaatlerimizden zerre kadar fedakârlık yapmağa da taraftar olamayız. Dünya Devleti projesi tatbik yoluna girecek olursa, millî hususiyetlerin kaldırılmasını isteyen kozmopolit barışçılığı hiçbir zaman benimseyemeyiz.

İşte, bu dört prensibin saydığımız tipleri ve çeşitleri, İleri Türkçülüğün dört prensibince kabul edilmiyecektir. Bu bakımdan İleri Türkçülük, tamamile hususî bir mahiyet taşımakta, kopye ideolojilerden epey uzakta bulunmaktadır.

V) Türk Fikir ve Fiil Tarihinde İleri Türkçülük Prensipleri

Âdettir, bir millete herhangi bir fikir kabul ettirilmek istendi mi, onun "yerli,, olduğu, tarihte kökleri bulunduğu isbata çalışılır. Bu âdet büsbütün yanlış da değildir, çünkü tatbik edilmesi istenen fikirler ve hele siyasî program, yabancı diyarlardan kopye ve memlekete tamamen yabancı şeyler olursa, millî bünyeye uymaz, hayatî ihtiyaçlara cevap vermez, suni kalır. Onun için, modern temayüllerden alınmış dahi olsalar, bunların millî ihtiyaçlarımıza uyup uymadıkları, millî temayüllerimize benzerlik ve yakınlık gösterip göstermedikleri araştırılmak, müsbet cevap alınırsa tatbikini istemek, yoksa vazgeçmek icabeder. Şunu derhal söyliyeyim ki Milliyetçilik, Demokrasi ve Sosyalizm, esas mahiyetleri itibarile, tarihimizin belki en bâriz hususiyetlerini teşkil etmekte, binlerce yıllık fikriyatımızda ve yaptıklarımızda kalın izleri görülmektedir. Bu üç prensip için tamamen yerlidir ve millîdir dersek, hiçbir safsata yapmadığımıza, peşin fikirlere kapılmadığımıza ve millî gururla mubalâğa etmediğimize inanmakta haklıyız. Bunun birkaç önemli delilini daha ileriki bahislerde vereceğim için, burada sadece beyanla yetiniyorum. (Deliller ve tafsilât, son bölümdedir).

Küçük ve Orta milletlerdeki Barışçılık prensibine gelince, muhakkak ki bu, Türkçülüğe tamamen yabancı bir şeydir. Tarihte bizim kadar savaşçı ve istilâcı millet bulmak zordur. Fakat bu savaşçılığımız iyi araştırılırsa, sömürgecilik gibi sebeplere dayanmadığı, daha çok şeref ve şan gibi psikolojik âmillerden hız aldığı görülür. Onun için bu-

gün Türk, şan ve şerefi başka alanlardaki mücadelelerde arar ve bulabilirse, kolaylıkla Barışçı olabilir. Sonra, bizim teklif edeceğimiz Barışçılık, miskin ve hayalperest bir sulhçuluk olmayıp, millî haklar uğrunda savaşmağı mukaddes sayan mâkul bir prensip olduğuna göre, Türk ruhuna aykırı bir tarafı olmıyacaktır. Nihayet en tipik karakterimiz, sonsuz bir merhamet duygusu olduğuna göre, başka milletleri ezmemeği kabul eden bir barışçılığı benimsemekte zorluk çekmeyiz.

VI) Eski Kanaatlerim ve İleri Türkçülük

Programını çizeceğim İleri Türkçülüğün ekserî prensipleri, elime kalem aldığım gündenberi îmanla müdafaa ettiğim, işlediğim ve uğrunda felâketlere uğradığım eski fikirlerimdir. Fakat bunlardan bir kısmı için, eskidenberi müdafaa ettiğim fikirlerdir diyemem.

Her insan hayatı boyunca, değişen dünyaya uymak ve evvelce farketmediği yeni hakikatleri farkedip olgunlaşmak için, eski görüşlerini az çok değiştirebilir ve tekâmül ettirebilir. Bu tabiidir. Fakat olgunlaşıyorum diye, André Gide gibi, her 3-5 yılda bir kanaat değiştirivermek şahsiyetsizlik, dünya değişiyor diye, bazı politikacılar gibi, o günün galip fikrine uyuvermek ve gömlek değiştirircesine fikir değiştirmek karaktersizliktir. İnsan, hayatında, bir veya iki defa, samimî olarak eski kanaatlerini yeni gördüğü hakikatlere göre tâdil edebilir ve bu suretle, devrini anlıyamayan, yaşayan bir ceset haline girmekten kurtulur.

Ancak, kanaaalerini değiştirdiği halde, efkârıumumiye unutmuştur zihniyetiyle, sanki eskidenberi bu fikirdeymiş gibi davranmak ve yazmak, en tiksinti duyduğum fikrî ve vicdanî sahtekârlıklardandır. Vicdanına kıymet veren insan, "ben eskiden şu hususta başka türlü düşünüyordum. Sonra hatamı - veya eksiğimi - farkettim ve bu fikre vardım,, diye itiraftan çekinmemelidir.

Milliyetçiliğe eskidenberi inanırım. İlk yazımdan,

tevkifim gününe kadar, bütün yazı, mecmua, kitap ve sözlerimde bu fikri müdafaa ettim. Bu ülkü için mücadele ettim ve felâkete uğradım. Fikrim değişmemiştir ve bugün çizdiğim programın birinci maddesi gene Milliyetçiliktir.

Sosyalizme de en genç yaşımdanberi îman ederim. Cereyan eden mahkemedeki ifadelerden de sâbit olduğu veçhile, daha Lisedeyken kurduğum Güremin ideolojisini yaparken, "Turanizm,, adlı defterlerimde koyu devletçi esaslar yazıyordum. Sonra çıkardığım koyu ırkçı Ergenekon mecmuasında da bu prensibi müdafaa etmiş, daha sonra da Bozkurt mecmuasında bu yolda yazdığım (Türk Köylüsü) başlıklı yazım yüzünden mahkemeye verilmiş ve mecmuamız da bu sebepten kapatılmıştı. "Türkçülüğe Giriş,, adlı eserimde de bu prensibi esas tuttuğumu yazmış, 1942 de çıkan Bozkurtun 1. inci sayısında (cilt II), (Milliyetçilik) başlıklı bir etüd neşretmiş ve Milliyetçiliğin "Cemiyetçi - Devletçi,, olması icabedeceğini, kapitalist liberalizme düşman olduğumu yazmıştım. "Kızıl Faaliyet,, adlı eserde - (Bizim Hükmümüz) bahsinde -, sonra da Gök - Börüde (sayı 7: "Rus Mucizesinden alınacak ders,,) - hep millî bir sosyalizmi müdafaa etmiş, Milliyetçilik Yolunda adlı kitabımda, "Milliyetçilik,, bahsinde, "aşırı zenginlikle, lüksle ve istismarcı veya verimsiz sermayeyle mücadele,, esasını koymuş (sah. 33) ve "Türkçülük Nedir?,, adlı yazıda ise, gene bu aşırı veya verimsiz sermayeyle mücadele esasını koymuş, fakir halkın hayat seviyesini yükseltmek dâvasını Türkçülüğün başlıca mevzularından saymıştım (sah. 10).

Şunu da belirtmeliyim ki bu sosyalist prensipleri, en koyu milliyetçi ve ırkçı prensiplerle bir arada müdafaa etmekte ve "Bozkurtçu Türkçülük,, diye ortaya atmaktaydım. Bu hususta yazdıklarımdan daha çoğu bende henüz hazırlık halindeydi ve "işçilerin de kâra iştirak edecekleri devlet işletmeli sosyalizm,, sistemimi "Bozkurt Türkçülüğü,, etiketini taşıyan 50 zarfımdan 42 incisini

teşkil eden zarfta, dosyalar ve malzeme halinde topluyordum. (Bugün bu malzemelere polis el koymuş ve hâlâ iade etmemiş vaziyettedir).

Gene eskidenberi diktatörlüğe ve totaliter nizama aleyhtardım. 1940 da çıkan "Türkçülüğe Giriş,, adlı ana-program kitabımda, hürriyeti boğan diktatörlük rejimlerine, tek şef sistemine şiddetle hücum etmiştim (sah. 31-35 ve sah. 229). Aynı şekilde, totaliter cemiyetçiliği de tenkit etmiş, Türkçülüğün bu metotları prensip edinemiyeceğini yazmıştım. Türkçülüğün idare alanında prensibi, bence reform görmüş bir Demokrasi olmalıydı. Buna "Disiplinli Demokrasi,, adını veriyordum. "Hürriyetçi ve disiplinli devlet,, tabirini de kullanıyordum (T. Giriş, sah. 229)

Ancak, bu Demokrasinin teferruatında aynen bugünkü gibi düşünmediğimi itiraf etmeliyim. O zaman, tek partili bir Demokrasiyi tercih ediyor, Devlet Reisine çok fazla yetkiler vermenin doğru olduğu kanaatini taşıyordum. *Fakat tenkit ve söz serbestîsine mutlak surette inanıyordum.* (Türkçülüğe Giriş, sah. 31-35, Milliyetçilik Yolunda, sah. 10) Bugün sunduğum program, o zamanki Demokrasi anlamımdan - Hürriyet yönünden - biraz farklıdır. Mamafih bugün de İngiliz ve Amerikan ve hele Fransız demokrasisini aynen kabul ediyor değilim.

Barışçılığa gelince: İşte bu prensipte, fikirlerimde, epey kesin bir değişme olmuştur. Evvelce Savaşın mutlak faydasına inanıyordum. "Hazır olmadan ve sık sık harbetmek zararlıdır,, kaydını koymakla beraber, Türk Birliği tahakkuk ettikten sonra, kuvvetli iseler, Türklerin Asya ve Avrupada, eski atalarımız gibi, cihangirliğe girişmelerini haklı ve lüzumlu buluyor, emperyalist harpleri önlemenin boş olduğunu, kuvvetli olan devletin istilâya kalkışacağını ve bu hareketinde o milletin "haksız,, sayılamıyacağını yazıyordum. Kuvvetliye kuvvetle dayanılır diyor, Alman emperyalizmine mâruz kalırsak, An-

glo-Sakson devletlerle bir olup kendimizi kurtarabileceğimizi, 40-50 yıl sonra Türk Birliğini yapıp koca bir İmparatorluk olunca da, her yolun açık olduğuna inanıyordum.

Fakat hapse girip, orada eziyetler içinde - benim gibi - kıvrananları, iztirap çeken insanları gördükten, başkasının acı duyuşunu tâ etimde ve sinirimde hissettikten sonra, ve delik deşik olarak ebediyen ayrılan milyonlarca insanın kayıplarile sevdiklerine verdikleri tüyler ürpertici iç acısını tasavvur edip bu ayrılık acısını kendimde hissettikten sonra, eski inançlarımdaki hata ve eksiğimi anlamamama imkân yoktu. Hapse girmeyen veya çok büyük acılar çekmeyen insanların tam olgunlaşamıyacaklarını boş yere söylememişler..

Ben, bu zamana kadar, hep kafamla düşünmüştüm: Tarih ve sosyoloji, emperyalist harplerin bile netice itibarile Medeniyete faydalı olduklarını söylüyorlardı; mantık, kuvvetlinin "haksız„ sayılamıyacağını besbelli gösteriyordu. Çalışkan ve faal bir milletin, daha az çalışkan bir millete nazaran daha fazla hak sahibi olmak ve kendi milletdaşlarını onunkilerden daha iyi yaşatmak için yayılmak istemesi haklı değil miydi? Talih ve tarih neticesi, ufak, fakat çalışkan olan milletler için de, "eh, ne yapalım, zeki doğmayan talebeyi sınıfta bırakırken, kendi kabahati değil ki diyerek cayabilir miyiz? Bu da böyle„ diye düşünüyordum.. Bütün bunlar, hep mantık ve ilim tetkikleri gibi soğukkanlıydı! Sanki gökteki yıldızların seyir kanunlarını tâkip ediyor gibiydim. Halbuki işin bir başka cephesi, bir başka hakikatı vardı: Tetkik ettiğim milletlerin canlı insanlardan mürekkep oldukları ve böyle olaylarda fışkıran muazzam İnsan İztirabı.

İşte hatam, eksiğim buradaydı ve ıztırabı tam duyduğum ve tam gördüğüm an, gözlerimdeki bağ düştü ve hakikatın tamamını görebildim. Medeniyet ve mantıkî hak kadar, milyonlarca İnsanın ıztırabı da bir gerçekti.

Giriş'i Kaparken

Buraya kadar yapmış olduğumuz tahlil ve tenkitler, prensiplerimizi ve sistemimizi kendiliğinden ortaya çıkarıyor. Pürüzler ayıklandıktan, sınırlar çizildikten sonra, "İleri Türkçülük„ diye isim verdiğimiz ve sınıf temeline değil, bütün sınıfları kavrayan millet temeline dayanan mutasavver partinin programı belirmiş oluyor. Bununla beraber, bu prensipleri kısaca ele alıp izah etmek ve saymak da faydalı olacaktır.

TÜSTAV

Hem de ötekinden daha canlı, daha müthiş bir gerçek. İnsanlar bu felâketten kurtulmak için çareler düşünmeleri mânasız, zararlı bir şey değil, derin ve mukaddes bir ihtiyaçtı. İleri Türkçülük, bu yolda merhamet ve insanlığı mutlaka presip edinmeliydi. Savaşın ebediyen kaldırılamıyacağı belki bir gerçekti. Fakat gayret sarfedip, hiç olmazsa fevkalâde seyrek bir âfet - hem de o zaman faydalı, zarurî bir âfet olurdu - haline getirmek lâzımdı. Sonra onu cihan mikyasını alıveren bir yangın şekline girmek istidadından tedavi gerekti. Ve nihayet, azgın tahripçiliğine, sömürmelere set çekmeliydi.

Hem bu, milliyetçilik icabıydı da: atom bombasının ve korkunç tahrip silâhlarının icad edildiği şu günde, bunlara malik olmayan, olsa da yarışamıyacak olan Türk milletini, mahvına sebep olabilecek harplerden korumak, bunun için de milletlerarası bir Nizamın, âdil ve tarafsız bir kurulun teşekkülünü arzulamak şarttı. Ancak bu oluncaya kadar da kuvvetli bulunmak, millî menfaatları çiğneyecek en ufak bir teşebbüsü harple karşılamak zaruretine her zamanki kadar inanıyorum.

Nihayet, milletlerarası münasebetlerde İstiklâl ve anti - emperyalizm prensipleri gütmekle, esir Türk ülkelerin kurtulması dâvasını beynelmilel bir dâvâ haline koyacağız ki, bu da eski kanaatlerime yeni bir yolda tahakkuk imkânı açar.

Hulâsa, burada inceliyeceğim prensiplerin çoğu, benim eskidenberi müdafaasını yaptığım prensiplerdir (Deliller ve tafsilât, kitabın son bölümündedir). Demokrasi bahsinde sadece ufak çapta ve bir iki yerde, fikirlerimin eksik olduğunu anlamış ve bunları daha geliştirmiş bulunuyorum. Nihayet Savaş ve Barış bahsinde, tamamen yeni bir görüş sahibi oldum.

BİRİNCİ BÖLÜM

PRENSİPLER

I — Milliyetçilik Prensibi

İleri Türkçülük peşin ve kesin olarak milliyetçidir. Bütün öteki prensipleri, en evvelâ Türk milletinin hayrı ve faydası için güder: Türke fayda. Milliyetçi olan "İleri Türkçüler„ şu milliyetçi prensiplere inanırlar:

1) *Türkün târifi:* Millet, ne yalnız kan beraberliği, ne de sırf iktisadî menfaatleri veya dilleri bir olanların topluluğudur. Bu bakımdan, Marksist millet târifini reddettiğimiz gibi, tek unsurlu kültür târiflerini de kabul etmiyoruz. Her memlekete uyacak tek bir millet târifi yoktur; her biri ayrıca doğru olan 3-4 grup millet târifi vardır: Türk milletinin bünyesine uygun olan millet târifi şudur: *dil, tarih, soy, gelenek, din, kültür, iktisat, vatan ve dilek birliği bağlarile birbirleriyle kenetlenmiş insan topluluğuna millet denir.* Türk milletinin diğer milletlerden ayrı bir dili, kendine has bir tarihi, başka milletlerinkine benzemeyen bir ırkî hüviyeti, tarihi içinde yoğrulmuş hususî bir gelenek ve kültürü, coğrafî durumundan doğma ve kendine mahsus iktisadî menfaatleri, tarihinin yadigârı bir vatanı, kültürüyle yoğrulmuş muayyen bir dini ve dileği vardır. İşte Türk milleti budur ve bu bakımdan başka milletlerden ayrı bir varlık arzeder. Türk olan insan da, bu bağların ekseriyetini haiz olan insandır: türkçe konuşan, Türk tarihinde kendini bulan, soyca Türk ırkından gelen veya kanca bilâhare Türkleşmiş olan, diğer Türklerle aynı gelenek, kültür, din, iktisat ve vatan birliği bağlarile bağlı olduğunu hisseden ve birlikte yaşamak isteyen, birlikte millî felâketlere üzülen ve millî zaferlere sevinen insandır. Tabii bütün bu şartları birden haiz insan bulmak her zaman mümkün değildir. Türk soyundan olduğu, Türklüğü içinde

hissettiği halde ana dili türkçe olmayan veya hıristiyan olan insan gene Türktür. Soyca Türk olmayan, fakat kanca Türkleşmekte olup, Türklüğe bağlanan, türkçe konuşan, diğer millî şartları haiz olan kimse de Türktür. Hattâ, Türk soyundan olduğu, türkçe konuştuğu, Türk geleneklerini taşıdığı ve Türk vatanında oturduğu halde, Türk olmadığını, ayrı bir grup halinde yaşamak istediğini söyleyen veya bir yabancı devletin idaresinde yaşamağı tercih eden - meselâ bir Nogay, bir Azerî, bir Trakyalı - gene Türktür. Çünkü bunlar, bir milletten - daha doğru bir deyimle, bir milliyetten - olmanın ekser şartlarını haiz bulunuyorlar. Milliyetçi, böyle bir iki şartı noksan bulunan milletdaşlarının bu şartları da kazanarak, daha koyu Türk olmasını arzular. Meselâ, yukarıki misalimizdeki tipin türkçe öğrenmesini, diğerinin, bir Türk kızıyla evlenerek yabancı kanını öteki nesilde büsbütün tasfiye etmesini, sonuncusunun da, Türklüğünü idrak edip, milletdaşlarile bir arada yaşamak isteğini taşımasını arzular ve bunun için çalışır.

Bu münasebetle bir iki noktayı daha belirtmek gerekir: milleti, siyasî sınırlarla târif etmedik. Millet, yukarıki unsurlarile birlikte, tarihin yarattığı bir varlık olduğu için, geçici ve çok kere sunî siyaset icaplarının çizeceği devlet sınırlarile çerçevelenemez. Vaktiyle Hatay siyasî sınırlarımıza dahil değildi diye, Hatayda yaşayan Türklerin Türklüklerini kimse inkâr etmemiştir. Bugün Bulgaristanda yaşayan yüzbinlerce Türk de, siyasî sınırlarımızın ötesinde oldukları halde, bizim milletimizdendir. Azerbaycan Türkleri için de bu böyledir, Türkistan Türkleri için de. Türk milleti ve Türk deyince, batıda Balkanlardan ve Adalardan, Doğuda, Doğu Türkistana kadar; Kuzeyde Kazandan, Güneyde Irak ve Suriyeye kadar uzanan engin sahada yaşayan 60 milyonu mütecaviz insan anlaşılır. Bu koca millet, birçok lehçelere ayrılmış bir tek dil konuşur: türkçe. Tâ Sakalardan ve Hunlardan başlayan şanlı bir tarihin yoğurduğu, müşte-

reken felâketlere uğramış, müştereken zaferlere erişmiş, Türk tarihinin malı olan bir kütledir; ancak son 6 asırdır, batıya gidenleri, Doğuda kalanlarından ayrı bir tarih yaşamışlardır, fakat geçen müddet, bu iki grubu iki ayrı millet haline sokacak kadar değildir. Bu 60 milyonluk insan grubu, tarih içinde muhtelif nisbette karışmalar sonunda, müstakar bir ırkî benliğe malik olmuştur. Türk milletinin nasıl kendine has bir dili varsa, aynı şekilde de kendine has bir ırkı vardır. Yani, insanlığın bu parçasında, Veraset kanunları mucibince, dada çok şu tipte insanlar doğmaktadır: buğday tenli, orta ve ortadan az uzun boylu, düz veya pek hafif çekik gözlü, kestane saçlı, elâ-kestane gözlü, yuvarlak başlı (bracycéphale ve occipital arrondi), dar burunlu, azıcık belirli elmacık kemikli, kuvvetli yapılı, dayanıklı; geç, fakat şiddetli öfkeli, cessur, çok büyük askerî kabiliyetli, benci, geçimsiz fakat kuvvetli bir otorite altında örnek disiplinli; teşebbüs kabiliyeti az; sanat zevki ve sanat kabiliyeti vasatın üstünde, çok zeki, kavrayış kudreti çok derin, sentetik, pratik dehâlı, hükmetmek meyli kuvvetli, iradeli, başkalarının hüviyetini benimseyip onların sahasında da kendini sivriltmek hevesine mağlûp, bir sahada aynı enerjiyi uzun zaman gösteremeyen, itiyat edindiği işlerde çok çalışkan, yoksa tembel; fakat birdenbire, müthiş hamleli faaliyet gösterebilen ve o zaman çok dinamik olan, toptan iyi görüşlü, teferruatta ihmalci; zaruret halinde merhametsiz, fakat mümkün oldukça çok merhametli, müsamahakâr, gösterişi sevmeyen, vakur, fakat gururlu, ve oldukça kıskanç, haysiyet ve şerefine çok düşkün, asil zihniyetli, ciddî, fakat melânkolik olmayan insanlar (1).

(1) Azamî bitaraflığa gayret ettiğim ve realist olmağa çalıştığım meydandadır: ne kendimizi aldatalım, ne de aşağılık duygusuna kapılalım. Neysek oyuz ve öylece iyiyiz. Menfî hususiyetlerin çoğunu, milletimizin mâruz kaldığı kan karışmalarının tesirine atfetmek yanlış olmasa gerek.

Şüphesiz başka tipte Türkler de doğmakta, yahut da bir iki noktası bu orta tipten ayrılarak vücut bulmaktadır. Bunlara Türk değildir diyemeyiz. Ancak Türk kütlesinde (tabi öz Türklerde) veraset, ekseriyetle yukariki hususiyetleri tekerrür ettirmektedir ki, işte buna "Türklerin ırkî hüviyeti,, diyoruz. Öztürk Soyundan olup ta, orta tipten ayrılarak doğan Türkler dahi çok kere, orta tipten çocuklar hasıl etmektedirler. Bu suretle, bütün Türkleri birbirlerine bağlayan bir de müşterek *kan veraseti* vardır.

Bu 60 milyonluk Türk kütlesinin, çoğu canlı ve güzel gelenekleri, reforma muhtaç, fakat aslı kuvvetli bir İslâm dini vardır ve böylece de birbirlerine bağlıdırlar. Bu koca milletin, her karış toprağı şehit kanile sulanarak mukaddesleşmiş, asırlarca Türk emeği ve eseriyle işlenerek Türkün silinmez damgasını taşıyan, madenleriyle, denizleriyle, topraklarile, şehirlerile, dağları ve ormanlarile, Kızılırmakları, Sakaryaları, İrtişleri ve Amuderyalarile muazzam bir vatanı vardır. Ve bu topraklarla icaplanan iktisadî hususiyetleri vardır. Tarihte olduğu gibi, bugün de bir arada yaşamak, beraber sevinmek, beraber dertlenmek isteyen bu koca insan kütlesine, Türk milleti deniyor. Görülüyor ki millet, siyasî sınırlarla tahditlenemiyen, tabiî bir varlıktır.

Buna karşılık, siyasî sınır içinde herkesin Türk milliyetinden olması şart değildir. Esasen buna maddî imkân da yoktur. Olsa olsa, Türk tabiiyetinde, Türk vatandaşları olurlar. Türk vatandaşı olmak sıfatiyle, kanunların kendilerine bahşettikleri hakları haiz olurlar. Fakat tabiatın ve tarihin bir eseri olan Türk milliyetini onlara hiçbir yasa, hiçbir nüfus kâğıdı bahşedemez. Türkçe konuşmayan, bizimle müşterek tarihi, müşterek ırkı olmayan, bizim kültürümüzü benimsememiş olan, bizim geleneklerimizle yaşamayan kimseleri, Türkiyede yaşadıklarını ve Türk vatandaşı olduklarını ileri sürerek, kim "Türk milliyetindendir,, diyebilir?

Hülâsa İleri Türkçülük, Türkü bu şekilde anlayan bir Milliyetçilik güder.

2) *Milletini sevmek:* Dünyadaki bütün Milliyetçilikler gibi, İleri Türkçülük Milliyetçiliği de, kendi milletini sevmeği esas şart tanır. Fakat bu, genel bir kelimedir. Sevmek derken, şunları kasdettiğimizi anlamalıyız:

a) Türk milletini, bir bütün halinde hissedip sevmek. Türk milletini, sadece brakisefal olduğu, cessur ve zeki olduğu, çok iztirap çektiği, şanlı bir tarihi bulunduğu için değil, ona mensup bir insan olduğum için severim. Onun bir parçası, o gruba mensup bir insan olduğum için severim. Bu milleti ayrı varlık yapan hususiyetlerini kendi içimde ve çevremde hissettiğim için severim. Hulâsa, Türk Milletini, büyük mikyasta "kendimiz„ olduğu için sevmek. İnsanın babasını, anasını sevdiği gibi. Bu baba ve ana çirkin, hasta, hırçın, kötü, haksız olabilir; dejenere olmayan evlât, tam bir hissedişle bu ana ve babayı herşeye rağmen sever. Sevilen bir kadının meselâ saçları kızıldır; burnu hafif kemerlidir.. Objektif bir tetkikle, kara saçlı, düz çekme burunlu bir başka kadın daha güzeldir denebilir. Fakat âşık kendi sevgilisini sever ve saçlarının rengini, burnunun şeklini bütün öteki renk ve şekillere tercih eder. Sevgilisi ona vefasızlık edebilir. Ondan uzak yaşar, ona yanaşmaz, fakat onu daima sever.. Çünkü sevgi şarta bağlanamaz. İşte insanın kendi milleti ve vatanı da böyledir (1): başka milletlerin hakkını çiğneyebilir, zayıf, geri olabilir, kendi içinde adaletsiz, geçimsiz, ekseri insanları kara derili, basık burunlu zenciler, ülkesi de çöller ve kayalar olabilir. Bütün bunlara rağmen, milliyetçi insan milletini ve vatanını sever. Milletim benim çalışmalarımın kadrini bilmiyebilir, bana hakaret

(1) Çok güzel bir İngiliz sözü vardır: "*My country, right or wrong...„* (Haklı veya haksız, gene de vatanım...) Eric Knight'ın "*This Above All„* adlı romanında da, İngiltereyi sevgilisine kötüliyen sosyalist genç, sonunda "Gene de İngilizden başka bir şey olmak istemem„ der.

edebilir, eziyet edebilir, memleketten kovabilir, yahut da, doğru bulmadığım bir yola, toptan sürüklenip gidebilir.. Ben bu memlekette oturamam, vatanımdan ve milletdaşlarımdan uzakta yaşarım.. Fakat gene de milletimi severim, tehlikeye düşse, koşar, sınırlarında can verebilirim.. İşte milletini sevmek budur.

b) Üçüzlü sevgi: millî hususiyetleri sevmek, korumak, geliştirmek: Milletini seven milliyetçi, milletini o muayyen millet yapan bütün hususiyetlerini de sever. Bu "millî hususiyetleri„ korur ve inkişafına çalışır. Milliyetçi Türk, türkçeyi sever; belki de ifade kabiliyeti türkçeden daha kuvvetli olan başka diller vardır; fakat milliyetçi Türk, türkçe konuşmaktan zevk duyar. Türkçenin yabancı kelimelerle bozulmamasını, özleşmesini, iyi yazılarak kuvvetlenmesini, zenginleşmesini ister; bütün Türklerin "edebî dil„ bilecekleri kuvvetli bir Türkiye türkçesinin teessüsünü arzular.(1)

Türk milliyetçisi Türk tarihini sever, onun şanlı sahifelerinden gurur, felâketlerinden teessür, ihanete uğrayışlarından kin duyar. Bundan sonraki tarihimizin de şerefli ve parlak olmasını ister, bunun için kendi payına düşeni yapar.

Türk milliyetçisi, Türk milletinin ırkî hususiyetlerini sever. Bir sevgilinin hususiyetlerine âşık nasıl aşıksa, Türkün beyaz tenini, yuvarlak başını, elâ badem gözlerini, endamını, tipini öyle severiz; yiğitliğini, âni dinamizmini, aşırı gururunu, müthiş zekâsını, disiplinli ruhunu, mertliğini öyle beğeniriz. Bu maddî ve manevî hususiyetler kan verasetiyle nesilden nesile intikal ettiğinden ve yabancı ırklarla karışmalar, bunları bozacağından, hafifleteceğinden, Türk milliyetçisi, sevdiği bu hususiyetleri korumak ödevini de benimser. Nihayet, beden terbiyesiyle vücut hususiyetleri, kafa ve ruh terbiyesiyle manevî hususiyetler daha iyiye doğru gelişeceklerinden ve

(1) Tedricî bir öz türkçeciliğe taraftarız.

azamî kudretlerini bulacaklarından, Türk milliyetçisi bu inkişaf ödevini de benimser.

Türk milliyetçisi, Türkün millî geleneklerini sever. Yaşayış, eğleniş, üzülüş hayatımızda şekilleşmiş geleneklerden - tabii geriletici ve zararlı olanlar müstesna - zevk alır, milletçe bu geleneklere uygun yaşanmasını, bunların, aşırı garp modasıyla ölmemesini, bilâkis, modern çağa uygun olabilecek şekilde tekâmül etmelerini ister. Meselâ, bugünün icaplarına da uyacak şekilde tekâmül ettirilmiş eski Türk geleneklerine uygun bir ev döşeyiş, düğün yapış, giyiniş, matem tutuş, eğleniş, çocuk yetiştiriş.. v. s. gibi.

Türk milliyetçisi, Türk kültürünü (harsını), Türk estetiğini sever. Millî geleneklere uygun Türk sanatını (edebiyatını, musikisini,.. ilh) sever, zevk alır. (1) Halk türkülerini, halk oyunlarını aşkla sever. Fakat Türk milliyetçisi, sırf geleneklere bağlı bir "mürteci muhafazakâr„ değildir. O aynı zamanda da, sevdiği şeylerin tekâmül etmesini ister. Bu bakımdan da tekâmülcü - gelenekçidir. Bu Türk kültürünün, millî hususiyetleri bozulup kaybolmadan, mâziden bağı kopmadan, asrın ihtiyaçlarına uygun hale gelmesini, hattâ daha da ileri merhalelere varıp çığır açmasını ister. Korur ve inkişafına çalışır. Esas şudur: zararlı olan her gelenek değiştirilecek, fakat faydalı, faydalı olmasa da zararsız bütün millî geleneklere yapışılacaktır.

Türk milliyetçisi Türk ahlâk geleneğini sever, bunların bozulmadan devam etmesini, daha da incelmesini ve pekleşmesini ister, çalışır.

Türk milliyetçisi, Türk olan insanları sever, korur ve onların her bakımdan yükselmesine çalışır.

---

(1) Ecnebî kültür ve sanatlardan zevk almamayı şart koşan Xénophobe (ecnebî düşmanı) bir milliyetçilik, geri ve iptidaîdir. Bizim aradığımız, hepsinden zevk almakla beraber, kendi milletininkileri daha çok araması ve sevmesidir. Bu da millî bir itiyat meselesidir.

Türk milliyetçisi, Türk vatanını, Türk toprağını sever. Yani vatanperverdir. Yurdunun taşına toprağına, göğüne suyuna âşıktır. Onların bütünlüğünü korur, düşmanlarile savaşır, tehlikelerini savar, en iyi bir şekilde işlenmesini ve îmar edilmesini ister.

Türk Milliyetçi, İslâm dinini de, bütün Türklerin dini olduğu için, sever, korur ve tekâmül etmesini, devrimize uygun, aydın insanları da tatmin edebilecek bir din haline gelmesini ister. (1)

Hülâsa, Türk Milliyetçisi, Türkün olan her şeyi sever, korur ve gelişmesine çalışır. Milletini sevmekle işte bunları kastediyoruz

3) *Milletini tercih etmek:* Miiliyetçi bir âşık olduğundan, milletini bütün öteki milletlere tercih eder. Türk milliyetçisi, hükümeti beğenmese, milletini cahil, şehirlerini pis, iklimini kötü bulsa bile, gene de bu milleti ve bu memleketi sevecek ve ötekilerine tercih edecektir. Kültürüne hayran olduğu bir başka millete de, rejimine taraftar bulunduğu bir başka devlete de kendi milletini tercih edecek ve kendi milletinin menfaatlerini ötekilerinkinden ayrı tutup müdafaa edecektir.

Bu, insanın en tabiî, en köklü, en "insan,, duygusudur: mensup olduğu grubu tutmak, tercih etmek, iyi ve güzel bulmak, ötekilerini aşmasını istemek, bundan bir gurur ve saadet duymak.. Fenerbahçe - Galatasaray klüpçülük duygusu ufak çapta neyse, milliyetçiliğin bu cephesi de büyük çapta aynı mahiyette bir duygudur: insanın mensup olduğu milleti iyi ve güzel bulması, tutması, tercih etmesi, ötekilerini aşmasını istemesi ve bundan gurur, şeref, zevk ve saadet duyması.. Beynelmilelciler, "bu duyguyu kazıyalım, yokedelim,, diyorlar. Halbuki, medeniyet alanında terakki sebeplerinin en mühimi bu duygu olduğu gibi, bu zengin heyecan, gurur, şeref, zevk ve sa-

(1) Terbiye sistemimizde onu bir unsur olarak kabul etmekle beraber, din ve devlet işlerinin bütün diğer sahalarda ayrı tutulmasına, yani lâikliğe taraftarız.

adet kaynağını ruhiyatımızdan söküp atacak olursak - ki esasen imkânsız ya! - insanlığımız nerede kalacak? Saadet kaynaklarını azaltmağa ve kısırlaştırmağa kalkarsak, bu hayat yaşanmağa pek az değer bir şey, kıt ve basit zevkli, yeknasak bir yük olur.

Esasen bu duyguyu, asırlar, dinler ve mezhepler bile sökememiş, her türlü tethiş, işkence ve terbiye yolları bile silememiştir. Çünkü insan ruhunun en bâriz hususiyetidir. İnsanlar daima kendi zümrelerini tercih etmişler ve bundan gurur ve şeref duymuşlardır. Her insan, milletinin büyüklüğünden ve şânından kendine manevî bir pâye ayırmıştır ve ayıracaktır.

Biz de Türk milletini her millete tercih ederiz. Sevdiğimiz hususiyetleriyle, bu milletin öteki milletlere nazaran daha iyi ve güzel olduğuna inanırız. Ama geriliğimizi de öteki milletlerin ileriliğine tercih eden karanlık kafalı, mürteci milliyetçilerden değiliz. Geriliğimizi biliriz ve bunun bir kötülük olduğunu itiraf ederiz. Ancak bizce, Türk milletinin geriliği, Avrupalıların iddia ettikleri gibi, kabiliyetsizliğinin bir neticesi değil, sadece ters ve muvakkat bir talihsizliğin, yakın tarihimizdeki feci felâket ve ihanetlerin bir eseridir. Yoksa Türk milleti, bu talihsizliğe uğramadan evvel, nekadar ileri ve kuvvetli olduğunu isbat etmiştir. Demek ki kabiliyetlidir. Ancak, kültür milliyetçileri kolayca bedbin olabiliyorlar: çünkü bu talihsizlik neticesi, asırlarca geri kaldığımız bir gerçektir; onlarca artık bu farkı alamayız, ileri milletlere yetişemeyiz. Halbuki biz, Türk milletinin ırkî bir kabiliyeti olduğuna ve veraset yoluyla bu kabiliyetin bugün de milletimizin kanında mevcut olduğuna inanıyoruz. Sonra, fevkalâde süratli hamleler yapabilmek hususiyetini haiz, çok zeki ve dinamik bir millet olduğumuza da inanıyoruz; işte bunun için, milletimiz hesabına bedbin olmuyoruz. Bu milletin ergeç kendine en müsait bir rejim yaratacağına ve şaşırtıcı hamlelerle mesafeyi aşıp, ileri milletler seviyesine yetişeceğine,

hattâ bir gün tekrar en başa geçeceğine inanıyoruz. Bu işe başlamıştır bile. Bu inancımız, Türk milletinin ırkî cevherine, içtimaî şartlarla sinen, fakat silinmeden, nesilden nesile kan veraseti yoluyla intikal eden büyük ruhî hususiyetlerine inanmaktan ileri geliyor. İşte bu fıtrî - yani yaradılıştan var olan - hususiyetleri dolayısile de milletimizi öteki milletlere tercih ediyor ve üstün tutuyoruz. Atatürkle beraber, "Türk, her milletten ve her ırktan üstündür„ derken, işte bu ırkî cevher ve kabiliyetine olan inancımızı ifade ediyoruz. Yoksa, Alman ırkçılarının yaptıkları gibi, "bütün öteki milletleri ve ırkları ezmek, onlara tahakküm etmek, sömürmek hakkımızdır!„ gibi mânâlar çıkarmıyoruz. Bizimki sadece kendine güvenin ve milletini tercihin bir ifadesidir ki, Patagonlardan İngilizlere ve Fransızlara varıncaya kadar, istisnasız her millette ve milletlerin hemen her ferdinde bulunan tabii bir duygudur. Öteki milletler kendilerini tercih etmekte - objektif bakımdan - haklı mıdırlar ve hakikaten üstün kabiliyetli midirler? Bunu tâyin bize düşmez. Fakat Türk, objektif olarak da, tercihimizi haklı çıkaracak kadar kabiliyetli, cevherli ve güzel hususiyetli bir millettir. Bunlar kanında vardır.

Milletimizi üstün tutarken, gene kanındaki fıtrî hususiyetlerin bir kısmının güzel ve iyi olmadığını da açıkça itiraf etmeli ve körce kendini beğenmişliğe düşmemeliyiz. Meselâ, ihmalcilik, başlanan bir işi aynı enerjiyle devam ettirmeyiş, teşebbüs kabiliyeti kıtlığı, çekememezlik, başkasının hüviyetini taklit etmeğe meyil gibi hususiyetler, kötü şartların birer yadigârı olmaktan ziyade, yaradılıştan bizde, kanımızda var olan hususiyetler gibi görünüyor. Fert için iyi bir terbiye, onun veraseti, ve fıtratı üzerinde nasıl rol oynarsa, iyi içtimaî şartlar da milletlere öylece müessir olur ve bu kötü hususiyetleri törpüler, inkişaflarını durdurur, iyi olan taraflarımızı azamî bir geliştirmeye tâbi tutar. Kötü şartlar ise, bu menfi hususiyetlerimizin alabildiğine gelişmele-

rine ve geriliğimize sebep olmaktadır. Bu sebepten, milletimizin ırkî hususiyetlerini beğenir ve tercih ederken, bunların azamî gelişmelerini temin edecek bir fert terbiyesi ve içtimaî nizamı kuracak, kötü hususiyetlerimize ise inkişaf imkânı vermeyecek şartlar tesis edeceğiz.

Nihayet, milletini tercih etmenin diğer veçhesi de, ancak kendi milletinden olanlara itimat etmek ve tercih etmektir .

4) *İstiklâl ve Birlik:* Türk milliyetçisi, Türk milletinin istiklâlini kaybetmemesini ve parçalanmamasını ister. Türk milletinin daima müstakil kalması, hiçbir parçasının esir yaşamaması ve Millî Birliği tam mânâsile temin etmeleri, Türk milliyetçisinin başlıca ülkülerindendir. Ancak bu işe vakitsiz girişmemek ve mevsimsiz hareketler yapmamak şart olabilir. (1) Fikir ise, mevsim ve zamanla mukayyet olmadan daima prensip şeklinde ve kesin olarak ilân edilmeli ve İstiklâlle Millî Birliğin, Türk milliyetçiliğinin değişmez şartı olduğu bilinmelidir.

5) *Millet işlerinde dürüstlük, çalışkanlık ve fedakârlık:* Türk Milliyetçiliği, devlet ve millet işlerinde mutaassıp, hassas, titiz bir dürüstlük prensibine inanır. Her türlü yolsuzluk, milliyetçiliğe aykırıdır. Miskinlik ve uyuşukluk yerine tam verimli bir çalışkanlık, "nemelâzımcılık„ yerine de cemiyet işlerile ilgilenmek, uyanık bulunmak, nefsî menfaatlerinden fedakârlık yapabilmeği prensip edinmek, milliyetçilik icabındandır. Hülâsa, eskilerin "vatanperverlik„ dedikleri şey, Milliyetçiliğe dahil bir prensiptir.

6) *Doğru ve iyi yol:* Milliyetçilik, milleti yükselt-

(1) Nitekim ben şahsen, bütün makalelerimde ve kitaplarımda, aceleci ve mevsimsiz Turancılığa şiddetle hücum etmiş, vakitsiz maceraların tehlikesine işaret etmiştim. Talihin garip bir cilvesi olarak, "Turancı„ sıfatile tevkif edildim ve yargılandım!

meği, kalkındırmayı ve milletdaşların refah ve saadetlerini temin etmeği amaç bildiğine göre, ancak millete faydalı olabilecek fikir ve akidelerin benimsenmesine, millet hayatında faydalı yollar tutulmasına taraftar olabilir. Türk Milliyetçisi, zararlı prensipler ve sistemler güdemez. Meselâ, ahlâksızlığı teşvik edemez, servet kaynaklarının mahdut kimselerin elinde kalmasına taraftar olamaz, irticaa sapılmasını, medenî dünyaya uymamayı, fen ve tekniğe bigâne kalıp, softalıkla vakit geçirmeği, tek başımıza silâhsızlanmamızı isteyemez, komünizmi, geleneklerimizi tepip başkalarını taklit etmemizi, alabildiğine melezleşmemizi, milletin akibetini diktatörlere teslim etmemizi siyasî hürriyetten vazgeçmemizi, baştakilere dalkavukluk etmemizi teklif edemez, bu kanaatleri benimseyemez, bu yola giremez. Çünkü bunlar, milletin tekâmül ve refahı için zararlı fikir ve prensiplerdir. Türk milliyetçisi, ancak ahlâk, tekâmülcü - gelenekçilik, tam milliyetçilik, cemiyetçilik (Sosyalizm) ve demokrasi gibi faydalı fikir ve kanaatların müdafîliğini yapmalıdır.

7) Millî dâvâlar:

Türk milliyetçisi, milletimizin büyük millî dâvâlarını da bilmeli ve benimsemelidir. Birçok alanlarda cemiyetimiz büyük buhranlar geçirmekte, derin yaralar ve gerilikler göstermektedir. Fıtrî cevherimizi koruma dâvası, millî şahsiyet dâvası, ahlâk dâvâsı, millî kültür dâvası, Millî birlik dâvâsı, Teknik ve Eğitim dâvâsı, Sanayi dâvâsı, Zihniyet dâvâsı, köy dâvâsı, idare dâvâsı,.. gibi büyük İnkılâplar bekleyen dâvâlarımızı Türk milliyetçiliği önemle ele alır.

İşte *İleri Türkçülük* ideolojisinin *"Milliyetçilik„* prensibi bu noktaları ihtiva etmektedir.

II — Demokrasi Prensibi

İleri Türkçülüğün Demokrasi anlamı, Fransanınki gibi sadece Hürriyet üzerine dayanmıyacaktır. Nasıl hürriyet haklarımız, başkasının haklariyle sınırlanıyorsa ve nasıl mutlak hürriyeti ancak hayalperest anarşistlere terkediyorsak, devlet - fert münasebetlerinde de, milleti baltalıyacak hareketlere hürriyetten istifade hakkı tanınmıyacak ve bir sınır çizilecektir. Bu sınıra vaktile "Disiplin,, adını vermiş ve "Disiplinli - Demokrasi,, tâbirini ortaya atmıştım. Fakat disiplin, derhal Faşist - Bolşevist otoriterliğini hatıra getirdiğinden, okuyucuyu irkiltiyor. Onun için "sınır,, tâbiri daha uygun olacaktır.

Bundan başka, "şahsiyet - keyfiyet,, meselesi üzerinde de önemle durulmuş ve bu demokrasi, "fert - kemiyet,, demokrasiyle karşılaştırılmıştır.

Demek ki İleri Türkçülüğün Demokrasi görüşünde üç veçhe vardır: Hürriyet, sınır, keyfiyet. Kısaca bunları gözden geçirelim:

1) *Hürriyet veçhesi:*

Halk hükümet için değil, hükümet halk için yaratılmıştır ve varlığının sebebi budur. Bu bakımdan, halk menfaatları mukaddestir. İdare hiçbir sınıfın veya imtiyazlı grubun değil, seçimlerle beliren halkın elinde olacaktır. Ve kanunî şartları haiz olan her Türk, ayni şartları taşıyan diğer Türkün önünde eşittir. Memlekette ancak kanun hâkimdir ve bu kanunu, milletin vekilleri yaparlar. İdare uzvu (icraî kuvvet), ancak kanunla haiz olduğu yetkileri kullanabilir, bunları hiçbir veçhile aşamaz. Polis ve emniyet kuvvetleri de ancak kanunun emrindedirler ve siyasî sebeplerle halkı rahatsız etmek üzere değil, bilâkis korumak ve siyanet etmek için vazifelendirilmişlerdir. Siyasî hürriyetler alanında en ileri gitmiş demokrat memleketlerde tatbik edilen hürriyetçilik kabul edilecek ve ilerde anlatılacak müesseselerle sağlana-

cak, kâğıt üzerinde bırakılmıyacaktır (matbuat, tenkit, vicdan, söz, din, toplanma, cemiyet - parti - sendika kurma hürriyetleri). Bunlara sınırı ancak kanun çizer (sınırı aşağıda göreceğiz). Halk iradesini, gizli ve tek dereceli, fakat özel mahiyetteki seçimlerde oyunu kullanmak suretile belli eder (tafsilât ilerde). İdare, yukarıdan aşağıya doğru değil, aşağıdan yukarıya doğru kurulur ve hükümet Meclisler önünde mesul olur. Suç zanlıları ancak çok kuvvetli karinelerle ve kanun dahilinde tevkif edilebilirler; mevkuflar, ancak kaçmıyacakları şekilde takyidata tâbi tutulabilir ve kâtî surette mahkûm olmayan hiç kimseye suçlu muamelesi yapılamaz. İşkence tarzında cezalar ve işkenceli tahkikatlar şiddetle yasaktır ve buna kalkışan memurlar, idama kadar varan cezalarla cezalandırılabileceklerini bilmelidirler. Hulâsa, can, mal, vicdan ve fikir (propaganda mahiyetini bile alsa) tam hürdür ve emniyet altındadır.

2) *Sınır veçhesi:*

a) Âdi suçların (Ceza Kanunundaki suçların) matbuat yoluyla işlenmesi ancak şiddetlendirici sebep olabilir.

b) Yabancı bir devletin menfaatlarını güderek yapılacak her türlü hareket, neşriyat ve propaganda yasaktır. Bunu tâyin hükümete değil, Meclisin özel bir kuruluna aittir. Heyeti umumiyenin tasdiki şarttır. Hükümet müddei olabilir.

c) Türk milletini, kozmopolit prensip gereğince, millet olarak insanlık içinde eritmek ve yoketmek yolundaki hareket ve propagandalar da yasaktır.

ç) Halkı Kanunlara ve hükümetin kanunlara uygun kararlarına itaatsizliğe teşvik veya silâhlı isyana kışkırtmak yasaktır. Fakat bu kanunlar dahi tenkit edilebilir.

d) Halkı ahlâksızlığa, irticaa, hiçbir veçhile harbetmemeğe teşvik, diktatörlük lehinde hareket ve neşriyat, askerlikten soğutmağı hedef tutan, Türklük duyğusu ve aile bağı aleyhinde olan propagandalar yasaktır.

Fakat bütün bu sınırların aşılıp aşılmadığını tâyin,

mahkemelere ve - eğer neşriyatla yapılmışsa - Meclisin özel kuruluna aittir. Yoksa hükümete kalsa, bundan bil- istifade, hoşlanmadığı kimseleri ve gazeteleri bununla damgalayıp tethişe kalkışabilir.

3) *Şahsiyet - Keyfiyet veçhesi:*

Gerek yaratılış, gerekse tahsil ve bilgi, daha doğrusu dünya ufku gibi farklar hiçe sayılarak fertlerin oylarını eşit sayış, sadece bir kemiyet demokrasisidir ve ferdiyetçiliğe dayanır. Biz, ferde ve kemiyete saygı göstermekle beraber, keyfiyetin ve şahsiyetin bu derece ihmal edilişini doğru bulmuyor ve şahsiyete de, keyfiyete de kıymet veren bir Demokrasi tipi arzuluyoruz. İlhamımız, bir ara demokratlaşmağa heveslenen Çarlık Rusyasının *Sens* (Zemstvo) usulü değildir. Bu sınıfî usulde, büyük çiftlik sahipleri, bankerler, zenginler yüzlerce oy sahibi oluyor ve halkın oyu ekalliyette kalıyordu. Bu mürteci usuller düşüncemizden uzaktır. Biz, "demokrasinin refomu,, adı altında Avrupa mütefekkirlerinin birkaç yıldır işledikleri mevzulardan az çok ilham almış bulunuyoruz. Ve Şiller'in *"Reyler sayılmamalı, tartılmalıdır,,* sözüne bağlanıyoruz. Usulümüze göre, memleketin esas kütlesi birer oy sahibi ve eşit sayılacaktır. Ancak daha ufak nisbette istisnaî vaziyetler kabul edilecek ve bunlara fazla oy hakkı tanınacaktır. Bunlar, fazla oylarile birlikte, hiçbir zaman tek oylu kütlenin yarısı nisbetinde bile olamıyacaklarından, fazla oy kullanmak suretile, arzusu hilâfına çoğunluğu başka yollara sürükleyecekleri iddia edilemez. Çoğunluk ekalliyette kalacak [illegible] ğildir. Olsa olsa, reyler çok dağıldığı zaman, bu f[illegible] oyların teraziyi şu veya bu tarafa ağır bastırmak s[illegible] le tesiri görülebilir. Ve kararsızlık, en doğru istih[illegible] te halledilmiş olacaktır. Bu suretle kemiyet ve fe[illegible] lü esas tutulurken, şahsiyet ve keyfiyet ciheti d[illegible] edilmemiş olacaktır.

Usulü pek kısa olarak anlatalım:

a) Tamamen tahsilsiz bulunan ve okuma yazma bilmeyen vatandaşlar 1 oy sahibidir;

2) Tahsilsiz, fakat okuyup yazma bilenler 2 oy, ilk tahsilliler ise 3 oy sahibidir (Gerek 1.nci maddedekiler, gerekse buradakiler, köylerinin ilkokuluna günün muayyen saatlerinde daima uğrayabilir ve ilk okul öğretmeni tarafından daima imtihan edilmek talebinde bulunabilirler; bu imtihan, tamamen basit umumî bilgilerden ve yurt meselelerinde gösterdiği alâkanın sıhhat derecesini ölçmekten ibarettir. Başaranlar, bir daha üst mertebeli oy sahipleri arasına geçerler. Öğretmen, dikkatini çekecek köylüleri bizzat bu imtihana dâvet edebileceği gibi, muvaffak olmıyanlar da kaza okuluna itirazda bulunabilirler. Herkesin oy derecesi nüfus tezkeresine kaydolunur. Öğretmenlerin particilik gayretiyle vazifelerini suiistimal etmemeleri için tedbir alınır).

3) Ortadan Liseye kadar her kademe tahsil sahipleri dört oya sahiptirler.

4) Yüksek tahsilliler 8 oy sahibi olurlar.

5) Öğretmenler, asistanlar, doçentler, profesörler, milletvekilliği, Umum Müdürlük, müsteşarlık, bakanlık, başbakanlık, generallik, elçilik, gazetecilik, muharrirlik, yargıçlık, danıştay üyeliği vazifelerini görenler veya görmüş olanlar 10 oy sahibi olurlar.

Üniversitede kurulacak özel bir enstitü, bu oy mertebelerine - tahsil veya mevki şartını haiz olmadıkları halde - liyakat iddia edeceklerin müracaatlarını kabul eder ve ...ına göre bir imtihandan geçirir (icabında o vatandaşın ...unduğu yere bir heyet gönderir veya o vilâyetteki öğ...enler grubunu tavzif eder). Bu suretle her vatandaş, ...va ve yurt görüşü yeter derecede genişse ve lâyıksa, ...nin verdiği haktan daha fazla oy sahibi olabilir.

...u da ilâve edelim ki yukardaki rakamlar kâtî de... daha çok bir fikir vermek içindir.

...azalar:

... suretle, keyfiyetin ve şahsî kıymetlerin, rak-

kam yığınları altında boğulmasının önüne geçilmiş olur. Bu farklı oyların, eskiye nazaran neticeyi fazla değiştiremiyeceğini iddia etmiştik. Ufacık bir misal (rakamlar tamamen farazîdir, fakat nisbet doğruya pek yakındır): Türkiyede seçmen adedi 8 milyonsa, bunun 3 milyonu okuyup yazma bilmiyenlerden ibarettir: etti, tek reylerden 3 milyon oy. Okuyup yazma bilen tahsilsizler de 2 milyon tutar: etti, ikişer oydan, 4 milyon oy: ilk tahsilli 2 milyon seçmeni de buraya katalım, üçer oydan etti 6 milyon; hülâsa, memleketin çoğunluğunu teşkil eden ve okuyup yazma bilmiyenlerle pek az tahsilliler, yani asıl halk kütlesi, cem'an yekûn 13 milyon oya sahiptir. Buna karşılık yüksek tahsilli seçmenler yarım milyonsalar, sekizer oydan 4 milyon oy, diğer fıkradakiler de azamî yarım milyonsalar, onar oydan, 5 milyon oy eder ki, münevver kütlesi bu suretle 9 milyon oy sahibî olur. Şu halde, memleketin kalabalık halk kütlesi 13 milyon, oldukça tahsilli zümre ise 9 milyon oy sahibidir ki, bu rakamlar, fazla oy hakkı tanınanların. teker ve ikişer oy sahibi olanları hiçbir zaman - oy imtiyazları sebebile - ekalliyette bırakamıyacaklarını gösterir. Olsa olsa, dediğimiz gibi, oylar fazla dağıldığı zaman bu keyfiyet unsuru bir rol oynıyacaktır ve bu da memleketin faydasına olacaktır. Bu oy farkındaki imtiyaz, sınıflara, ailelere veya şuna buna değil, sırf tahsilleriyle, şahsî kabiliyetleriyle buna lâyık olanlara tanındığına göre, anti - demokratik değildir. Çünkü hakikî Demokrasinin tam münevverler için ideal rejim olduğu daima söylenmiştir. Burada liyakate, kültüre imtiyaz tanınmıştır ve bu liyakate mâlik olan herkes - arabacı olsun, köylü olsun - o derecedeki hakkı kullanmağa mezundur. Denilecektir ki, "doğru ve sıhhatli görme kabiliyetini tahsile bağlamak yanlıştır. Nice tahsilli olup dar görüşlü, tahsilsiz olup geniş düşünüşlü vatandaşlar vardır..... Buna iki kesin cevap vereceğim: bir kere, her kaidede istisna vardır. İstisna kaideyi bozmaz ve herhalde kabul etmeliyiz ki, umumiyetle, tahsilli kim-

seler cahillerden daha geniş ufuklu ve gerek dış, gerekse iç meselelerimizi anlamağa daha ehildirler. Sonra, tahsil diploması aşılmaz bir şart olarak dikilmemiştir: köylere varıncaya kadar her yerde açık bulunacak imtihan kapıları, tahsili olmayıp liyakatı olanlara fazla oy hakkını tanıyacaktır. Nihayet, tahsil herkese açıktır ve hak kapısı kilitli değildir. Ayrıca şunu da belirtmek faydalı olacaktır ki bu çeşit bir seçim, iki dereceliden çok daha demokratiktir. Tek dereceli ve kemiyetli seçim tarzından ise daha haklı, daha doğrudur. Şahsiyete ve keyfiyete kıymet verdiği gibi, nisbetleri dolayısile daima azlıkta kalmağa ve kanaatleri sıfır olmağa mahkûm bulunan münevver zümresinin nisbetsizliğine kısmen çare bulmak suretile de, diğer usule nazaran daha âdil, daha haklı ve çok daha demokratiktir.

Seçimler, modern demokrat memleketlerde olduğu şekilde, halkın doğrudan doğruya oyunu kullanacağı tek dereceli ve gizli rey usulile yapılacaktır.

Müesseseler: (1)

a) Kamutay: Millet, yukarıda bahsettiğimiz seçim şekliyle, 300 milletvekili seçer; bunlar Kamutayı (Millet Meclisini) teşkil ederler. Kamutayın iş görüşü, tam bir hürriyet havası içinde, Ana Yasamızda yazıldığı gibidir. Ancak kararlarda ve kanunlarda rey toplanırken, bakanlara ikişer, Başbakana da 15 oy hakkı tanınır. Bu usul haklıdır, çünkü kıymeti takdir edilerek işbaşına geçirilen bir kimsenin düşüncelerinde ve reyinde de ayrı bir değer aramak mantıkî, aksi mantıksızlıktır; bundan başka, hükümet başında bulunanların, vaziyeti daha iyi görüp fikir edinebileceklerini de mümkün görmek gerekir. Nihayet bu esas, doğru gören, fakat hitabet kuvvetleri muarızlarınki kadar olamıyacak olan bazı bakanların veya hükümet reislerinin bu yüzden mağlûp olmama-

(1) Bu bahis, kitap fazla büvüdüğü için, son dakikada hulâsa edilmiştir. Tafsilâtı eserin ikinci baskısına bırakıyık.

larını sağlıyacaktır. Bu usul, memleketi her an değişen hükümetlerin istikrarsızlığından kurtarır ve kuvvetli hükümet fikrini mümkün kılar. Esasen çoğunluk gene milletvekillerindedir ve icra kuvvetinin fazla oyu, sırf zayıf bir çoğunlukla projelerin baltalanmasını önler.

b) Yüce Kurul: Âyan meclislerine benzer ve 40 kişiliktir. Memleketin en seçkin ve tarafsız kimseleri arasından, on yıl için seçilirler. On üyesini hükümet, beşini Cumhur Başkanı, yirmi beşini de Kamutay seçer. Ayrıca kararlaştırılacak bir miyar geregince, "mühim,, sayılan Kanunlar ancak Yüce Kurul'dan da geçtikten sonra yürürlüğe girerler. Yüce Kurul, Ana Yasaya aykırı göreceği her kanunu, yürürlükteyken bile, müzakereye alabilir. Yüce Kurulun, sırf matbuat ve hürriyet dâvalarında mahkeme vazifesini görecek özel bir komisyonu vardır ve bu kararların temyizi, Yüce Kurulun Umumî Heyetidir. Yüce Kurulun 4 seçkin üyesi "Millet Müfettişi,,dir. Sık sık ve âni olarak memleketin her tarafını, her çeşit faaliyeti teftiş eder, halkın şikâyetlerini dinler, raporlarını verirler. Bunların emrinde bulunacak 10-15 kişilik özel bir memur kadrosu, bu şikâyetlerin haklılığını araştırmak ve havale edildikleri yerlerde ne olduklarını takip etmekle vazifelidir.

c) Kurultay: Gerek Yasaların tasdiki, gerekse Ana Yasaya muhalefet işlerinde Yüce Kurulla Kamutay birleşerek *Kongre* halinde içtima eder: buna *Kurultay* diyoruz. Üç yüze karşı kırk gibi bir nisbetsizliği kemiyet alanında gidermek maksadile, Yüce Kurul üyelerine bu nisbette oy fazlalığı hakkı tanınır. Kararlar çoğunlukla verilir. Cumhur Başkanını da 5 yıl için Kurultay seçer (Cumhur Başkanı bir partiye mensup olabilir. Fakat tarafsızlığını sarsmamak için, bu partinin icraî herhangi bir vazifesini üzerine alamaz).

ç) Devlet memuriyet mekanizması: Her işe, lâyık olan alınır. Az memur, dolgun maaş ve kırtasiyecilik düşmanlığı prensipleri güdülür. Bareme rağmen,

sarih başarı gösterenler süratle terfi ettirilir. Öğretmenlik ve kadınlara uygun diğer meslekler hariç, memuriyete evvelâ erkek memurlar, yer kalırsa da, zaruret sıraları göz önünde tutularak kadınlar alınır. Siyasî işlerde tarafsızlığı bozucu hareketler, devlet işinde tenbellik, nemelâzımcılık ve her türlü yolsuzluk şiddetle cezalandırılır. Türk soyundan olmayanlar, ancak Türklerden sonra ve Türk şuurunu taşıdıklarını iyice isbat ettikten sonra devlet memuru olabilirler.

III — Sosyalizm Prensibi

Çok kere büyük kapitalistler, ancak kendi menfaatlarına uyduğu müddetçe milliyetçi olmuşlar, menfaatlarını başka yerde görünce, tereddüt etmeden millet düşmanlarile işbirliği yapmış, yabancı devletlere yanaşmışlardır. Sonra bu kapitalistler, yığınlarca işçiyi (1) kendi menfaatları için kullanmakta olduklarından ve bu asırda insanın insan tarafından kendi menfaati yolunda kullanılması ağır geldiğinden, istismar ediliyor hissi uyanmakta ve sınıf kini doğmaktadır.

Bu kapitalistler ancak devlet zoruyla işçilerin vaziyetini islâha yanaşmakta, bunlarda bile kanunda kaçamak yerler bulup yan çizmektedirler. Nihayet para, muhakkak ki ahlâkı bozmakta ve ekser zenginlerde, hele sermayedar zenginlerde, paralarile herşeyi yapmağa muktedir oldukları hissi bulunmakta. bu hissin verdiği gurur ve ahlâkî kayıtsızlık cemiyette yara açmaktadır. Filhakika rüşvet ve yolsuzluğun müsebbipleri muhakkak ki bu zenginlerdir. Paralarını cemiyetin hayrına kullanan pek az zengin vardır ve bunlar istisna olduğundan, istisna üzerine kaide kurulamaz. Cemiyetin servet membalarının mahdut ellerde bulunarak, paranın hep bunların cebine akması, hep mahdut kimselerin, milyonerken, daha çok milyon sahibi veya milyarder olması, paranın dar bir

(1) İşçi kelimesi bütün bu kitap boyunca, ücret mukabili iş gören her çeşit emekçi karşılığı olarak kullanılmıştır.

sadaha birikip yığılması, muhakkak ki bir içtimaî adaletsizliktir ve bu zenginliğin zekâ ve dirayet mahsulü olması, vaziyeti değiştirmemektedir. Sonra, hususî mâmuller, müstahsilden halkın eline geçinceye kadar, birçok elden geçip her elde bir kâr hissesi alıkonduğundan, mallar pahalılaşmaktadır.

Halbuki işletmeler devletleşince: Bir kere bu servet membaları, birkaç kişinin menfaatına değil, onu işleten işçi ve memurlardan başlayıp, bütün millet menfaatına işleyecek ve para getirecektir. Sonra, "ferde„ memur olmaktan kurtulup devlete memur vaziyetine giren işçi, haysiyetinin kırılmadığını hissedecektir. Sınıf kinleri kalkacak, yekpare bir millet olmak kolaylaşacaktır. Düşman istilâsı karşısında halk, şunun bunun menfaati için istismar edildiği halde, kimbilir ne için dövüşüyor vaziyette değil, kendisinin de iktisaden istifade ettiği, benimsediği, faal rol oynadığı âdil bir vatanı ve nizamı müdafaa ettiğini kuvvetle hisseder durumda olacağından, en büyük bir inatla savaşacaktır.

Devlet bütçesi ise, bilhassa bu servet kaynaklarile dolacağından, hem zenginleşecek, hem de âmme hizmetlerini hep halkın sırtından alınma vergilerle temin etmek mecburiyetinden kurtulmak kabil olacak, vergiler hafifletilebilecektir. Nihayet, böyle bir sosyalist inkılâbın yapıldığı ve yapılmakta olduğu memleketlerde komünizm gibi müfrit fikirler yayılamamakta, Bolşevik Rusyanın kışkırtmaları ise halk arasında zerre kadar ilgi ve yankı uyandırmamaktadır.

İleri Türkçülüğün Sosyalizmi:

a) Beynelmilel değil, millîdir .Sırf Türk milletinin faydası içindir.

b) İhtilâlci değil - tekâmülcü ve tedricîdir.

c) Nihaî gayesi, büyük işletmeler ve en çok orta boy işletmelerin bazılarının devletleştirilmesi olup, müfrit sosyalistler ve komünistler gibi, ufak mülkiyeti ve ufak işletmeleri devletleştirmeği kabul etmez.

ç) Devletleştirilen iktisadî müesseseler, memuriyet zihniyetiyle işletilmiyecek, istihsalden bütün işçiler ilgilendirilecektir.

d) Devlet eliyle işletilen müesseselere hususî şahıslar muayyen nisbetlerde hisse senetleriyle iştirak edebilirler.

e) Devlet bu işletme mahsûl ve mamulâtını, halkın refahını güçleştirmiyecek ve hayatı pahalılaştırmıyacak şekilde bir kârla halka satacaktır (tabii lüks maddeler ve içkiler bundan hariçtir).

1) *Devletleştirilecek, millîleştirilecek şeyler:*

Bunun teferruatı şimdiden tesbit edilemez. Memleketin iktisadî ve mâlî bünyesinin ince ve derin tahlil ve tetkikinden sonra bu hususta cetveller yapılabilir ve bir tasarı düşünülebilir. Şimdilik ancak ana çizgileri konabilir.

a) Bir kere, büyük servetlere ve büyük miraslara kuvvetli müterakki vergiler konmalıdır; buna karşılık ufak miraslardan, ikramiye ve tekaüdiyelerden pek cüzî vergi alınmalı, zaten ufak olan bu meblâğlar, bugün yapıldığı gibi, işe yaramaz hale getirilmemelidir .

b) Büyük bina sahiplerinden de, fazla irat tesbit edildiği takdirde, aynı şekilde vergi almalıdır .

c) Büyük araziler devletleştirilmeli ve sonra bunlar, topraksız köylüye dağıtılmalıdır. Bugün Toprak Kanunu ile bu hayırlı işe başlanmıştır. Buna hız vermeli, fakat topraklandırılan köylülere de ufak bir işletme sermayesi ve vasıtaları avans olarak mutlaka verilmelidir.

ç) Miktarı çok fazla olmasa bile, muayyen bir zaman boyunca verimsiz bırakıldığı anlaşılan hususî servetlere ve lükste, sefahatte kullanılmakta israr edilen servetlere - kendi hâdleri fazla vergilere tâbi tutulmamış olsa bile - devlet tarafından el konulur ve bankalar vasıtasile o fertler hesabına işletilir.

d) Büyük servet kaynakları, mâdenler, taşıt vasıtaları, büyük sanayi işletmeleri istisnasız olarak milletleş-

tirilir ve işletilecek olanlar da ancak devlet eliyle işletilir.

e) Fazla işçi kullanan bütün orta işletmeler de devletleştirilir.

f) Fert teşebbüsierine terkedilenler ise, kullandıkları her türlü işçilerin emniyet ve refahlarını Beveriç plânına benzer bir sistem dahilinde içtimaî sigortalarla garanti etmeğe mecbur tutulurlar.

g) Devlet dahi işlettiği bütün memur ve işçilerini ayni sistem dahilinde korumağa mecbur olur.

h) Fakir halkın yaşama seviyesi yükseltilecek, sefalet önlenecektir.

i) Zengin fakir, bütün Türkler, yeter derecede konforlu, fakat sert, sıhhî ve sporlu bir hayattan zevk almağa alıştırılacak, lüksle rehavete kaçan yaşayışla mücadele edilecektir.

2) *Devlet işletmesinde iktisadî esaslar:*

Muayyen bir istihsali olan her devlet işletmesi, en ufak işçisinden, en büyük idareci memuruna kadar, her ay maaş almakla beraber, ayrıca istihsalin neticesiyle de ilgilendirilirler. Öyle ki, meselâ filân fabrikanın malları piyasada satıldıkça, bunların hasılatından onu hâsıl edenlere pay çıkarılır. Bu hisse (meselâ % 10), işçisinden idare müdürüne kadar pek az farklı olarak, ya her ay, ya da her 3 ayda bir, tevzi edilir. Devlet satış bürolarındaki işçi ve memurlar için de aynı usul câridir.

Ayrıca, bir rekor müsabakası konulur. Çap nisbeti tabii nazara alınmak şartile, ayni cins işletmeler arasında istihsâl veya rağbet edilen kalite rekorları tesis edilir ve bu rekorları kıranların hisse nisbetleri arttırılır. Kendikendinin rekorunu kıramıyan veya başka bir işletme tarafından rekoru aşılan işletmenin hisse nisbeti eski haddine iner.

Nihayet, 4 yıllık kalkınma plânları yapılır ve her işletme için o dört yıl içinde erişilecek asgarî seviye teferruatına kadar teshit edilir. Bu plânların başarılıp başa-

rılamayışına göre devlet mükâfat veya mücazatta bulunur. Sosyalist bir memlekette başarı kazanan usul gereğince "hamle ekipleri,, teşkil olunur ve aksaklığı görülen işletmeye bunlar muvakkaten sevkedilir; bu ekip ora işçilerine, gecikme düzeltilinceye kadar yardımda bulunur. İşletme idarecileri, ihtiyaçları hakkında merkezden haksızlık veya lâkaydi görürlerse, Yüce Kurulun Millet müfettişlerine şikâyet ederler ve tahkikat açılır. Hükümet lâkaydiden mesul tutulur.

Bütün bu hararetli çalışma, plânlı ve teşkilâtlı olacağından, işçilerin fazla yorulmasına meydan verilmiyecek ve mecburî çalışma saati dışında bırakılacak bir iki saatlik ihtiyara kalmış bir paydan başka daha fazla çalışmak yasak olacak, işçilerin eğlenceleri, gezme seyahatleri devlet tarafından çok ucuza temin edilecektir. İşçinin Rusyadaki gibi öldüresiye çalıştırılması menfur sayılacak, bilâkis memur ve işçilerin maddî refahla birlikte, eğlenceleri ve kültür edinmeleri de temin edilecektir.

Millîleştirilen büyük çiftlikler ancak muvakkaten devlet tarafından işletilecek, kaide, topraksız köylüye bunların dağıtılması olacaktır. Toprak işlerinde, küçük ve orta mülkiyetin şahsî teşebbüsle işletilmesi ve geliştirilmesi kabul edilecektir.

Devletin henüz el atmadığı alanların boş kalmaması ve teşebbüsün teşviki için de kanunî garantiler ve haklar tanınır: hususî müteşebbisler, işletmelerinde işçilerinin hakkını yememek şartile, kârdan tam istifade ederler. Devlet bu işletmeleri satın alacağı zaman ise, müteşebbislere tazminat verdikten başka istihsalden daima o müteşebbislere veya varisleri için muayyen bir hisse hakkı tanır.

Devletin diğer memuriyetlerinde, dolgun maaşlı az memur kullanılacak ve kırtasiyecilik asgarî haddine indirilerek, bu hususta "Amerikan,, sistemi esas tutulacaktır.

IV — Barışçılık ve Anti-Emperyalizm Prensibi

Atom çağının İleri Türkçülüğü, şu esaslar içinde Barışçı ve Emperyalizm düşmanıdır:

1) Milletlerarasındaki kanunsuz çağ, kuvvet çağı ve Birleşmiş Milletler gibi teşekküllerin henüz tam güven veremedikleri çağ devam ettikçe, Türkiye silâhlandırılacak, bir silâh sanayii yaratılacak, ordu kuvvetli, gençlik atılgan, halk uyanık bulundurulacaktır.

2) Herhangi bir tecavüz veya işlerimize müdahale, yahut İnsanlık adına da olsa, millî varlığımızı kaldırmak, eritmek teşebbüsleri karşısında, bir an bile tereddüt edilmeden harbedilecektir.

3) Millî hak ve menfaatlarımız evvelâ milletlerarası teşekküllerde, sonra da kuvvetimizle müdafaa edilecektir.

4) Birleşmiş Milletler Kurulunun başarısı için azamî gayretle çalışılacak ve yardımlarda bulunulacaktır.

5) İster Birleşmiş Milletler Kurulunun gelişmesi, suretile, isterse yepyeni bir adım şeklinde tatbikine kalkışılacak "Dünya Devleti,, projesine azamî bir iyiniyet ve enerjiyle yardım edilecektir. Bu Dünya Devletinin, millî varlıklara dokunmaması, millî hususiyetlere ilişmemesi esasına dayanması ve iri, ufak, yeni sömürge, eski sömürge gibi farklar gözetmeden, bütün miletlerin hürriyet ve istiklâli prensibini ön plâna alması istenecektir. Tabiatile bütün dünya Türklüğünün bu prensipten istifade etmesi tezi en evvelâ müdafaa edilecektir. Fazla nüfuslar için, çok az nüfuslu geniş yerlerde (Afrika, Avustralya, Güney Amerika gibi) ve yerli halkın sömürülmemesi şartile yurt edinebilmeleri meselesi hakkaniyetle kabul edilecektir. Yurtsuz milletlerin (meselâ Yahudilerin), kimseye ait olmayan veya az nüfuslu kıtalarda yuut edinme hakları tanınacaktır.

6) Her ne ad ve şekil altında olursa olsun, emperyalizm yasak sayılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KISA PROGRAM

1) Milliyetçiyiz:

Türk milletini bir değil, birçok bağlarla birbirine bağlı 60 milyonluk bir millet olarak bilir, milletimizi ve vatanımızı aşkla sever, milletimizin bütün millî hususiyetlerini beğenir, korur ve gelişmelerine çalışırız. Zararsız veya faydalı geleneklerimize candan bağlıyız. Bunların gelişip asrın ihtiyaçlarına uygun olmasına çalışırız, fakat en ufak zararı görülen geleneğimizi de terkedecek kadar inkılâpçıyız. Kendi kültürümüzü ön plâna alır, fakat dünya kültürünü de ihmal etmeyiz. Türk milletini her millete tercih eder, yaradılıştan onda var olan cevher ve kabiliyete inanır, bütün öteki millet ve soylara üstün biliriz. Bu tercih sebebiyle, kanımızın karışmasını da, milletin esas işlerinin bizden daha az ehil olan soylara bırakılmasını da istemeyiz. Türk milletinin daima müstakil ve millî birlik halinde bulunmasını prensip olarak kabul eder ve bu prensibi gençliğe ve halka aşılarız. Millet işlerinde vatanperverlik, dürüstlük ve çalışkanlık şartlarına önem veririz. Millet için faydalı prensipler güdülmesini, zararlı yollara sapılmamasını ister ve bunun için çalışırız. Büyük millî ve içtimaî dâvalarımızı iyi bilmeğe, benimsemeğe, tam ilgilenmeğe ve bunların halline çalışırız.

Dâvâlarımızdan birkaçı (1): Cemiyetimiz bir *Ahlâk* buhranı geçirmektedir. Ahlâk İnkılâbı şarttır. Kuvvetli bir ferdî vicdan, olgun şahsiyet ve cemiyet duygusu verecek olan Ahlâk terbiyesi, muhakkak ki mekteplerde başla-

(1) Bu kısımlar son dakikada zarurî olarak çok kısaltılıp etraflı izahat ikinci baskıya bırakıldığından, şimdilik bu hususta tafsilât isteyenlerin, 1944 de yayınlanan "Milliyetçilik Yolunda,, adlı kitabımın ilk bahsine müracaat etmelerini rica ederim.

nacak, yayınlar ve hattâ sinemalarla devam edilecektir. Lüks, kumar, içki, ahlâksızlık ve yolsuzluk gibi yaralara karşı çok şiddetli davranmak da bunu ayrıca sağlıyacaktır. Okullarda spora birinci derecede önem verilmesi, yalnız vücutları değil, ahlâkları da koruyacak, gençliği millî dâvalarla ilgilendirmek, başıboş duran enerjisinden bu yolda (meselâ köy kalkınması işlerinde) istifade etmek, nihayet genç evlenmeleri teşvik ve bunları mümkün kılacak şekilde devletçe yardımlarda bulunmak, bu dâvânın kökten halli için gidilecek başlıca yollardır.

Millî Eğitim dâvâsı: Gerek terbiye, gerekse tedrisat sistemimiz, kökten değişiklikle, modern ihtiyaçlara daha uygun müsbet bir yola sevkedilecek, hem de ahlâk ve milliyet noktalarından yeniden gözden geçirilecektir. Gençlik dâvası başlıbaşına bir mesele olarak ele alınacaktır. Nihayet devlet yayınlarında, millî eserler meselesi, hümanizmadan daha ön plâna geçirilecektir.

Teknik ve Sanayi dâvası: Medeniyet ve fen alanındaki büyük geriliğimizi süratle düzeltmek için hiçbir fedakârlıktan çekinilmiyecek ve azamî enerji sarfolunacaktır. "On yılda on asırlık iş yaptık,, gibi boş övünmelerle avunmamıza bir son verilecek, Türkiyenin tabii servetlerinin işletilmesi, bol teknik eleman ve mühendis yetiştirilmesi, enstitüler kurulması, yüzlerce fabrika yapılması, Türkiyenin bir sanayi memleketi haline getirilmesi için bilgiyle, enerjiyle, devemla ve sebatla çalışılacaktır. Tahsil meselesi, istikraz meselesi, Gençlikten istifade meselesi, programlı ve plânlı çalışma meselesi, Sosyalizm, Hamle ekipleri, rekor müsabakaları, müstahsillere istihsalden hisse vermek esasları, dürüst, bilgili, çalışkan ve faal hükümet adamları, bu dâvanın halli için gereken şartlardır.

Köy dâvâsı: Yepyeni 25.000 köy inşası, topraksız köylüye toprak verilmesi, ağır yüklerden ve vergilerden kurtarılması (Hazinenin bu vergi açığı fazla zenginlerden alınacak müterakki vergilerle kapatılacaktır), refaha kavuşmasını sağlamak, sıhhat ve bilgiyi köylere kadar gö-

türmek, kooperatif usulleriyle, köy arazilerini modern ziraat makineleriyle (memlekette ilk olarak ziraat sanayii kurulacaktır) toptan sürmek ve biçmek, tohumları, hayvan nesillerini, gübreciliği, ziraatçiliği islâh etmek, sulama meselesini halletmek, köylüleri muayyen mevsimlerde devlet vasıtalarile pek ucuza yurt içinde gezdirmek, uyanık olmalarını, eğlenmelerini sağlamak.. ilh.

Ne güzel, ne büyük işler, değil mi? Yapılacak bunca muazzam işi olduğunu idrak edecek olan Gençlik, caza, eğlenceğe, sefahata ve başıboşluğa dalabilir mi? Asıl saadetin, bu ülküler ve dâvalar yolunda çalışmak olduğunu Gençliğin toptan hissettiği gün, memleket dâvâları halledilme yoluna girecektir.

Daha çok dâvalarımız var: zihniyet, dil, din, fıtrî cevherimizin korunması, millî birlik, idare, kırtasiyecilik.. ilh gibi, inkılâp ve çare bekleyen nice nice muazzam millî dâvalar...

İşte milliyetçilik, bu dâvaların bilinmesini ve halledilmesini de âmirdir. Milliyetçilik bunun için büyük ve azizdir. Bunun için faydalıdır.

2) *Şahsiyetçi Demokratız:*

Modern Demokrasilerin bütün hürriyetlerine taraftarız ve bunların kâğıt üzerinde kalmaması, tatbik edilmesi ve zorlanıp sapıtılmaması için gerekli tedbirler sağlanmış, müesseseler tasarlanmıştır. Ancak yabancı bir devletin menfaatlarını gütmek, milliyet ve aile düşmanlığı, isyana, diktatörlüğe, irticaa, dinî taassuba teşvik, hiçbir veçhile harbetmemek için propaganda gibi, milletin emniyetine karşı işlenen ağır suçlar hürriyetten istifade edemezler. Fakat bu tahdidi hükümet değil, Yüce Kurul yapar ve yargılar. Seçimler tek dereceli ve gizli oyla yapılır, tahsil ve liyakate göre her vatandaşın oy adedi bir grup tasnifine tâbi tutulmuştur. Fazla oyluların yekûnu hiçbir zaman tek oyluları aşamaz, sadece reyler dağıldığı zaman tesiri görülür. Fazla oy sahibi olmak tahsilsizler için bile mümkündür. Seçilen 300 milletvekili Ka-

mutayı teşkil eder. Yüce Kurul 40 kişilik bir Âyan Meclisidir. İki Meclis arasındaki ihtilâf, kongre halinde toplanan iki Meclisçe (Kurultayca) hallolunur.

3) *Mutedil Sosyalistiz:*

Millî, tekâmülcü, tedricî gidişli ve mâkul sınırlı bir Sosyalizm güderiz. Büyük servetlerden müterakki vergiler alınmasını, aşırı ve istismarcı sermayelerin önlenmesini isteriz. Büyük servet kaynakları ve büyük işletmeler, fazla işçi kullanan orta boy işletmeler hep devletleştirilir. Hususî teşebbüsün mâkul bir hissesi mahfuz tutulur. İşletmelerde çalışan her emekçiye, istihsal kârından hisse hakkı tanınır. Plânlı ve rekor müsabakalı çalışma sistemi kabul edilir. Devlet işletmeleri - lüks ve içki maddeleri hariç - fazla kârla satış yapmaz ve hayatı ucuzlatmağa, halkın ihtiyaçlarını karşılamağa, sanayi inşası sırasını buna göre düzenlemeğe bakarlar. Gerek devlet işletmelerindeki, gerekse hususî işletmelerdeki bütün iş görenlerin ve işçilerin asgarî maaşları, refah ve emniyetleri, iş, hastalık ve ihtiyarlık tekaüdiye sigortaları, Beveriç plânından mülhem bir plân gereğince garanti altına alınır. Halkın sefaletten kurtarılması esas tutulur. Lüks, sefahat ve rehavetle mücadele edilir. Toprak sosyalizmimiz, büyük arazilerin bir kısmının topraksız köylüye dağıtılmasından ibarettir.

4) *Barışçı ve Anti - Emperyalistiz:*

Milletlerarası güven sağlanıncaya kadar milletçe kuvvetli ve silâhlı bulunmayı, en ufak bir tecavüze silâhla karşı koymayı esas biliriz. Ancak Birleşmiş Milletler Kuruluna ve Dünya Devleti projesine, Milletler arası münasebetlerde İstiklâl, Kanun ve Barış çağının doğması için,azamî yardımı insanî ve millî borç biliriz. Her çeşit emperyalizme düşman ve bütün dünya milletleri için istiklâl taraftarıyız. Dünya Devletinin, millî varlıklara saygı göstererek kurulabileceğine inanırız. Ve esir Türk ülke-

lerinin de bağımsızlığa kavuşması dâvasını, bu milletlerarası kurullarda enerjiyle ve sebatla müdafaa ederiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DELİLLER

A) Bu Prensiplerin Türklerin Fikir ve Fiil Tarihinde Yeri

1) *Türklerde Milliyetçilik:*

Türklerde millî duygu okadar mâlûm bir şeydir ki, bu alanda fazla bir şey yazmak fuzulî olur. "Türkçülüğe Giriş„ adlı kitabımın 44 üncü sahifesinden 92 inci sahifesine kadar olan kısmında bir hayli izahat verdiğim için, bu hususta etraflı malûmat isteyenlere bu eseri tavsiye etmekle mâzur görülmemi dilerim. Kısaca, Yuye'nin, Bilge Kağanın, Tonyukukun, Ziya Gökalpın gelenekçi milliyetçiliğini; Orhun Yazıtlarının, destanlarımızın, Kaşgarlı Mahmudun, Oğuz Türkleri masallarının, Vâni Mehmet efendinin, Üveysînin„ Namık Kemalin, Mehmet Eminin, Atatürkün, azçok farklarla milletini üstün bilen, tercih eden, ancak Türke güvenen milliyetçiliklerini; Metenin, Gök Türk bahadırlarının, Çingizin, Gökalpın, Atatürkün tam istiklâl ve millî Birlik Türkçülüklerini ve Atatürkün İnkılâpçı milliyetçiliğini işaret etmek ve hatırlatmak kâfidir.

Bir iki örnek de verelim:

Yuye:

"Metenin oğlu Giyüy Yabgu'nun danışmanı (müşaviri) Yuye, Türklerin âdet, kültür ve ahlâkça Çinlileşmemesi için bütün kuvvetleriyle çalışmış ve ölünceye kadar gayri millî tesirlerden Türklüğü kurtarmak için didinmiş bir Türkçüdür„ (Türkçülüğe Giriş, sah. 51)

Orhun Yazıtları:

"Türk beyleri, Türk adlarını bırakmışlardı.. Fakat

Türk Tanrısı, Türk milleti yok olmasın, tekrar millet olsun diye... Türk türesi (örfüâdeti, geleneği) bozulmuş olan milleti, ecdadımın türesince yaratmış... Ey Türk milleti! Kendine dön!...„ (Eski Türk Yazıtları, H. Namık Orkun tercümesi, C. I, sah. 34, 35, 40, 1936),

Orhun Yazıtları:

"Türkleri başka ülkelerden daha iyi kıldım.„ (Eski T. Yazıtları, sah. 43)

Kaşgarlı Mahmut:

"Tanrı onlara Türk adını verdi.. Onları herkese üstün eyledi... Ululuk ancak Türke yaraşır.„ (Divanü Lûgat-it-Türk, Besim Atalay terc. C. I)

Dede Korkut:

"Eline girmişken, bire kâfir, öldür beni,
İşkence et beni!
Sal kılıcını, kes başımı,
Kılıcından kaçtığım yok!
(fakat) *Kendi aslımı, kendi kökümü kötülemem!*
Oğuz erleri dururken seni öğmem!„ (Orhan Şaik Gökyay, Dede Korkut naklinden)

Türk - Oğuz soyunun müthiş apolojisini yapıp göklere çıkaran eski bir Oğuz vesikasında şunlar da yazılıdır:

"Aslın, kökin bilmediği yerden kız almasa, uruğun turuğın tanımadığı soya kız vermese...„ (Oğuznâme el-meşhur bi - Atalar sözi, O. Şaik Gökyay basması, 1938)

Gene Dede Korkutta:

"Aslan eniği yine aslandır„

Anadolu ata sözü:

"Çakal eniği kurt olmaz„

Namık Kemal:

"Bu kan yine o kandır!„

Mehmet Emin:

"Ben bir Türküm, dinim, cinsim uludur!„

Atatürk:

"Bir Türk dünyaya bedeldir!„

TÜSTAV

"Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.„

İnönü:

"Bizim milletimiz, Milletlerin en şereflisidir.„

2) *Türklerde Hürriyetçilik (Demokrasi):*

En eski Türklerden, yeni zamanlar tarihinin mutlakiyet sistemlerinin başlarına kadar, Türklerde mükemmel bir Kurultay sistemi görülür. Bu Kurultay, hükümdarın basit bir "İstişare Meclisi„ değildir. Hakları, yetkileri bulunan öyle bir kuruldur ki, aşağı yukarı onun benzeri olan en eski İngiliz Parlamentosu nasıl fert hürriyetlerinin ve modern demokrasinin senbolü haline gelmişse, Türk Kurultayı da, yabancı tesirlerle son zamanlarda tasfiyeye uğramasaydı, aynı modern demokrasi şeklini kendi tekâmülüyle ihraz edebilecek mahiyeti bünyesinde taşıyordu.

Mâlûm olduğu üzere, eski Türk cemiyetinde bir Hakan, prensler, aşiret ve boy beyleri bulunur ve, asil olsun olmasın, milletin seçkin kimselerinden seçilen Tarhanlar vazife görürler. Kurultay işte milletin bu ileri gelenlerinden, hakanın lûtfuyla değil, bir hak olarak terekküp eder. Bütün devlet işleri burada görüşülür, hükümdar en şiddetli bir dille tenkit edilir ve Çingiz gibi, Timur gibi kudretli hâkanlar bile bunların hür konuşuşundan dolayı onları mesul tutamazlar. Bilâkis, fikrini açık söylemeyenler ve çekinenler hoş görülmemiştir. Bu münakaşalar sonunda hâkan, ekseriyetin hangi tarafa meylettiğini görür ve bunlar içinden 6-7 kişilik bir *"Cankı„* ayırır, müzakereyi onlarla devam eder. Neticede, bu grubun ekseriyetinin benimsediği fikre göre karar verir. Askerî harekât meseleleri hariç, (1) hükümdar ekseriyetin fikrine muhalif bir karar alamaz. Alacak olursa, hemen o anda iskat olunur. Çünkü fiilî kuvvet de ordu ümerası

(1) Hattâ askerî harekâtı hâkan çok kere danışma suretile dahi kimseye açmadan kendi başına kararlaştırmıştır.

olan ve ekseriyet olan bu beylerin ve tarhanların elindedir. Nâdiren, ekseriyete rağmen tek kaldığı fikrinde kağanın israr edip bunu tatbike kalktığı halde iskat edilmemiş olanlar da mevcuttur: Mete gibi. Bu halde Kurultay, Şefin fevkalâde kıymetini hesaba katmış ve fevkalâde bir kararla kendi fikrini icraya başlamasından mesele çıkarmak istememiştir.

Beyler ve tarhanlar, halkın ekseriyetinin meylettiği fikri bilir ve kurultayda onu müdafaa ederler. Yahut da, tuttukları yol halk - yani aşiretlerinin çoğunluğu - tarafından benimsendikçe bey kalabilirler. Yoksa halk, "Seni istemiyoruz!„ diye onu atar ve "bizim beyimiz şudur!„ deyip kendilerine yeni bir bey, yani mümessil seçerler. Hattâ bu bazan, herşeyin tam ittifakla kararlaştırılmasını zarurî kılan veto şekline kadar vardığı olmuştur. İşte bu suretle kurultayda beyler ve tarhanlar - aristokrat olanlar bile - ancak ve ancak milletin ekseriyetini temsil etmekte ve milletin itimadını kaybeder kaybetmez bir daha Kurultaya girememektedirler. Bir nevi "presidium„ olan 6-7 kişilik "Cankı„ da kurultayın ekseriyetini temsil etmektetedir. Hâkan da bu ekseriyete uyarak hareket ettiğine göre, o da milleti tam demokratça idare ediyor demektir.

Türklerde hâkan, o çağlarda - hattâ Avrupada tâ XVIII inci asıra kadar - başka hükümdarların iddia ettikleri gibi, kudretini Tanrıdan aldığını ve keyfi istediği gibi saltanat sürmek hakkı olduğunu hiçbir zaman iddia etmemiştir. Bilâkis, hükümranlık hakkını halktan ve halkın iyiliğine, milletin yüceliğine, fakirlerin kalkındırılmasına çalışmak için aldığını ilân etmekten geri kalmamışlardır. Gök - Türklerde kağan katiyen kale yapamazdı. Daima halkın elinde olması, adaletsizlik yapar, veya muvaffakiyetsizliğe saplanırsa derhal halk tarafından öldürürebilmesi ve sığınacak, mukavemet tertip edecek yer bulamaması şarttı. Millî orduya karşı koyabilecek derecede kuvvetli bir muhafız kıtaatı da bulunduramazdı. Türk hükümdarı ekseriya basit ve herkes kadar bir servetle yaşardı.

Beylerin halkı ezen feodal aristokratlar olmasına ne halk meydan vermiş, ne de hâkanlar müsaade etmişlerdir. Çingiz Kağan her girdiği yerde kaleleri yıkmış, feodaliteyi ezmiş, "kale olan yerde adalet olmaz!„ demiştir. (Bunlar hakkında prof. Zeki Velidî Toğanın "İbn Fadlan Reisebericht„ adile almanca basılmış dünyaca meşhur eserinde etraflı bilgi mevcuttur).

Ancak, eski Türk demokrasisi, halkın o anlık keyfine ve hissiyatına göre devletin şu tarafa bu tarafa sürüklenmesi şeklinde olmamıştır. Beylerin aristokratizmi, keyfiyet yönüne bir unsur olmuş, Kurultay müzakerelerinde de "ekseriyet„ çok defalar, rakam fazlalığı bakımından ekseriyet olarak anlaşılmamış, reyler toplanmamış, en kıymetli mümessiller heyeti umumiyenin yarısına yakın bir nisbette bir tarafa meyledince, Kurultaya riyaset eden hâkanca "ekseriyet şu fikirde„ kanaatına varılmıştır. Fiiliyatta da milletin ekseriyeti bu şekil ekseriyetin kararlarını kabul etmiştir. Bundan başka, hükümdarın şahsiyeti de büyük rol oynamış, Mete gibi, Çingiz ve Timur gibi fevkalâde şahsiyetlere, liyakatları nisbetinde yetki verilmiş, nizam değişmemekle beraber, fiilen onun sözü esas tutulmuş ve güvenilmiştir. Atatürkün durumu da azçok buna benzer. Ancak bunlar istisnaî vaziyetler olmuş ve bu hallerde dahi Kurultay, güvenini kaybettiği an sözünü dinletmek veya iskat etmek hakkını muhafaza etmiştir

Kurultay sonunda çıkarılan "Yasa„ ların (kanun) tatbikatı, "kuvvetli ve otoriter hükümet„ şeklini tam olarak gösterir. Demokratik rejimli eski Türk devletinde icraî kuvvet, hiçbir zaman zayıf otoriteli olmamıştır. Yasaya itaatsizlik derhal ölümle cezalandırılırdı. Bu bakımdan millette örnek bir disiplin vardı.

Hülâsa, Türkler *"Kanunlu„* ve *"Kanunu sayar„* bir milletti. Kanun, disiplin, hürriyet ve halkı temsil. Olgun bir Demokrasinin bütün gerekli şartları eski Türklerde mevcuttur. Ne yazık ki Arap, İran ve Bizans tesirleriyle

gitgide mutlakiyete kayıldı ve kurultay müessesesi kayboldu.

Namık Kemal, istibdatla savaşan büyük bir siyaset ve fikir kahramanımız olmuştur. Hürriyeti en güzel o terrennüm etmiş ve Türklere hatırlatmıştır. Dadaloğlu'nun "Ferman padişahın, dağlar bizimdir!„ haykırışı da bunun halk ağzından en epik bir şekilde ifade edilişidir. Köroğlu, Sepetçioğlu.. gibi halk kahramanları da, istibdatla hürriyet için dövüşen, hürriyet âşıkı ezelî Türk ruhunu temsil eden bahadırlardır.

Mithat Paşa ile Ali Süavi'ye gelince, onlar, Demokrasi yolunda büyük şehitlerimizdirler ([1]).

Bizim burada teklif ettiğimiz Demokrasi, bu Türk rejiminin modern icaplara uygun bir şekilde ihyasından başka bir şey değildir.

3) *Türklerde Cemiyetçilik (Sosyalizm):*

Gök Türkler:

"Gök Türklerde hükümdarın asıl vazifesi, milletini refah ve saadet içinde yaşatmağa çalışmaktır. (Eski Türk yazıtları, H. Namuk Orkun, 1936, C. I, sah. 14)

Orhun Yazıtları:

"Türk Milleti! Sen tok olacaksın! Açsan tokluk nedir bilmezsin; bir de doyar isen açlık nedir bilmezsin... Amcam hâkan tahta oturarak, Türk milletini yüce etti, doğrulttu. Fakiri zengin kıldı, azı çok eyledi... Türk milleti için gece uyumadım. Gündüz oturmadım. Küçük kardeşim ve iki şad ile ölesiye çalıştım.. Ben kendim hâkan olduğumda etraftaki yerlere varmış olan kavim ölü ve bitik bir halde, yayan ve çıplaktı... Ondan sonra Tanrı buyurduğu ve talihim olduğu için, ölecek olan milleti diriltip doğrulttum, çıplak kavmi elbiseli, fakir kavmi zengin, az kavmi çok kıldım... Türklerime, milletime iyiliği için

([1]) Atsız'ın yakında Ali Süavi hakkında bir eseri yayınlanacaktır. İstifadeyle okunacağı muhakkaktır.

gayret ettim, tok ettim... ilh.,, (Eski Türk Yazıtları, sah. 26, 37, 43, 70)

Dede Korkut:

"Tepe gibi et yığdırdım. Göl gibi kımız sağdırdım. Aç olanları doyurdum, çıplak olanları giydirdim..,, (Dede Korkut, Orhan Sait Gökyay terc. si)

Salur Kazanın "yağma ziyafetleri,, çok daha müthişti:

Bu ziyafetlerde beylerle halk tamamile yiyip içtikten sonra Salur Kazan eşiyle birlikte evinden çıkar varı yoğu her ne varsa yağma edilmesini rica ederdi.

Eski Türklerde, tek servet kaynağı olan harpte elde edilen ganimet fertlerin şahsî malı olamaz, hepsi kağana teslim edilirdi. Kağan da bunları içtimaî bir adalet esası üzerinden herkese dağıtırdı. Tabii yararlık göstermiş olanlara fazla verilirdi, fakat kimse "ben şukadar ganimet elde etmiştim,, diye bir hak iddia edemezdi.

Eski Türkler ve Ziya Gökalp:

Hem Eski Türklerdeki sosyalizm anlayışından, hem de Ziya Gökalpın bu hususta kendi fikirlerinden örnek verebilmek için, "Türkçülüğün Esasları,, adlı eserinden bir parça nakledelim:

"Türkler, mazide nail oldukları iktisadî refaha istikbalde de mazhar olmalıdırlar. Hem de kazanılacak servetler Salur Kazanın zenginliği gibi, umuma ait olmalıdır. Türkler, hürriyet ve istiklâli sevdikleri için, iştirakçi (komünist) olamazlar. Fakat müsavatperver olduklarından dolayı, ferdci de kalamazlar. Türk harsına en uygun olan sistem solidarizm, yani tesanütçülüktür. Ferdî mülkiyet, içtimaî tesanüde hâdim bulunmak şartile meşrudur. Sosyalistlerin ve komünistlerin ferdî mülkiyeti ilgaya teşebbüs etmeleri doğru değildir. Yalnız, içtimaî tesanüde hâdim olmayan ferdî mülkiyetler varsa, bunlar meşru sayılamaz...

"Demek ki Türklerin içtimaî mefkûresi, ferdî mülkiyeti kaldırmaksızın içtimaî servetleri fertlere gasbettir-

memek, umumun menfaatine sarfetmek üzere, muhafaza ve tenmiyesine çalışmaktır.„ (Z. Gökalp, adı geçen eser, sah. 137, 138)

Ziya Gökalp bu Cemiyetçilikte çok daha ileri gitmiş, "Ben, sen, o yok, Biz varız!„ ve "Göğde senin, can onun„ gibi prensipler vazetmiştir.

Kemalizm İnkılâbının iki okuna da, hiç olmazsa niyetin nişanesi olarak, işaret edelim:

Devletçilik, Halkçılık.

Atsız'ın ve Borkutçuların Türkçülük anlayışları da Sosyalitti.

4) Barışçılık:

Bunun izlerini tarihimizde ve fikriyatımızda bulup gösteremeyiz, çünkü hakikaten bize yabancı, sırf bu asrın bir zarureti olan bir prensiptir. Barış felsefesini tarihimizde bulamazsak da, onu doğuran Merhamet duygusuna bol bol rastlarız. Bartold'un da "Orta Asya Türk Tarihi üzerinde konferanstlar„ adlı eserinde, adetâ istemiye istemiye itiraf ettiği gibi, Türkler katiyen kan dökmekten hoşlanmayan, bundan zevk ve neşe duymayan bir millettir. Türk, hâkim olmak duygusunu tatmin için giriştiği savaşlarda, zaruret icabı savaşırken öldürmüş, fakat halka dokunmamış, hele harp bitince, bu müthiş savaşçılar şaşılacak derecede yumuşak kalpli ve merhametli olmuşlardır. Çok kere düşmanları, Türkün gaflet derecesine varan bu acıma ve affetme duygusundan istifade ederek onun kuyusunu kazmışlar, zarurî haller dışında, o gene acımış ve affetmiştir.

Türkün bu ezelî karakterini en güzel ifade edebilen İtalyan şairi Tasso'dan bir parça nakletmekle yetineceğim:

"Deviren, kırıp döken, silip süpüren yaman bir kasırgayı seher yeli gibi yumuşaklaştırmak mümkün müdür? Korkunç dalgalarını kabarta kabarta yürüyen bir denizi birden sakinleştirmek kabil midir? Yıldırımı güle çevirmek imkânı var mıdır? İnsanlar ve hattâ tabiat bu soru-

lara: "Hayır, hayır, hayır,, demekte tereddüt etmez, değil mi?.. Halbuki ben kasırganın seher yeline, coşmuş denizin sevimli bir göle, yıldırımın güle inkılâb ettiğini gördüm!,,

"Türkten bahsediyorum. Düşmanına saldırırken amansız bir kasırgaya, korkunç bir denize ve insafsız bir yıldırıma benziyen Türk, dost yanında ve silâhsız kalmış düşman karşısında bir seher yelidir, berrak bir göldür. Gönül açan bu yeli kasırgaya, göz kamaştıran bu gölü coşkun bir denize, ıtrında asalet uçan bu gülü yıldırıma çevirmek tabiati de inciten bir gaflet olur!,,

(Tasso, Jérusalem délivré, çev. Turhan Tan, Türkler için söylenen büyük sözler, 1936, sah. 6)

B) Bu Prensiplerin Kendi Neşriyatımda Yeri

Bu bahsi, kitabın tesbit edilen hacmi aşması üzerine kısaltmak ve tafsilâtı ikinci baskıya bırakmak mecburiyetinde kaldığımdan, Milliyetçilik hususundaki neşriyatımdan parça nakletmiyeceğim. Esasen buna yer de yetmezdi: Ergenekon, Bozkurt, Gök - Börü dergilerinde ve gazetelerde yazdığım makalelerin ve kitaplarımın konusunun beşte üçü bu mevzua aittir. Barışçılık prensibini esasen evvelce müdafaa ettiğim iddiasında olmadığıma göre, bu mevzu üzerinde durmağa imkân da yoktur. Sosyalizm prensibini ise, bu kitabın "Giriş,, bahsinde de bildirdiğim veçhile, Ergenekon, Bozkurt ve Gök - Börü'deki birkaç makalemde müdafaa etmiş, "Türkçülüğe Giriş,, (1940), "Kızıl Faaliyet,, (1943), ve "Milliyetçilik Yolunda,, (1944) kitaplarımda kısaca işlemiştim. Polis tarafından el konulan evrakım içindeki 50 zarflı dosyalarımın 42. incisi Sosyalizme ait olduğu ve bu bahsin notlarını ve işlenmesini tafsilâtile burada biriktirmekte olduğum, 1 No. lu Sıkı Yönetim mahkemesinde de bahis mevzuu olmuştu. Nihayet, "Milliyetçilik Yolunda,, adlı kitabımın (1944), gerek 10. ncu, gerekse 33 .ncü sahifesinde, büyük servet kaynaklarının hususî ellerle işletilmesine ve istismarcı,

verimsiz sermayeye karşı mücadeleyi şart koşmuş, liberal iktisadı tenkit etmiştim. Buraya, Gök - Börünün 4. ncü sayısında (1.1.948), "Milliyetçilerin Cevabı„ diyerek yayınladığım bir yazıdan parça almak isterim:

"Kapitalist milliyetçilik, sadece ferdî menfaatlerin tatminini düşünmek ve "milliyetçiyim„ demekten ibarettir. Böyle bir dâvânın ardısıra koşmak, bugün sadece gülünç bir hareket olur. Çalışanlara paylarını vermek, modern milliyetçi devletin en başta gelen ödevi olmak gerektir.. Geniş anlamile işin ve işçinin hakkı gözetilmeyen bir yerde, milliyetçilik de yoktur. İşin hakkı ve payı çalındığı yerde, "millî varlık„ istismar ediliyor demektir.... İşçiyi de düşünmek, onun yükselişini temin etmek, hakikî milliyetçiliktir. Çünkü milletin uzuvlarının yükselmesiyle millet ve ırk yükselir....„ (sah. 12).

1939 da Bozkurtta (C. I, sayı 2) yazdığım "Türk Köylüsü„ adlı yazı sebebiyle (burada "köylü efendimizdir„ prensibinin lâfta kalışına ve köylünün dertlerine işaret ediyordum) mahkemeye verildiğimizi ve mecmuamızın kapatıldığını hatırlattıktan sonra, bir buçuk yıl sonra gene Bozkurtta, Tevetin bir yazısını ve iktibas ettiği şiiri basıyordum (Türkçülükte Borç ve Alacak, Birinci Kânun 1940, sayı 9, sah. 205).

Şiirden bir iki parça:

Zavallının yerden bitme damı var,
Kara haber duymak için camı var,
Ağzımızda Efendimiz namı var,
Milletimin Efendisi işte bu.

Kuru tarla, ağaç, sapan, kör eşek
Onun için bütün servet bu demek,
Fazlasına gücü nerden yetecek,
Milletimin Efendisi işte bu.

TUSTAV

Yağ çıkarır, bal çıkarır yiyemez,
Bayramda da yeni bir şey giyemez,
O derdini kimselere diyemez,
Milletimin Efendisi işte bu.

Vergi verir, asker verir, yol verir,
Kazancını saklamadan bol verir,
Harbe gider göğde, bacak, kol verir,
Milletimin Efendisi işte bu.

Sevinç günü bırakılır en geri,
Kara günde sürülür en ileri,
Şehit yatar, belli değildir yeri,
Milletimin Efendisi işte bu.

Köylümüzün derdini istismara çalışan komünistler, en koyu ırkçı ve iddialarına göre "mürteci, burjuva,, diye ilân ettikleri Bozkurt mecmuasında işte böyle yazılar çıkıyordu. Romantik Türkçülük değil, millî dertlere parmak basan, halle çalışan Türkçülük.

Demokrasi prensibinin yayımımdaki yerine de çok kısa olarak işaret edeceğim. Bütün makale ve kitaplarımda bu mevzu geldikçe, demokrasiye inancımı açıkça belirtmiş, nihayet, hür konuşmaktaki israrım sonunda ben de 1944 de tevkif edilmiştim. Burada yalnız "Türkçülüğe Giriş,, ten parça alacağım. 1940 de yayınlanan bu eserim, program kitabım mahiyetinde olduğundan, delil teşkil etmesi bakımından önemi takdir edilir. Türkçülüğü Faşizm şeklinde göstermeğe çabalayanlara cevap verdiğim sahifelerden:

"Türkçülüğün Faşist ideolojilerden ayrıldığı noktalar çok mühim ve esaslıdır. Onların "diktatör - şef,, prensibi ile bizim "hürriyetçi ve disiplinli devlet,, prensibimiz arasında tam bir ayrılış vardır. Faşist ideolojileri

esas olarak şefin yanılmazlığını kabul ederler. Bu "tek„in emirlerine körükörüne itaat ederler. En delice teşebbüslerde bile, hiç bir danışma, itiraz ve tenkit mercii yoktur. Diktatörün istibdadı önünde devleti idareyle mükellef olanlar bile dalkavuklaşır.. Fikir karşılaştırmalarına ve itirazlara hiç müsaade edilmediği için, her şey bu "tek„in kafasına göre - çok kere yanlış yere saplanabileceği bir fikre göre - olacaktır. Meclis vardır. Fakat diktatör, işleri yaptıktan sonra gelir izahat verir ve kendini alkışlatır!

Halbuki Türkçülükte vaziyet bambaşkadır..„ (sah. 31, 32).

Ve Türkçülüğün demokratik esasları tekrar edildikten sonra:

"Yaptıktan sonra değil, yapmadan Meclise müracaat!.. İşte, Faşist diktatörlüğü olduğu kadar, demokrasinin partici prensibine ve ekseriyetin ruhsuz rakkamlarına da kıymet vermiyen bu öz Türk rejimine "disiplinli demokrasi„ diyoruz (1).„

Şu parçada da, Polis - Devlet rejimlerinin başka bir cephesi tenkit edilmiştir:

"Faşist, Nazist, Bolşevik diktatörlükler (2), (Millî Birlik), (Ülkü ve Fikir Birliği) mazeretleriyle, fikrî sahada da yeknasaklığı zorla teessüs ettirir, kabiliyetleri ve

(1) O sıralarda fırkacılığa aleyhtardım. Parti hırsları yanılttığı ve parti menfaatini millet menfaatından önce düşündürttüğü bir hakikattır. Ayrıca fırkacılığın milletleri tefrikaya düşürdüğü ve düşüreceği de bir gerçektir. İşte bu mahzurları dolayısile, ve Balkan Harbinin rezaleti hatırasile, particiliğe muarız bulunuyor, hürriyete ve seçimlere dayanan, fakat partilere bölünmeyen bir Demokrasi tipini tercih ediyordum. Ancak bugün, particiliğin, zararından daha çok faydası olduğuna inanmış ve yanlışımı kabul etmiş bulunuyorum. Parti murakabesinin, hattâ Parti mücadelelerinin, zararlı taraflarına rağmen, millete daha çok faydalı oldukları anlaşılıyor.

(2) Bu kitapta, Bolşevizmi de Faşizmin bir nevi - yani Kızıl Faşizm - olduğuna ilk olarak işaret etmiş bulunuyordum.

kıymetli fikirleri öldürürler.. Tefekkürü de "kaz adımı„ yürütmek istemişlerdir. Bu ise bir milletin istikbali için çok zararlıdır... Bundan başka, Faşizmin - ve Nasyonal - Sosyalizmin - Türkiyede tatbikini düşünmek adetâ cinayettir. Faşist ve Nazi devletler, yurdumuzda gözü olan devletlerdendir. Bekliyorlar. Yabancı bir devletin rejimini kopye etmek, ona müdahaleye teşebbüs vesilesi vermek demektir...„ (sah. 34, 35).

Sah. 36-37 de, seçimlerde keyfiyet ve liyakate göre oy farkı tanınması lüzumunu müdafaa ediyordum.

"Türk fikriyat ve fiiliyatı„nı incelerken, sah. 97-100 de Demokrasi ve Hürriyet prensiplerinin mâzimizdeki izlerini belirtiyor ve Demokrasinin millî bir prensip olduğunu isbat ediyordum. Sah. 206 da, Milletleri çökerten âmiller arasında Diktatörlük rejimini ve her çeşit istibdadı saymış (13. cü madde), Yükseliş âmilleri meyanında da (7. nci madde) makûl bir Demokrasi rejimini kaydetmiştim. Nihayet Son Sözde, Polis - Devlet rejimlerinin tehlikesine tekrar dikkati çekmiştim (sah. 228-229).

TÜSTAV

Son Söz

Milliyetçi, Hürriyetçi - Demokrat, Cemiyetçi - Sosyalist, Barışçı - Anti - Emperyalist bir İleri Türkçülük Partisi

Kozmopolitliğe, Komünistliğe, Kapitalizme, Diktatörlüğe, İrticaa düşman bir İleri Türkçülük Partisi,

Millî dâvâları tam benimsemiş, muayyen prensiplerle bunları halletmeğe azmetmiş, bayrağında "Türkçülük, Hürriyet, Adalet, Halkın refahı ve Adalet,, yazılı olan, milletin bütün sınıflarını birden kucaklıyan bir İleri Türkçülük Partisi... Milletlerarası münasebetlerde istiklâl ve barış arayan, sosyalist ve demokrat milliyetçi parti...

İşte milletimizin kaç asırdır ve halkımızın içten içe nekadar zamandır beklediği Parti budur. Tarihimizin beklediği büyük, derin, köklü inkılâpları ancak bu Parti yapabilecektir. Ve asrımıza da, memleketimize de uygun olan Parti budur.

Bu partiyi kuracak olan idealist kimseler, emin olsunlar ki vatana en büyük hizmeti yapmış olacaklardır.

Bu yolda biz, az çok eskimiş bütün Türkçüler, kalemimizle ve olanca gücümüzle yardıma hazırız. Fakat tereddüt etmeden ve tereddüde düşülmesine meydan vermeden açıkça söyliyelim ki bu yolda ne bir mevki, ne bir rütbe, ne de adaylık, milletvekilliği gibi herhangi bir karşılık ne bekliyoruz, ne istiyoruz, ne de - şahsen - kabul edebilirim..

Biz bu Ülkünün ancak neferleri olmakla şeref duyacağız. Yol açacak olanlar, teşebbüs edecek, rütbeler alacak olanlar, şöhretleri taptaze, ruhları tiksintiyi tatmamış gençlerdir.

Tanrı başarı versin.

TÜSTAV

Türkçü Arkadaş,

Oyunu daima millî ölçülere göre ve parti hırsından uzak olarak ver. Meselâ müstakil bir Mareşal Çakmak, Hikmet Bayur, Cihat Baban ve Atsız, Millî Kalkınma'dan bir Nureddin Ardıçoğlu, Demokratlardan Celâl Bayar, Kenan Öner, Yusuf Kemal, Samet Ağaoğlu, Adnan Menderes, Refik Koraltan, Dr. Mustafa Kentli, Halk Partisinden İnönü, Hamdullah Suphi, Saraçoğlu, Şevket Raşit Hatiboğlu, Behçet Uz.. ilh, listende yanyana yer alabilmelidir. Memlekete hizmet liyakati ölçümüz olmalıdır. Şahsî sevgiye düşmanlıkların üzerine çıkabilmeli, Türkçü parti henüz kurulmadığına göre, öteki partileri taassupsuz karşılamalıyız. Fakat ilk dâvanın da, memlekette hür rejimi yerleştirmek olduğunu, şu seçim sırasında, göz önünden uzak tutmamalı, rey nisbetlerimizi buna göre ayarlamalıyız.

R. O. T.

TÜSTAV

SİNAN MATBAASI VE NEŞRİYAT EVİ
İSTANBUL
1946

İÇİNDEKİLER

— Ön söz

— Giriş

1) Asrımızın son merhaleleri.

1 - Milliyetçilik
2 - Demokrasi
3 - Sosyalizm
4 - Empervalizm düşmanlığı ve Barışçılık.

2) Dört prensibin karşılıklı durumları

3) Bugünkü Türkiyede Partiler ve gazeteler

4) Dört prensibin benimsemediğimiz çeşitleri

5) Türk fikir ve fiil tarihinde İleri Türkçülük

6) Eski kanaatlerim ve İleri Türkçülük

— Birinci bölüm: PRENSİPLER

1 - Milliyetçilik Prensibi
2 - Demokrasi Prensibi
3 - Sosyalizm Prensibi
4 - Barışçılık ve Anti - Emperyalizm

— İkinci bölüm: KISA PROGRAM ve MİLLÎ DAVALAR

— Üçüncü bölüm: DELİLLER ve VESİKALAR

— Son söz

Fiatı 125 Kuruş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ